

แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรอง
ในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

โดย

พลเรือโท สมประสงค์ นิลสมัย
รองเสนาธิการทหารเรือ
กองทัพเรือ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง **แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน**
ลักษณะวิชา **ยุทธศาสตร์**
ผู้วิจัย **พลเรือโท สมประสงค์ นิลสมัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐**

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ตลอดจนกรอบความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลต่างๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการวิจัยพบว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศไทยและในภูมิภาค ในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) มีแนวโน้มลดลงแต่ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งจากสภาพภูมิศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนที่มีช่องแคบมะละกา เป็นเส้นทางเดินเรือหลักและมีความสำคัญ จึงมีแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลางถูกรับบรามและกดดันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ย้ายกลับถิ่นฐานเดิมมายังภูมิภาคอาเซียน พร้อมกับได้นำยุทธวิธีการก่อการร้ายติดตัวกลับมาด้วย จึงทำให้ในภูมิภาคอาเซียนมีโอกาสเกิดปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียนได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลต่อไป

ปัจจุบันอาเซียนมีโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งเป็นความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของกลาโหมอาเซียน จึงนับเป็นโอกาสในการแสวงหาความร่วมมือและกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในอาเซียนได้ โดยสามารถกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือ ออกเป็น ๒ ระดับ คือ ๑. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับนโยบาย โดยการปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) พัฒนาเป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม และ ๒. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับปฏิบัติการ โดยกองทัพเรือเป็นเจ้าภาพหลักจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. เพื่อประสานความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ รัฐบาลโดยกระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านความมั่นคง ในความเป็นประชาคมอาเซียนของเสาหลักด้านความมั่นคงและขับเคลื่อนโครงการ Our Eyes Initiative ให้ทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ ศรชล.ให้เป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้อง โดยกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของประเทศและจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. และทำการฝึกฝนกำลังพลให้มีความรู้ ความชำนาญด้านการข่าวกรองทางทะเล พร้อมทั้งจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

Abstract

Title : Guidelines for Intelligence Cooperation for Counter Maritime Terrorism in ASEAN

Field : Strategy

Name : Vice Admiral Somprasong Nilsamai **Course** : NDC **Class** : 60

The research on “the Guidelines for Intelligence Cooperation for Counter Maritime Terrorism in ASEAN” is a study and analysis of the regional maritime security environment, maritime terrorism and its effect to regional maritime security and the intelligence cooperation mechanisms with a purpose to subsequently propose a guideline for setting up a cooperation framework to counter maritime terrorism in ASEAN. This research is a qualitative research.

The research shows that the maritime security environment of Thailand and the region in the next 10 years will consist of less traditional threats and more of those non-traditional threats. ASEAN’s maritime geography, which includes a primary shipping route like the Malacca straits, makes the region a crucial factor for great powers’ economies, especially for the US and Europe. Terrorist groups in the Middle East is now also being suppressed – forcing those terrorists to return to their home countries with tactics and techniques from the frontline. All the aforementioned facts could contribute to a maritime terrorism problem that will affect regional stability in the future. Guidelines for intelligence cooperation for countering maritime terrorism should, therefore, be established.

Currently ASEAN has the “Our Eyes Initiative” - a defense cooperation for countering terrorism, which provides a great opportunity to establish maritime intelligence cooperation in ASEAN by setting up 2 cooperation levels which are

1. Policy level cooperation : by granting more roles and responsibilities to the Maritime Enforcement Coordination Center (MECC) to become a “Maritime Interest Protection Center” with legal authority over relating units, as well as a role to enhance international cooperation under “Our Eyes Initiative”, which could solidify intelligence cooperation in the maritime domain.

2. Operator level cooperation: lead by the Royal Thai Navy, establish a “Maritime Intelligence Center” for integrating maritime intelligence feeds, under the control of the MECC, to better coordinate between government and civil sections both domestically and internationally.

Suggestion : The government, by the Ministry of Defense, should prioritize strengthening security cooperation under the ASEAN Political-Security Community (APSC), drive Our Eyes Initiative into a concrete agreement, empower the MECC to become a “Maritime Interest Protection Center” with the RTN as the main agency for integrated intelligence, and establish a “Maritime Intelligence Center” as a national agency in sharing intelligence under the supervision of the MECC - with regular training and equipment acquisition to further enhance maritime intelligence capability.

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนเล่มนี้ จัดทำขึ้นจากการที่ผู้วิจัยเคยมีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการข่าวกรอง และความมั่นคงทางทะเลมาโดยตลอด ซึ่งพบว่าในปัจจุบันปัญหาภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) มีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยการก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) ซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนที่มีช่องแคบมะละกา เป็นเส้นทางเดินเรือหลักและมีความสำคัญมีแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาและยุโรป ซึ่งเป็นประเทศคู่ขัดแย้งกับผู้ก่อการร้ายที่สำคัญ ประกอบกับ พลเอก ประวิตร วงศ์สุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ให้ความสำคัญกับโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของกลาโหมอาเซียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน” เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล และภัยการก่อการร้ายทางทะเลที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางทะเลในอาเซียน พร้อมทั้งเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการปฏิบัติงานของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลทั้งในส่วนของประเทศไทยและของประเทศในอาเซียน ตลอดจนหลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้สามารถนำผลจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว มากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยเล่มนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบูรณาการด้านการข่าวกรอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล และภัยคุกคามต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ต่อไป

พลเรือโท

(สมประสงค์ นิลสมัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
กล่าววนำ	๗
ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน	๘
แผนงานที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน	๑๐
แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๑๐
กรอบความร่วมมือการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน	๑๒
โครงการ Our Eyes Initiative	๑๔
ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลและความสำคัญของทะเลในอาเซียน	๑๕
ความสำคัญของทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทย	๑๘
การกำหนดอาณาเขตทางทะเลตามกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒	๒๒
ทฤษฎีการก่อการร้าย	๒๘
การประเมินสถานะแวดล้อมทางทะเล ภัยคุกคาม และปัญหาในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า	๓๒
กรอบแนวความคิดความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล	
(Maritime Domain Awareness : MDA)	๔๑
การพัฒนากระบวนการรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล	
(Maritime Domain Awareness : MDA)	๔๒
หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle)	๔๕
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๓	
สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยและในภูมิภาค	
ผลกระทบต่อการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลและหน่วยงาน	
ด้านการข่าวกรองทางทะเล	๔๘
กล่าวนำ	๔๘
สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในประเทศไทยและในภูมิภาค	๔๙
สถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศไทยและในภูมิภาค	๕๖
ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านความมั่นคงทางทะเล	๖๐
บทบาทและหน้าที่ของหน่วยข่าวกรองทางทะเล หน่วยงานรักษาผลประโยชน์	
ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ	๖๙
ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์	
(Information Fusion Center : IFC)	๗๖
ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐอเมริกา	
(Global Maritime Situation Awareness : GMSA)	๘๕
ปัญหา และข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเลและ	
การต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศไทย	๙๐
สรุป	๙๓
บทที่ ๔	
การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อ	
การร้ายทางทะเล	๙๖
กล่าวนำ	๙๖
วิเคราะห์บทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล	๙๗
วิเคราะห์บทบาทและภารกิจของกองทัพเรือตามกรอบประชาคมอาเซียน	๙๙
วิเคราะห์หน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทย	๑๐๐
วิเคราะห์หน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ	๑๐๓
กำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้าน	
การก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน	๑๐๕
สรุป	๑๑๑
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๓
สรุป	๑๑๓
ข้อเสนอแนะ	๑๑๘

สารบัญ

	หน้า
บรรณานุกรม	๑๒๐
ภาคผนวก	๑๒๔
แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์	
(ผู้เชี่ยวชาญด้านการชั่งกรองและความมั่นคงทางทะเล)	๑๒๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๒๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	พื้นที่และเส้นทางคมนาคมทางทะเลของภูมิภาค	๑๗
๒ - ๒	แท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ	๑๘
๒ - ๓	ภาพตัดขวางแสดงเขตต่างๆทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒	๒๒
๒ - ๔	แสดงเขตทางทะเลของประเทศไทย	๒๓
๒ - ๕	เขตพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา	๒๖
๒ - ๖	พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย	๒๗
๒ - ๗	การส่งผ่านข้อมูลภายในศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร	๔๖
๒ - ๘	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๗
๓ - ๑	แสดงพื้นที่การประกาศเขตครอบครองของจีนในทะเลจีนใต้	๖๑
๓ - ๒	ที่ตั้งเกาะลิเกดตันและลิปาดังที่เป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๖๔
๓ - ๓	เรือ USS Cole ถูกโจมตีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๓	๖๕
๓ - ๔	พื้นที่การเกิดโจรสลัดในช่องแคบมะละกา	๖๖
๓ - ๕	การจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายทางทะเล	๖๖
๓ - ๖	การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗	๖๗
๓ - ๗	หน่วยปฏิบัติการหลักของ ศรชล.	๗๐
๓ - ๘	โครงสร้างการจัดหน่วยงาน MMEA	๗๔
๓ - ๙	โครงสร้างการจัดหน่วย BAKAMLA	๗๕
๓ - ๑๐	การปฏิบัติงาน Watch Floor ศูนย์ IFC	๗๖
๓ - ๑๑	IFC Operations Model	๗๗
๓ - ๑๒	การจัดโครงสร้างการจัดของ IFC	๗๙
๓ - ๑๓	กระบวนการทำงานของ IFC	๘๑
๓ - ๑๔	เครือข่ายในกรอบของความร่วมมือของ IFC	๘๒
๓ - ๑๕	โครงสร้างการจัดหน่วย GMSA	๘๖
๔ - ๑	ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล	๙๗
๔ - ๒	SWOT ANALYSIS	๑๐๐
๔ - ๓	การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเล	๑๐๗
๔ - ๔	โครงสร้างของศูนย์ข่าวกรองทางทะเล	๑๐๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีทะเลที่สำคัญ คือ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) และทะเลจีนใต้ (South China Sea) โดยทะเลอันดามันเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดียด้านตะวันออกเชื่อมต่อกับภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน ส่วนทะเลจีนใต้เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีช่องแคบมะละกา (Strait of Malacca) เป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการคมนาคมทางทะเลและเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ช่องแคบมะละกาแล้ว ยังมีช่องแคบลอมบอก (Lombok Strait) และช่องแคบซุนดา (Sunda Strait) เมื่อรวมทั้ง ๓ ช่องทาง ทำให้ปัจจุบันมีการขนส่งสินค้ามากกว่า ๑ ใน ๔ ของการค้าทั่วโลก ผ่านเส้นทางนี้รวมทั้ง เป็นจุดที่เสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะภัยก่อการร้าย และโจรสลัดที่ฝังตัวแสวงประโยชน์กับเรือที่แล่นผ่านเข้า - ออก เป็นจำนวนมาก โดยในแต่ละปี เรือมากกว่า ๕๐,๐๐๐ ลำต้องผ่านทั้ง ๓ ช่องแคบดังกล่าว เพื่อขนส่งสินค้าไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ปัจจุบันสถานการณ์การก่อการร้ายสากลมีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องและกระจายตัวในกลุ่มประเทศมหาอำนาจ อาทิ สหรัฐฯ จีน อังกฤษ และภูมิภาคต่างๆ ทั้งในยุโรป ตะวันออกกลาง แอฟริกา เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปัจจัยสำคัญในการก่อเหตุยังคงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรม อุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน และความไม่ชอบธรรม ความขัดแย้งระหว่างศาสนา ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างนิกายภายในศาสนาเดียวกัน ทั้งนี้ รูปแบบการก่อเหตุจะมีความรุนแรงและมีการพัฒนาการก่อเหตุมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวความคิดและหาแนวร่วมสมาชิกจากคนรุ่นใหม่ที่มีแนวคิดหัวรุนแรงเข้าร่วมอุดมการณ์ ภายหลังจากที่กลุ่มรัฐอิสลาม (The Islamic State : IS) สูญเสียที่มั่นหลักในตะวันออกกลาง ทำให้กลุ่มนักรบญิฮาดได้แผ่ขยายพื้นที่การปฏิบัติออกไปสู่ยุโรปและเอเชีย รวมถึงการรุกคืบเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยยึดฐานที่มั่นที่เมืองมาราวิ ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น

จากการที่อาณาเขตทางทะเลของสมาชิกอาเซียนเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิด ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทางทะเลทำให้พื้นที่นี้มีการกระทำผิดกฎหมายอย่างมาก และหลายประเด็นปัญหามีลักษณะข้ามชาติ เช่น การลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย สินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งอาวุธ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โจรสลัด และปัญหาสำคัญที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ประเทศต่างๆ และองค์กรระหว่างประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ ในห้วงที่ผ่านมารการก่อการร้ายทางทะเลที่มีบทบาทสูงคือ อัลกออิดะห์ (Al Qaeda) ที่ได้โจมตีเรือรบสหรัฐ USS Cole เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ บริเวณอ่าวเอเดน และโจมตีเรือสินค้าของฝรั่งเศสชื่อ Limburg บริเวณนอกฝั่งเยเมนในปี ๒๕๔๕ สำหรับในภูมิภาคอาเซียน การก่อการร้ายทางทะเล

ก็ไม่อาจมองข้ามได้โดยเฉพาะในน่านน้ำของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งมีกลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญที่เคลื่อนไหวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่ม Abu Sayyaf Group (ASG) และ Jemaah Islamiyah (JI) และยังมีกลุ่มก่อการร้ายที่เพิ่งเกิดใหม่ที่กำลังขยายอิทธิพล เช่น เครือข่ายกลุ่ม IS ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ โดยกลุ่มที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคนี้ได้แก่ กลุ่ม Abu Sayyaf ที่ได้โจมตีเรือเฟอร์รี่ของฟิลิปปินส์ใกล้กรุงมะนิลา เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ มีผู้เสียชีวิตถึง ๑๑๖ คน อย่างไรก็ตาม ห้วงที่ผ่านมามีการก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน ยังไม่ปรากฏเด่นชัดมากนัก แต่จากกลุ่มนิยมความรุนแรงหลายกลุ่มโดยเฉพาะความเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่าย Islamic state (IS) ที่ประกาศชัดเจนว่า ได้ขยายอิทธิพลและอยู่เบื้องหลังเหตุโจมตีในภูมิภาคนี้หลายครั้ง ทั้งในมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ นับเป็นสิ่งบ่งชี้เหตุของภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายจากกลุ่ม IS กำลังแผ่อิทธิพลเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียนอย่างเป็นทางการแล้ว ประกอบกับภูมิภาคนี้มีเส้นทางคมนาคมหลัก คือ ช่องแคบมะละกาที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดีย ทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิก ดังนั้น การที่ภูมิภาคอาเซียนมีความสัมพันธ์มากขึ้นกับประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐฯ ในหลากหลายมิติ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน จึงอาจตกเป็นเป้าหมายสำคัญของการโจมตีจากเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเล เช่น การระเบิดเรือสินค้า เรือบรรทุกสารเคมี จมในช่องทางเดินเรือสำคัญ หรือการนำเรือสินค้าขนาดใหญ่ เรือบรรทุกก๊าซฟุ้งชนท่าเรือในรูปแบบเดียวกันกับการใช้เครื่องบินฟุ้งชนตึกในเหตุการณ์ ๙/๑๑ ก็จะทำให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล นอกจากนี้ ยังมีแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลของแต่ละประเทศที่มีอยู่เป็นจำนวนมากก็เป็นเป้าหมายล่อแหลมต่อการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ อีกด้วย^๑

สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่ได้มีน่านน้ำอาณาเขตติดต่อกับ ๓ ช่องแคบดังกล่าวโดยตรงแต่ประเทศไทยก็จำเป็นต้องอาศัยเส้นทางเดินเรือดังกล่าวในการขนส่งสินค้า เพื่อหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งห้วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาการก่อการร้ายสากลโดยตรงจากการที่กลุ่มก่อการร้ายเข้ามาโจมตีผลประโยชน์ของอิสราเอลและของชาติตะวันตกในไทย และพบกรณีความเกี่ยวข้องของสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายเข้ามาจัดหาเอกสารเดินทางปลอม สารและชิ้นส่วนประกอบระเบิดในไทย เพื่อนำไปใช้ก่อเหตุในประเทศที่สามด้วย ขณะที่ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีความเป็นไปได้ที่เครือข่ายก่อการร้ายอาจจะแสวงประโยชน์ใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเลในลักษณะของการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและลักลอบขนอาวุธ สำหรับการคุกคามทางทะเลจากกลุ่มก่อการร้ายนั้น เคยปรากฏข้อมูลทางการข่าวว่า กลุ่มก่อการร้ายมีแผนการจะโจมตีเรือเดินสมุทรของชาติตะวันตกในบริเวณล่อแหลมที่ง่ายต่อการโจมตี เช่น บริเวณช่องแคบมะละกา และช่องแคบบริเวณหมู่เกาะในอินโดนีเซีย ในขณะที่ความหวงกัวงวลที่เครือข่ายขบวนการก่อการร้ายสากลในอินโดนีเซียจะใช้เส้นทางผ่านทางช่องแคบมะละกา ลักลอบเข้ามาเคลื่อนไหวสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไไทยนั้น แม้ที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่าเป็นความจริงซึ่งสมาชิกอาเซียนได้ขอความร่วมมือจากไทยในการต่อต้านภัยการก่อการร้ายทางทะเลให้มี

^๑ กรมข่าวทหารเรือ, กองทัพเรือ. “สถานการณ์ก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน”. เอกสารประกอบการบรรยายสรุปสถานการณ์ด้านการข่าว สำหรับการประชุม นขต.ทร. ครั้งที่ ๑๒/๖๐ เมื่อ ๒๗ ธ.ค.๖๐.

ประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องเน้นหนักในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเล แต่ในปัจจุบันพบว่า ความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน ยังมีการดำเนินการและการปฏิบัติที่จำกัด และยังไม่มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข่าวกันอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการประเมินสถานการณ์และภัยคุกคามทางทะเลในอนาคตยังไม่มีแนวทางที่เหมาะสมในความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทำให้อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาคได้

จากที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น เพื่อที่จะตอบสนองตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ นโยบายที่ ๖ ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล เพื่อคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ในการพัฒนาขีดความสามารถเชิงป้องกันรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคง และเสริมสร้างระบบตรวจการณ์และพิสูจน์ทราบเป้าหมายทางทะเล การแลกเปลี่ยนด้านการข่าว ตลอดจนเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ สนับสนุนประเด็นด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อยุติเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ให้มีรูปแบบลักษณะและการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค
๒. เพื่อศึกษากรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้อง ด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน
๓. เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อตอบสนองการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา : จะศึกษาเรื่องสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลในอาเซียน ปัญหา ผลกระทบอันเกิดจากการก่อการร้าย การต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศต่างๆ ปัญหาการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย และแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน
๒. ขอบเขตด้านประชากร : นอกเหนือจากการวิจัยเอกสาร ในการวิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศและภูมิภาคอาเซียน

๓. ขอบเขตด้านเวลา : ในการวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พ.ย.๖๐ – พ.ค.๖๑ รวมระยะเวลา ๗ เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมหนังสือ เอกสาร หรือบทความที่เกี่ยวกับความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน โดยจะรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุดราชนาวิกสภา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย

- ๑.๒.๑ ผู้เชี่ยวชาญจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน ๕ คน
- ๑.๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักข่าวกรองแห่งชาติ จำนวน ๕ คน
- ๑.๒.๓ ผู้เชี่ยวชาญจากกองทัพเรือ จำนวน ๕ คน
- ๑.๒.๔ ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย จำนวน ๕ คน
- ๑.๒.๕ ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มประเทศอาเซียน จำนวน ๕ คน

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพัฒนาการก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน ที่จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล โดยจะเน้นไปที่ประเทศที่มีการเคลื่อนไหวและได้รับผลกระทบจากกลุ่มก่อการร้ายที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ตลอดจนศึกษาบทบาทและผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจและประเทศนอกภูมิภาคที่สำคัญ อาทิ สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ว่ามีอิทธิพลต่อการทำให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนเกิดความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลได้หรือไม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๒. ทำให้ทราบกรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้อง ด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน

๓. ทำให้ทราบแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

คำจำกัดความ

การก่อการร้าย (Terrorism)	หมายถึง	บุคคล สิ่งของ พฤติกรรม ที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวด้วยการใช้ความรุนแรง และความน่ากลัวเป็นอาวุธ หรือเป็นนโยบายในการ ต่อสู้เพื่อเอาชนะ
การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism)	หมายถึง	การก่อการร้ายในขอบเขตทางทะเลอันหมายรวมถึงพื้นที่ สิ่งที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งที่อยู่ติดต่อกับทะเล และมหาสมุทร เช่น ท่าเทียบเรือ เรือสินค้า ระบบนำร่อง เป็นต้น
ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	หมายถึง	ผลประโยชน์ของประเทศอันพึงได้รับโดยการแสวงหา และการใช้ทรัพยากรต่างๆ จากทะเลหรือใต้ดินท้องทะเลหรืออากาศเหนือท้องทะเลโดยตรงและโดยทางอ้อมในการดำเนินการใดๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งชาติขึ้นมา เพื่อการดำรงคงอยู่ของประเทศที่จะใช้ทะเลได้อย่างอิสระ ปลอดภัย และสามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน
ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล	หมายถึง	การที่ประเทศชาติมีสภาวะแวดล้อมทางทะเลที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางทะเลได้อย่างเสรี ปลอดภัย และเหมาะสม จนนำไปสู่การบรรลุผลประโยชน์ของชาติ
ข่าวกรอง (Intelligence)	หมายถึง	ผลผลิตที่ได้รับจากการรวบรวม การแสวงหา ประโยชน์ การดำเนินการวิธี การสนธิกรรม การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการตีความ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้าศึก และประเทศข้าศึก ซึ่งมีผลกระทบต่อภารกิจฝ่ายเราเพื่อจะนำมาใช้ในการวางแผน และการปฏิบัติการของฝ่ายเรา
ข่าวสาร (Information)	หมายถึง	ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ แต่ยังมีได้ผ่านการหาความสัมพันธ์การวิเคราะห์และตีความ
วงรอบข่าวกรอง (Intelligence Cycle)	หมายถึง	กรรมวิธีในการเปลี่ยนแปลงข่าวสารให้เป็นข่าวกรองหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กรรมวิธีข่าวกรอง” (Intelligence Process)

ประชาคมข่าวกรอง (Intelligence Community)

หมายถึง องค์กรข่าวกรองต่างๆ แต่ละหน่วยที่ประกอบกันขึ้นเป็นองคัพยพกิจกรรมด้านข่าวกรองทั้งหมด การตระหนักรู้ภาพสถานการณ์ในทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) หมายถึง ระบบที่จะทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลให้แก่ประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งความตระหนักรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ในทะเล และขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางทะเล

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนได้มีการนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

๑. ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน
๒. ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลและความสำคัญของทะเลในอาเซียน
๓. ความสำคัญของทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทย
๔. การกำหนดอาณาเขตทางทะเลตามกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒
๕. ทฤษฎีการก่อการร้าย
๖. การประเมินสถานะแวดล้อมทางทะเล ภัยคุกคาม และปัญหาในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า
๗. กรอบแนวความคิดความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA)
๘. หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle)
๙. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กล่าวนำ

สืบเนื่องจากการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๒๗ เมื่อ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงกัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยอาเซียน ๒๐๒๕ : มุ่งหน้าไปด้วยกัน” (KUALA LUMPUR DECLARATION ON ASEAN 2025 : FORGING AHEAD TOGETHER) ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน และแผนงานร่วมกันของประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสาหลัก ในช่วง ค.ศ. ๒๐๑๖ - ๒๐๒๕ ซึ่งในแผนดังกล่าวภายใต้แผนงานของประชาคมการเมืองและความมั่นคง ได้ระบุเกี่ยวกับแผนและกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็น “ความมั่นคงทางทะเล” (Maritime Security) ไว้มากขึ้นและชัดเจนกว่าที่ได้ระบุไว้ในแผนการจัดตั้งประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน ค.ศ. ๒๐๐๙ - ๒๐๑๕ (ASEAN POLITICAL-SECURITY COMMUNITY BLUEPRINT) โดยในหัวข้อ B 6 ของแผนฉบับที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้กล่าวเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคงทางทะเลไว้ว่า “เสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลภายในภูมิภาคอาเซียนและภายนอก ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกที่อาเซียนมีบทบาทนำ และการปฏิบัติตามอนุสัญญาและหลักการทางทะเลอันเป็น

ที่ยอมรับโดยสากล”^{*} ทำให้เห็นถึงการเพิ่มความสำคัญของการประเด็นความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ประเทศไทยจะมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

เอกสารวิจัยฉบับนี้ จะทำการศึกษาในเรื่องแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน จึงมีความจำเป็นจะต้องมีการศึกษาสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลในหลากหลายมิติ การศึกษาสภาพลักษณะภูมิศาสตร์และความสำคัญในทะเลของประเทศไทยและประเทศในอาเซียน โดยปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกมีความรู้ความเข้าใจและมีศักยภาพในการใช้ทะเลมากขึ้น เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของชาติให้กับประเทศและพลเมืองของตนเอง โดยการใช้ทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้า การเดินทางระหว่างประเทศหรือการท่องเที่ยวไปในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งจากการใช้ประโยชน์จากทะเลที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นเหตุให้สถานการณ์การก่อการร้ายในทะเลมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สำหรับภูมิภาคอาเซียนมีพื้นที่ทางทะเลที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งและการเดินทางที่สำคัญ คือ ช่องแคบมะละกา โดยใช้เป็นเส้นทางเดินเรือที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งช่องแคบมะละกามีลักษณะทางกายภาพที่คับแคบ สภาพการจราจรทางน้ำคับคั่งด้วยจำนวนเรือที่ผ่านเป็นจำนวนมาก จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้เกิดการก่อการร้ายในทะเลได้ง่ายและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการใช้ทะเลในภูมิภาคอาเซียนและของโลก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการทางด้านข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลของชาติในอาเซียน เพื่อสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตลอดจนรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลในรูปแบบภัยคุกคามเดิม (Conventional Threats) และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) ดังนั้น การศึกษาลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเล กระบวนการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness) และบทบาทการรับรู้สถานการณ์ทางทะเลของมิตรประเทศจะเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง ๕ ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราชัก บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย) ในเวลาต่อมาได้มี

^{*} เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนัก. “ความมั่นคงทางทะเล”. เข้าถึงได้จาก : https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=40977, ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

ประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (๘ มกราคม ๒๕๒๗) เวียดนาม (๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘) ลาว พม่า (๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๐) และ กัมพูชา (๓๐ เมษายน ๒๕๔๒) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวมทั้ง ๑๐ ประเทศ

ผู้นำของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วย ความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II) ที่เกาะบาหลี เมื่อตุลาคม ๒๕๔๖ เห็นชอบร่วมกันให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยตั้งเป้าไว้ว่าจะรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือ ASEAN 2015 ซึ่งประชาคมอาเซียน จะประกอบไปด้วย ๓ ประชาคมหรือที่เรียกว่า ๓ เสาหลัก^๒ คือ

๑. เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC)

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

๒. เสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

๓. เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม ทั้งนี้ปฏิญญาว่าด้วย ความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ ๒ ดังกล่าวมีสาระสำคัญสรุปได้ คือ การปรับระบบการทำงานของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพ ปรับโครงสร้างองค์กร ความเป็น “ประชาคมอาเซียน” ทำให้อาเซียนเป็นนิติบุคคลโดยการตรากฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ขึ้น ซึ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ เปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่ทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล การมีกฎบัตรอาเซียนเท่ากับเป็นการวางกรอบทางกฎหมาย ตลอดจนโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากการประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการและแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้นพร้อมกับการกำหนดขอบเขตหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรสำคัญในอาเซียน โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สาระสำคัญของกฎบัตร

^๒ กรมอาเซียน.กระทรวงการต่างประเทศ “การประชุมเชิงปฏิบัติการ Asean Summit”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้ที่ : <http://www.mfa.go.th/asean/>, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

อาเซียน” คือ เป็นการจัดโครงสร้างของอาเซียนใหม่โดยการปรับปรุงระบบ และกลไกการทำงานภายในอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการให้ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับอาเซียนมากขึ้น และในกฎบัตรฯ ประกอบด้วยบทบัญญัติ จำนวน ๑๓ หมวด ๕๕ ข้อ ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการ สมาชิกภาพ โครงสร้างองค์กร องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน กระบวนการตัดสินใจ การระงับข้อพิพาท งบประมาณและการเงิน การบริหารจัดการ เอกลักษณ์และสัญลักษณ์อาเซียน และความสัมพันธ์กับภายนอก

แผนงานที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน

สำหรับการดำเนินการตามเสาหลักของประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสา นั้น ได้มีแผนงานที่เรียกว่า Roadmap for an ASEAN Community 2009-2015^๕ ที่ผู้นำอาเซียนทุกประเทศได้เห็นชอบและลงนามร่วมกันเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๕๒ (ค.ศ.๒๐๐๙) ณ อำเภอชะอำ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเทศไทย โดยในแต่ละเสาหลักจะมีแผนงานดำเนินการหรือแผนจัดตั้งที่เรียกว่า Blueprint ประกอบด้วย แผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community : APSC Blueprint) แผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint : AEC Blueprint) และแผนการจัดตั้งประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community Blueprint : ASCC Blueprint)

การวิจัยนี้จึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะประเด็นด้านความมั่นคงตามกรอบของเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเท่านั้น จึงจะนำเสนอเฉพาะแผนงานของ APSC Blueprint ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคง

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

จากแผนงานของ ๓ เสาหลักตามที่กล่าวข้างต้นนั้น แผนงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านความมั่นคงมากที่สุดคือ แผนงานการจัดตั้งเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) โดยมีหลักการที่สำคัญคือ ส่งเสริมความร่วมมือที่แน่นแฟ้นมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาและมิตรประเทศ สนับสนุนด้านความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกมิติ ยึดหลักการละเว้นไม่รุกรานหรือการใช้อำนาจ และการกระทำใดๆ ที่ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย

^๕ สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. “กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) Jakarta ASEAN Secretariat December 2011”. 2554.

^๕ ASEAN Secretariat. “Roadmap for an ASEAN Community 2009 – 2015”. Jakarta December 2011.

ระหว่างประเทศ และการพึ่งพากัน รวมทั้งการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ซึ่งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประกอบด้วย ๓ ลักษณะ^๕ คือ

๑. ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนานโยบายและบรรทัดฐานร่วมกัน (A Rules - based Community of Shared Values and Norms)

๒. ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A Cohesive, Peaceful, and Resilient Region with Shared Responsibility for Comprehensive Security)

๓. ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A Dynamic and Outward - looking Region in an Increasingly Integrated and Interdependent World)

ทั้งนี้ในแผนงานดังกล่าวได้กำหนดแนวทางหรือกิจกรรม (Actions) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ครอบคลุมทั้งด้านการเมือง เช่น การส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ส่งเสริมหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล การจัดทำปฏิญญาว่าด้วย สิทธิมนุษยชนของอาเซียน และความมั่นคง เช่น การส่งเสริมความร่วมมือด้านการสันติภาพและความปรองดองในภูมิภาค การมีกลไกการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (ยาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การก่อการร้าย ฯลฯ) ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ (จัดตั้งศูนย์บรรเทาภัยพิบัติของอาเซียน) การส่งเสริมการสร้างเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคอาเซียน การส่งเสริมให้ประเทศที่มีบทบาทสำคัญในโลกกลางนามเป็นภาคีในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกับอาเซียน และความร่วมมือทางทะเลอาเซียน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานจากหลายกระทรวง ทบวง กรม

จากแนวทางหรือกิจกรรม ตาม APSC Blueprint ข้างต้น จะเห็นว่าการดำเนินการตามกิจกรรมดังกล่าวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทัพเรือในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงหลายๆ กิจกรรมทั้งที่เป็นหน่วยปฏิบัติและหน่วยสนับสนุน โดยเฉพาะการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลอาเซียน ซึ่งได้กำหนดกิจกรรมย่อยไว้ ๔ ข้อ ประกอบด้วย^๖

๑. การจัดตั้งเวทีการประชุมหรือเรื่องความร่วมมือ เพื่อความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน (Establish the ASEAN Maritime Forum : AMF)

๒. การประยุกต์ใช้แนวทางความร่วมมือทางทะเลอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความปลอดภัยในการเดินเรือและความมั่นคงในภูมิภาค (Apply a Comprehensive Approach that Focuses on Safety of Navigation and Security Concern in the Region that are of Common Concerns to the ASEAN Community)

^๕ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมอาเซียน, แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political - Security Community (APSC) Blueprint). กรุงเทพมหานคร : กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๓.

^๖ Ibid.

๓. การรวบรวมประเด็นความมั่นคงทางทะเลและระบุความร่วมมือทางทะเลร่วมกันของสมาชิกอาเซียน (Stock Take Maritime Issues and Identify Maritime Cooperation among ASEAN Member Countries)

๔. การส่งเสริมความร่วมมือด้านความปลอดภัยทางทะเล การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือด้านเทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Promote Cooperation in Maritime Safety and Search and Rescue (SAR) through Activities such as Information Sharing, Technological Cooperation and Exchange of Visits of Authorities Concerned)

ปัจจุบันกิจกรรมความร่วมมือทางทะเลทั้ง ๔ ข้อนี้ สิ่งที่ประเทศสมาชิกกำลังดำเนินการอยู่คือ การจัดตั้งเวทีการประชุมหรือเรื่องความร่วมมือ เพื่อความมั่นคงทางทะเลอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) ขณะนี้ได้จัดการประชุมไปแล้ว ๓ ครั้ง และกำลังจัดทำร่างเอกสาร (Terms of Reference : TOR) โดยผู้รับผิดชอบหลักในส่วนของประเทศไทยคือ กระทรวงการต่างประเทศ (ไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุม AMF ครั้งที่ ๓ ณ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี สิงหาคม ๒๕๕๔) ในส่วนกิจกรรมที่เหลืออีก ๓ กิจกรรม ขณะนี้ยังไม่ปรากฏแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีแนวความคิดในการดำเนินการ (Concept Paper) อยู่ในเอกสาร TOR ดังกล่าวหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งเวที AMF และเอกสาร TOR ได้รับความเห็นชอบจากประเทศสมาชิกแล้ว จึงจะมีความชัดเจนมากขึ้น

สำหรับเวทีการประชุม AMF นอกจากเป็นความร่วมมือภายในสมาชิกอาเซียนแล้ว ยังได้พิจารณาจัดตั้งการประชุม Expanded ASEAN Maritime Forum” ซึ่งเป็นการจัดการประชุมในรูปแบบ Track 1.5 Maritime Forum โดยเป็นการใช้กลไกของการประชุม AMF ที่มีอยู่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับประเทศนอกภูมิภาคในกรอบ East Asia Summit (EAS) ด้วย กล่าวคือ การประชุมจะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การประชุม AMF สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และ การประชุมในรูปแบบ Track 1.5 ซึ่งจะประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ กับประเทศนอกภูมิภาคในกรอบ EAS อาทิเช่น สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น สหรัฐฯ รัสเซีย อินเดีย ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์

กรอบความร่วมมือการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน

กระทรวงกลาโหมได้ใช้กลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) เป็นส่วนสนับสนุนแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) โดยจากผลของการประชุม ADMM ที่ผ่านมา ได้เห็นชอบร่วมกันให้มีกิจกรรม

”บุษฎี สันติพิทักษ์. บรรยายเรื่อง “ความร่วมมือทางทะเลของประชาคมอาเซียน”.
เมื่อ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

ความร่วมมือที่สำคัญคือ “ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม ในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organizations Cooperation on Non - Traditional Security) การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (The Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) และความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ASEAN Defence Industry Cooperation)

นอกจากความร่วมมือในกรอบของ ADMM ดังกล่าวแล้ว ยังมีกรอบความร่วมมือของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) อีก ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้เห็นชอบในการดำเนินการด้านความร่วมมือเพื่อความมั่นคง ๕ ด้าน^{๑๕} คือ

๑. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian Assistance and Disaster Relief - HA/DR)

๒. ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

๓. การแพทย์ทหาร (Military Medical)

๔. การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism)

๕. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations)

การดำเนินการตามกรอบความร่วมมือของแต่ละด้านนั้น ประเทศในอาเซียนจะได้ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานอย่างน้อย ๑ ด้านและ ๑ วาระ (มีวาระ ๒ - ๓ ปี) ซึ่งแต่ละด้านจะมีประธานร่วมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา กล่าวคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย มีเวียดนามและสาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมเป็นประธาน ด้านความมั่นคงทางทะเล มีมาเลเซียและออสเตรเลียร่วมเป็นประธาน ด้านการแพทย์ทหารมีสิงคโปร์และญี่ปุ่นร่วมเป็นประธาน ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย มีอินโดนีเซียและสหรัฐฯ ร่วมเป็นประธาน และด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ มีฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์ร่วมเป็นประธาน

สำหรับประเทศไทยมีแนวทางในการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานทุกด้าน และเพื่อสนับสนุนกรอบความร่วมมือดังกล่าว กระทรวงกลาโหมได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย (Thai Experts' Working Groups-Thai EWGs) ในแต่ละด้านเพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทาง วางแผน การปฏิบัติ และเป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานกับกลาโหมอาเซียนและกลาโหมประเทศคู่เจรจา โดยในส่วนของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเลฝ่ายไทย มีเจ้ากรมยุทธการทหารเรือเป็นหัวหน้าคณะทำงาน^{๑๖}

^{๑๕} สำนักนโยบายและแผน, กองอาเซียน. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน”. เมื่อ ๒ - ๔ มีนาคม ๒๕๕๔.

^{๑๖} Ibid.

โครงการ Our Eyes Initiative

สถานะล่าสุด กลาโหมอาเซียน ได้มีกรอบความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของกลาโหมอาเซียน ภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งเป็นเวทีความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของกลาโหมอาเซียน เป็นความริเริ่มของกลาโหมอินโดนีเซีย ปัจจุบันมีสมาชิกให้ความร่วมมือ ๖ ประเทศ ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เพื่อแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และความร่วมมือกับพันธมิตรนอกภูมิภาค ในการรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายในภูมิภาค โดยมี พลอากาศจัตวา N.Ponang Djawoto ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ (Director for Strategic Analysis) กรมยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย ได้รายงานผลการดำเนินงานของคณะทำงานร่วมโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งได้มีการประชุมมาแล้ว ๒ ครั้ง เมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ และ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๑ สรุปได้ ดังนี้

๑. โครงการ Our Eyes Initiative มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกลไกสำหรับการรวบรวมดำเนินกรรวิธี และนำเสนอข่าวสารในระดับยุทธศาสตร์ โดยมีขอบเขตของการแลกเปลี่ยนข่าวสารระดับยุทธศาสตร์ในด้านการก่อการร้าย (Terrorism) ลัทธินิยมความรุนแรง (Radicalism) และผู้ใช้ความรุนแรงสุดโต่ง (violent Extremism)

๒. กลไกที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระดับยุทธศาสตร์ คือ ระบบ ASEAN Direct Communication Infrastructure (ADI) ซึ่งบรูไนเป็นผู้ริเริ่มภายใต้ความร่วมมือในกรอบการประชุมรมว.กท.อาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM)

๓. คณะทำงานร่วมฯ ได้จัดทำเอกสาร จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

๓.๑ ร่างแถลงการณ์ร่วมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (รมว.กท.) ๖ ประเทศ ได้ร่วมลงนามให้ความเห็นชอบในร่างแถลงการณ์ร่วม และได้นำร่างแถลงการณ์ร่วมเสนอต่อ รมว.กท. ๖ ชาติ เพื่อพิจารณาร่วมลงนามในห้วงการประชุม ADMM Retreat ระหว่าง ๕ - ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ รวมทั้งได้ร่วมพิธีเปิดตัวอย่างไม่เป็นทางการ (Soft Launching) ของโครงการ Our Eyes Initiative และร่วมการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

๓.๒ ร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference : TOR) ซึ่งกำหนดรายละเอียดของการดำเนินโครงการยังคงอยู่ในระหว่างการปรับแก้รายละเอียด และจะมีการประชุมในระดับคณะทำงานร่วมฯ ในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ ณ เมืองสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อร่วมกันปรับแก้รายละเอียดอีกครั้งสาระสำคัญของเรื่อง ร่างแถลงการณ์ร่วมฯ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นกรอบความร่วมมือด้านการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย ในภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิก โดยตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ระหว่าง ๑๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิก โดยการจัดตั้งโครงการ Our Eyes Initiative โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้^{๑๐}

^{๑๐} รัฐบาลไทย. “ผลการประชุมคณะรัฐมนตรี ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/9422, 2561>

๓.๒.๑ การแสดงเจตนาารมณ์ร่วมกันที่จะจัดตั้งกลไก เพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากการก่อการร้าย ลัทธินิยมความรุนแรง และลัทธิสุดโต่งที่เป็นอันตรายต่อ ความมั่นคงและเสถียรภาพของภูมิภาค

๓.๒.๒ การเสริมสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ และยกระดับรูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการก่อการร้าย ลัทธินิยมความรุนแรง และลัทธิสุดโต่ง ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๓.๒.๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อเติมเต็มอุดมการณ์และเป้าหมายของแถลงการณ์ร่วมนี้ โดยยึดถือในความเคารพซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

นอกจากนี้ ที่ประชุมร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย ลัทธินิยมความรุนแรง และผู้ใช้ความรุนแรง ซึ่งประเทศในภูมิภาคกำลังเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าวร่วมกัน ทั้งนี้ โครงการ Our Eyes Initiative จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารในระดับยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทุกประเทศในโครงการมีความเข้าใจและรู้เท่าทันปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้สามารถประสานความร่วมมือในการเฝ้าระวัง ติดตามและระงับเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องว่าด้วยลักษณะพื้นฐานของภัยคุกคามไม่มีศูนย์กลางไร้พรมแดน สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ระดมมวลชนและแหล่งเงินทุน ได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

ทั้งนี้ โครงการ Our Eyes Initiative หรือโครงการแบ่งปันข้อมูลด้านข่าวกรอง เพื่อต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้ายและลัทธินิยมความรุนแรงในภูมิภาค ภายใต้กรอบความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในส่วนของกลาโหมอาเซียน ๖ ชาติ ซึ่งมีเนื้อหาในการแลกเปลี่ยนข่าวสารในระดับยุทธศาสตร์ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้แบบอย่างแนวคิดมาจากโครงการ “Five Eyes” ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างสหรัฐฯ อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา อย่างไรก็ตาม โครงการ Our Eyes Initiative นับเป็นความริเริ่มของอินโดนีเซียที่ต้องการความร่วมมืออย่างแท้จริงในการรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและลัทธิความรุนแรงในภูมิภาค โดยไม่ต้องมีวาระทางการเมืองใดๆ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีเพียง ๖ ประเทศ จาก ๑๐ ประเทศอาเซียนที่ร่วมลงนามก็ตาม แต่คาดว่าจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเฝ้าระวังและตรวจหาภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นจากนักบวชหัวรุนแรงของกลุ่มรัฐอิสลาม หรือกลุ่ม IS ที่ขยายอิทธิพลเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะเห็นได้จากปฏิบัติการเข้ายึดเมืองมาราวิ ในประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และยังเป็นช่องทางในการแจ้งเตือนถึงภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นจากวิกฤตผู้ลี้ภัยชาวมุสลิมในรัฐยะไข่ (โรฮิงจา) ของเมียนมาร์ ซึ่งอาจได้รับการคัดเลือกจากกลุ่ม IS เพื่อขยายเครือข่าย ตลอดจนอาจแสวงประโยชน์ในการชักจูงกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยให้เข้าร่วมอุดมการณ์อีกด้วย

ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลและความสำคัญของทะเลในอาเซียน

ภูมิภาคอาเซียนนอกเหนือจากปริมาณประชากรแล้ว ภูมิภาคนี้ยังมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นๆ ของโลก มีประเทศที่มีอาณาเขตติดกับทะเล ซึ่งเกี่ยวข้องและพึ่งพาทะเล ทั้งหมด ๙ ประเทศ คือ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม (ยกเว้น ลาว) ที่ต้องพึ่งพาทะเลทั้งการขนส่งวัตถุดิบโดยเฉพาะน้ำมัน

จากตะวันออกกลาง และขนส่งสินค้าออกไปขายยังคู่ค้าที่สำคัญ คือ สหรัฐฯ และยุโรป นอกจากนี้ประเทศนอกภูมิภาคก็มีส่วนในการใช้ประโยชน์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน ทำให้ภูมิภาคนี้มีการจราจรทางทะเลที่คับคั่งแห่งหนึ่งของโลก

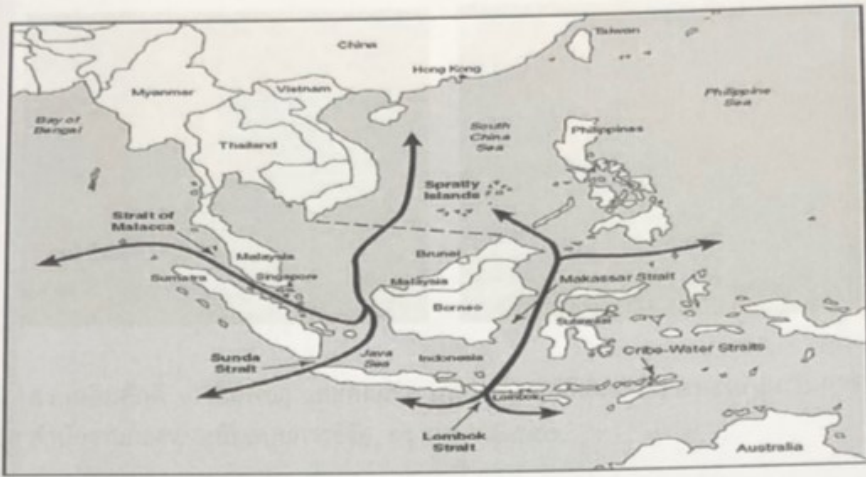
ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนมีทะเลที่สำคัญ คือ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) และทะเลจีนใต้ (South China Sea) โดยทะเลอันดามันเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย ด้านตะวันออกเชื่อมต่อกับภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน ส่วนทะเลจีนใต้เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีช่องแคบมะละกา (Strait of Malacca) เป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการคมนาคมทางทะเลและเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก นอกจากช่องแคบมะละกาแล้ว ยังมีช่องแคบลอมบอก (Lombok Strait) และช่องแคบซุนดา (Sunda Strait) เมื่อรวมทั้ง ๓ ช่องทาง ทำให้ปัจจุบันมีการขนส่งสินค้ามากกว่า ๑ ใน ๓ ของการค้าทั่วโลกผ่านเส้นทางนี้ โดยเฉพาะช่องแคบมะละกามีเรือแล่นผ่าน ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ลำต่อปี เพื่อขนส่งสินค้าและพลังงานเชื้อเพลิงไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะภัยก่อการร้ายและโจรสลัดที่ฝังตัวแสวงประโยชน์กับเรือที่แล่นผ่านเข้าออก

จากการที่อาณาเขตทางทะเลของสมาชิกอาเซียนเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเปิด ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทางทะเล ทำให้พื้นที่นี้มีการกระทำผิดกฎหมายอย่างมาก และหลายประเด็นปัญหามีลักษณะข้ามชาติ เช่น การลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย สินค้าหนีภาษี น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งอาวุธ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โจรสลัด และปัญหาสำคัญที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ประเทศต่างๆ และองค์กรระหว่างประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ

พื้นที่ทางทะเลในภูมิภาคนี้ นอกจากเป็นเส้นทางคมนาคมหลักแล้ว ยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต (น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ) เช่น พื้นที่อ่าวไทย และทะเลจีนใต้โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณ หมู่เกาะสปรตลีย์ (Spratly Islands) ที่ ๖ ชาติ ได้แก่ จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน บรูไน และเวียดนามอ้างกรรมสิทธิ์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นบริเวณที่อุดมไปด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศและเป็นสาเหตุของความตึงเครียดระหว่างเวียดนาม จีน และฟิลิปปินส์อยู่ในขณะนี้

สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่ได้มีน่านน้ำอาณาเขตติดต่อกับ ๓ ช่องแคบดังกล่าวโดยตรง แต่ประเทศไทยก็จำเป็นต้องอาศัยเส้นทางเดินเรือดังกล่าวในการขนส่งสินค้า เพื่อหลีกเลี่ยงเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้ง ห้วงปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาการก่อการร้ายสากลโดยตรง จากการที่กลุ่มก่อการร้ายเข้ามาโจมตีผลประโยชน์ของอิสราเอลและของชาติตะวันตกในไทย และพบกรณีความเกี่ยวข้องของสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายเข้ามาจัดหาเอกสารเดินทางปลอม สาร และชิ้นส่วนประกอบระเบิดในไทย เพื่อนำไปใช้ก่อเหตุในประเทศที่สามด้วย ซึ่งสมาชิกอาเซียนได้ขอความร่วมมือจากไทยในการต่อต้านภัยการก่อการร้ายทางทะเลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนภาพที่ ๒ - ๑ พื้นที่และเส้นทางคมนาคมทางทะเลของภูมิภาค

ที่มา : ผู้วิจัย, เอกสารประกอบการบรรยาย “ความมั่นคงทางทะเล” หลักสูตร รร.สธ.ทร.ยศ.ทร. ปีการศึกษา ๒๕๕๕.

สำหรับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่เป็นแหล่งพลังงานนั้น ประเทศในภูมิภาคต่างก็ได้ดำเนินการแสวงประโยชน์ในอาณาเขตทางทะเลของตนอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ปัจจุบันตั้งเรียงรายอยู่ในอาณาเขตทางทะเลของแต่ละประเทศนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น อินโดนีเซีย ๕๐๐ แท่น ไทย ๒๖๕ แท่น มาเลเซีย ๒๔๐ แท่น บรูไน ๑๖๐ แท่น และเวียดนาม ๔๕ แท่น^{๑๑}

^{๑๑} Robert C Beckman, CSCAP Singapore Director, Centre for International Law (CIL), National University of Singapore บรรยายในการประชุม “1st Meeting of CSCAP Study Group on Safety and Security of Offshore Oil and Gas Installations”. ณ เมืองตานัง เวียดนาม. ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓.

แผนภาพที่ ๒ - ๒ แทนจุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

ที่มา : ดร.เมตติมศักดิ์ จารยะพันธุ์ และคณะ, ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล สถานการณ์ และข้อเสนอ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ ๒๕๕๐.

ความสำคัญและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทย

ทะเลมีประโยชน์มหาศาลแก่มวลมนุษย์มาตั้งแต่มนุษย์รู้จักทะเล ในระยะแรกได้ใช้เป็นที่ยึดสัตว์น้ำสำหรับบริโภค ต่อมาก็ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมไปมาหาสู่กันจากเมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่ง จากนั้นค้นพบว่านอกจากทะเลจะเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทพืชและสัตว์แล้ว พื้นดินใต้ทะเลยังเต็มไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ และปิโตรเลียม โดยสรุปแล้วความสำคัญของทะเลต่อประเทศต่างๆ มีดังนี้^{๑๒}

๑. ทะเลในฐานะเป็นแหล่งทรัพยากร ทั้งที่มีชีวิต อันได้แก่ พืชและสัตว์น้ำ และไม่มีชีวิต อันได้แก่ แร่ธาตุ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ
๒. ทะเลในฐานะที่เป็นสื่อในการคมนาคม การคมนาคมขนส่งสินค้าทางทะเลนับเป็นเส้นเลือดสำคัญของโลกเพราะสามารถขนส่งได้ปริมาณมากและราคาถูก
๓. ทะเลในฐานะเป็นสื่อการเพิ่มพูนและแลกเปลี่ยนข้อมูล ทะเลเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์เข้าใจเกี่ยวกับดาวเคราะห์ที่เราพำนักและประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ซึ่งทะเลยังเป็นแหล่งความรู้ที่มนุษย์ยังไม่รู้จักเป็นจำนวนมาก ยิ่งเรียนรู้เกี่ยวกับทะเลมากขึ้นเท่าใดก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้มากขึ้นเท่านั้น ทำให้การวิจัยทางทะเลเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ในบางประเทศ
๔. ทะเลในฐานะเป็นพื้นที่สำหรับแผ่ขยายอิทธิพล นับตั้งแต่อดีตประเทศมหาอำนาจมักจะใช้ทะเลในการแสวงหาทรัพยากรและสนองตอบต่อความต้องการมีอำนาจหรืออิทธิพลโดยเหนือ

^{๑๒} Geoffrey Till. "Sir Julian Corbett and the Twenty-First Century : Ten Maritime Commandments". London : Macmillan Press, p.287-300, 1999. and Mike Lawrence Smith and Matthew R. W. Uttley, (eds.) "The Changing of Maritime Power". Macmillan Press LTD. : First published in Great Britain, 1999.

ดินแดนอื่นใด นอกจากนี้การได้ครอบครองทะเลเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจหรือคุณค่าของรัฐ ซึ่งรัฐจำเป็นต้องแสดงอำนาจในการปกป้องอาณาเขตทางทะเลและพลเมืองจากศัตรูทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๕. ทะเลในฐานะเป็นแหล่งของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มนุษย์จะเป็นสัตว์บก โดยธรรมชาติ แต่ทะเลเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญ ทะเลช่วยลดผลกระทบจากมลพิษที่เกิดขึ้นจากแผ่นดิน จากสภาวะโลกร้อน เนื่องมาจากคุณสมบัติของน้ำทะเลมีความเฉื่อยต่อความร้อน และมีขีดความสามารถในการดูดซับคาร์บอนจากบรรยากาศ ดังนั้นระดับน้ำ แนวนปะการัง รวมทั้งจำนวนสัตว์น้ำเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงสุขภาพทางกายภาพของโลกนี้ทั้งหมด

สำหรับประเทศไทยทะเลเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ โดยประเทศไทยสามารถทำการประมง ได้เป็นมูลค่ามหาศาลจนกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ น้ำมันไทยยังมีทรัพยากร ทั้งน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุ อีกทั้งทะเลยังเป็นเส้นทางลำเลียงขนส่งสินค้า ประมาณร้อยละ ๔๐ ของการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าพลังงาน อันได้แก่ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งประเทศไทยจะสามารถใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเลได้อย่างสะดวกและปลอดภัยก็ต่อเมื่อพื้นที่เขตทางทะเลของไทยและบริเวณใกล้เคียงปราศจากความขัดแย้งและภัยคุกคาม ตลอดจนทะเลไทยและบริเวณชายฝั่งยังมีภูมิประเทศที่สวยงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยไม่จำกัดอยู่เฉพาะภายในพื้นที่เขตทางทะเลของประเทศไทยเท่านั้น หากยังรวมถึงทะเลหลวง และเขตทางทะเลของประเทศอื่นทั่วโลกที่สามารถทำความตกลงกันได้ นับได้ว่าทะเลเป็นแหล่งที่มาของกำลังอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา ทหาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความมั่นคงและความมั่งคั่งของชาติ ซึ่งในอนาคตพลังอำนาจของชาติที่มาจากทะเลจะยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (Maritime Interest) หมายถึง^{๓๓} ผลประโยชน์ของประเทศอันพึงได้รับ โดยการแสวงหาและการใช้ทรัพยากรต่างๆ จากทะเลหรือใต้ดินท้องทะเลหรืออากาศเหนือท้องทะเลโดยตรงและโดยทางอ้อมในการดำเนินการใดๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งชาติขึ้นมาเพื่อการดำรงคงอยู่ของประเทศที่จะใช้ทะเลได้อย่างอิสระ ปลอดภัยและสามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน สำหรับของประเทศไทยนั้นมีการกำหนดขอบเขตไว้ในหลายลักษณะ ตลอดจนมีนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ในลักษณะต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

๑. ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยในเชิงนโยบาย

ผลประโยชน์ของชาติจะต้องมีพื้นฐานจากการยอมรับและการคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกภาคส่วนในประเทศ ดังนั้นการกำหนดผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จึงนับเป็นพื้นฐานการรับรู้ของสังคมโดยทั่วไปว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อตอบสนองต่อความมั่นคง ความมั่งคั่ง เกียรติภูมิ และวัฒนธรรมของชาติ โดยจากการพิจารณาความสำคัญของทะเลที่มี

^{๓๓} สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. "รายงานการประชุมแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔". ๒๕๕๗.

ต่อประเทศไทยร่วมกับนโยบายของชาติด้านต่างๆ ตลอดจนกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ การกำหนดผลประโยชน์ของชาติทางทะเลนับว่าสามารถอ้างอิงได้จากแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ซึ่งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้ระดมความคิดเห็นจากภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทะเล โดย คณะรัฐมนตรี รับทราบแล้ว เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ นั้น ได้กำหนดผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศ ไทยไว้อย่างเป็นทางการดังนี้

๑.๑ อำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจของ ชาติทางทะเล

๑.๒ ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการมีสภาวะแวดล้อม ที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการดำเนินกิจกรรมทางทะเล

๑.๓ ความเจริญรุ่งเรือง ความสมบูรณ์มั่งคั่งที่ยั่งยืนของชาติ และความอยู่ดีมีสุข ของประชาชน อันเนื่องมาจากกิจกรรมทางทะเลในทุกมิติ

๑.๔ ผลประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนจากทะเลและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทะเลในทุกมิติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๑.๕ การมีเกียรติ ศักดิ์ศรีและเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศด้าน กิจกรรมทางทะเล

๒. ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของประเทศไทยในเชิงเศรษฐศาสตร์

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับทะเลว่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ โดยประเทศไทย สามารถทำการประมงได้เป็นมูลค่ามหาศาลจนเป็นผลให้สัตว์น้ำกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของประเทศ จากกองเรือประมงไทยมีจำนวนเรือนับเป็นลำดับต้นๆ ของโลก^{๙๙} กรมประมงได้มีการ สำรวจพื้นที่ ในช่วงต้นปี พ.ศ.๒๕๕๘ พบว่าปัจจุบันนี้มีเรือประมงที่จดทะเบียนแล้วรวม ๕๑,๒๐๕ ลำ และมีใบอนุญาตทำการประมงรวม ๒๕,๒๑๖ ลำ^{๑๐๐} น่านน้ำไทยยังมีทรัพยากรอื่นๆ อีก เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และ แร่ธาตุ นอกจากนี้ทะเลยังเป็นเส้นทางลำเลียงขนส่งสินค้าของไทยคิดเป็นปริมาณ กว่าร้อยละ ๙๐ ของการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าพลังงาน อันได้แก่ น้ำมันและก๊าซ ธรรมชาติที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเป็นหลัก อีกทั้งทะเลและบริเวณชายฝั่งของไทยนับเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย ไม่จำกัดอยู่เฉพาะภายในพื้นที่เขตทางทะเลของประเทศไทยเท่านั้น หากยังรวมถึงทะเลหลวง และ เขตทางทะเลของประเทศในทั่วโลกที่คนไทยหรือรัฐบาลได้รับอนุญาตเข้าไปแสวงหาประโยชน์ได้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยคณะศึกษาวิจัยโครงการ “สถานการณ์ปัจจุบันและ แนวโน้มของประเทศไทยกับการใช้ทะเลอย่างยั่งยืน” ได้กำหนดคำจำกัดความไว้ว่า “ผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล หมายถึง ผลประโยชน์ที่ประเทศไทยพึงได้รับจากทะเลหรือเกี่ยวเนื่องกับทะเล

^{๙๙} วิจัยและพัฒนาประมงทะเล, สำนักงาน. “ระบบฐานข้อมูลเรือประมงทะเลไทย”. เข้าถึงได้จาก : <http://www.platalay.com/boatsurvey2554/index.ph>. ๒๕๕๘.

^{๑๐๐} นายจุมพล สงวนสิน. “เกษตรฯ-แรงงาน เร่งแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย”. โพสต์ทูเดย์. ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ หน้า ๘.

ทั้งภายในน่านน้ำไทยหรือน่านน้ำอื่นๆ รวมถึงชายฝั่งทะเล เกาะ พื้นดินท้องทะเลหรือใต้พื้นทะเล หรือ อากาศเหนือท้องทะเลด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่ากิจกรรมใดในทุกๆ ด้าน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทางทะเล การขนส่ง การท่องเที่ยว ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยหรืออื่นๆ โดยที่มูลค่าผลประโยชน์ ของชาติทางทะเลก็มักจะหมายถึงคุณค่าของผลประโยชน์จากทะเลในทุกมิติที่สามารถประเมินออกมา ในรูปของตัวเงิน”

ผลจากการประเมินมูลค่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในด้านเศรษฐศาสตร์ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยพบว่า มูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของประเทศไทย โดยรวมมีไม่น้อยกว่า ๗.๕ ล้านล้านบาท โดยเป็นการประเมินมูลค่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ของประเทศไทยในเชิงเศรษฐศาสตร์ ๓ ส่วน ประกอบด้วย มูลค่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มูลค่าของกิจกรรมการใช้ทะเล และมูลค่าผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ทะเล ดังนี้

๒.๑ มูลค่าจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประมาณ ๐.๗๓ ล้านล้านบาท ประกอบด้วย ทรัพยากรที่มีชีวิต ได้แก่ การประมง การเพาะเลี้ยง และระบบนิเวศ มีมูลค่าประมาณ ๐.๒๓ ล้านล้านบาท และทรัพยากรไม่มีชีวิต ได้แก่ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ และพลังงานอื่นๆ มีมูลค่าประมาณ ๐.๕๐ ล้านล้านบาท ประเทศไทยสามารถทำการประมงได้เป็นมูลค่ามหาศาลจนเป็น ผลให้สัตว์น้ำกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ จากกองเรือประมงไทยมีจำนวนเรือ นับเป็นลำดับต้นๆ ของโลก^{๑๖} น่านน้ำไทยยังมีทรัพยากรอื่นๆ อีก เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุ

๒.๒ มูลค่าจากกิจกรรมการใช้ทะเลประมาณ ๖.๗ ล้านล้านบาท ประกอบด้วย พาณิชยนาวี ได้แก่ การเดินเรือและท่าเรือ มีมูลค่าประมาณ ๖.๑๒ ล้านล้านบาท อุตสาหกรรม ต่อเนื่องต่างๆ ประมาณ ๐.๓๔ ล้านล้านบาท การท่องเที่ยวประมาณ ๐.๑๔ ล้านล้านบาท และอื่นๆ ประมาณ ๐.๐๕ ล้านล้านบาท กิจกรรมการใช้ทะเลคิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ ๔๐ ของมูลค่า ผลประโยชน์ทางทะเลทั้งหมด โดยกิจกรรมที่ทำให้เกิดมูลค่ามากที่สุด คือ การขนส่งทางทะเลผ่านเข้า ออกประเทศไทย จำนวน ๑๘๓,๕๒๗ พันตัน อย่างไรก็ตามพบว่า ในการขนส่งทางทะเลนี้ประเทศไทย มีส่วนอยู่เพียงร้อยละ ๑๑ แสดงให้เห็นว่ามูลค่าที่ได้จากการขนส่งทางทะเลตกอยู่กับคนไทยน้อยมาก

๒.๓ มูลค่าผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ทะเล ประกอบด้วย การกักเขาะ น้ำมัน รั่วไหลและสึนามิ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๐.๐๘ ล้านล้านบาท ตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ได้นำเอา มูลค่าการลงทุนเชิงป้องกัน การลงทุนทดแทน และการเสียโอกาส ไปคำนวณเป็นมูลค่าทรัพยากรจาก การใช้ประโยชน์ทางอ้อม โดยมูลค่านี้ไม่ได้นำไปรวมเป็นมูลค่าผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

^{๑๖} วิจัยและพัฒนาประมงทะเล, สำนักงาน. “ระบบฐานข้อมูลเรือประมงทะเลไทย”.

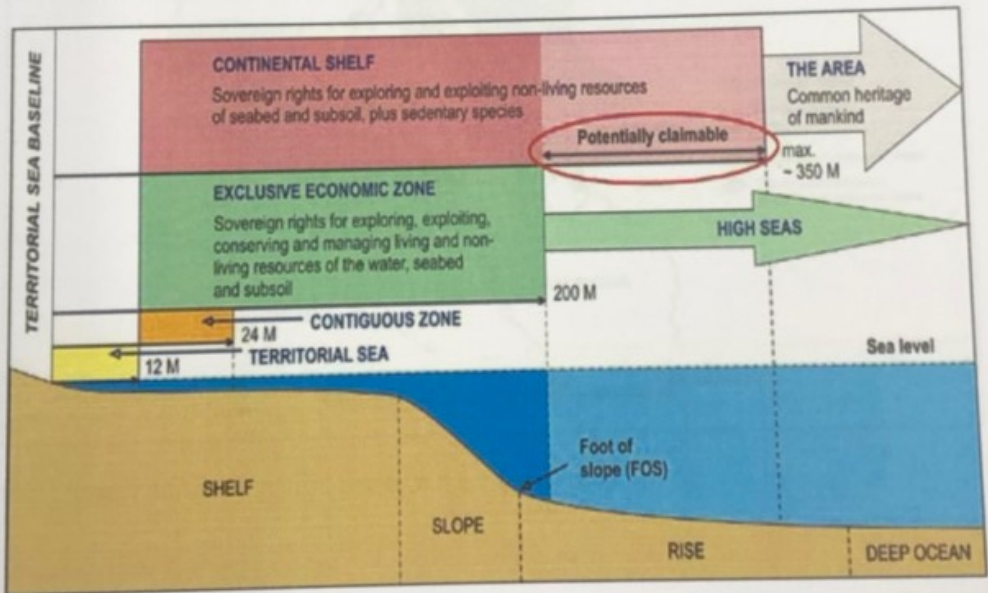
การกำหนดอาณาเขตทางทะเลตามกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒

๑. กฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒

เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในสถานการณ์และสภาพปัญหาความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน การทราบถึงยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างคร่าวๆ ในเบื้องต้นจะเป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การระดมปัญหาหารือ โดยเฉพาะที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง และต้องอาศัยความร่วมมือระดับประชาคมในการแก้ปัญหา อนึ่ง ลาวเป็นประเทศที่ไม่มีอาณาเขตติดกับทะเลโดยตรง (Land locked state) แต่ก็มียุทธศาสตร์ชาติในการที่จะเป็นสะพานทางบกที่เชื่อมต่ออาเซียน และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทะเลนั้น ลาวก็ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย กฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ เป็นที่เรียบร้อยแล้วก่อนหน้าประเทศไทย อยู่หลายปี

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ ได้แบ่งอาณาเขตทางทะเลออกเป็นเขตต่างๆ จำนวน ๖ เขต กับอีก ๑ บริเวณ เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจและสิทธิการใช้ประโยชน์จากทะเลให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก ตามแผนภาพที่ ๒ - ๓

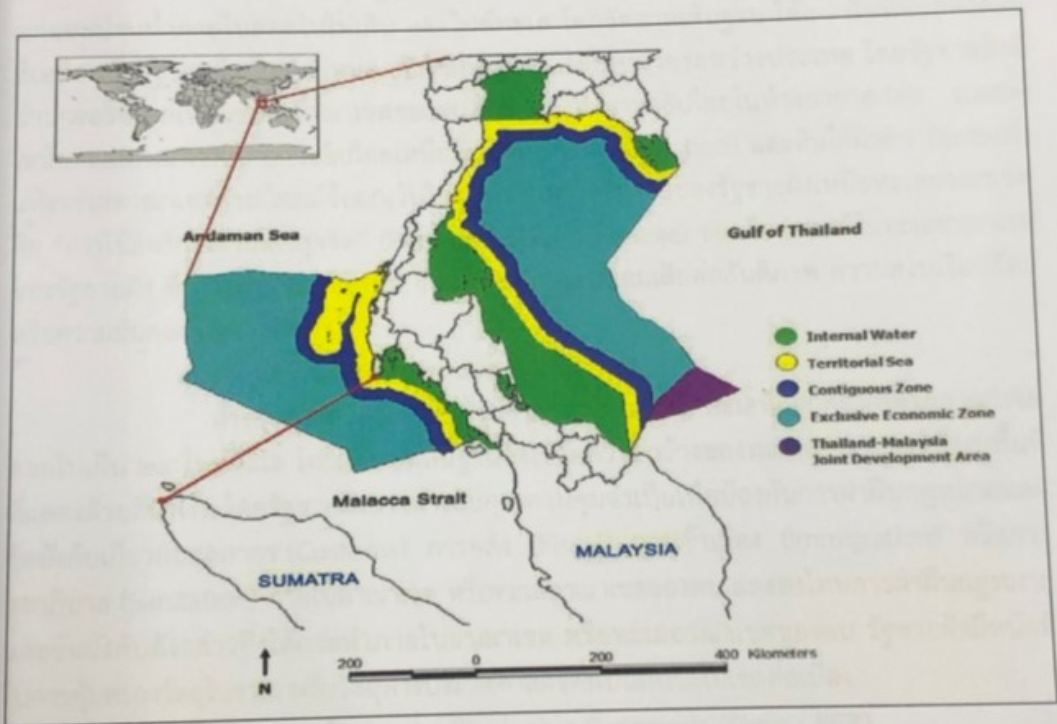
แผนภาพที่ ๒ - ๓ ภาพตัดขวางแสดงเขตต่างๆทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒

ที่มา : "UNCLOS Article76". (Online) Available : https://www.bgr.bund.de/EN/Themen/Zusammenarbeit/TechnZusammenarb/UNCLOS/UNCLOS_Article76/UNCLOS_Article76_node_en.html, 2561.

พื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยที่เป็นช่องแคบมะละกาด้านที่ติดกับมหาสมุทรอินเดีย มีความยาวตามขอบฝั่งนับได้ประมาณ ๑๕๘.๙ ไมล์ทะเล รวมพื้นที่ประมาณ ๓๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร จากพื้นที่ทางทะเลด้านตะวันตกทั้งหมด ๑๑๖,๒๘๐ ตารางกิโลเมตรตามที่กล่าวแล้วข้างต้น โดยแบ่งเป็นพื้นที่อาณาเขตทางทะเล (Maritime Zone) ของไทยในส่วนนี้ประกอบด้วยน่านน้ำภายใน (Internal Water) ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea)^{๑๓๓} เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone)^{๑๓๔} และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone)^{๑๓๕} ตามแผนภาพที่ ๒ - ๔ ไทยมีสถานะเป็นเจ้าของช่องแคบมะละกาหรือรัฐชายฝั่งช่องแคบมะละกา (The littoral states/coastal states of the Straits of Malacca) แต่พื้นที่ของช่องแคบมะละกาในบริเวณนี้มีความกว้างมากกว่า ๒๐๐ ไมล์ทะเล ทำให้เส้นทางเดินเรือช่องแคบมะละกาอยู่ในพื้นที่ริม

แผนภาพที่ ๒ - ๔ แสดงเขตทางทะเลของประเทศไทย

ที่มา : แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล. พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ หน้า ๕.

^{๑๓๓} ตาม UNCLOS Article 3. Breadth of the territorial sea กำหนดความกว้างไม่เกิน ๑๒ ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน

^{๑๓๔} ตาม UNCLOS Article 33. Contiguous zone รัฐชายฝั่งขยายเขตต่อเนื่องไม่เกิน ๒๔ ไมล์ทะเล จากเส้นฐาน.

^{๑๓๕} ตาม UNCLOS Article 55-75 เขตเศรษฐกิจจำเพาะมีความกว้างไม่เกิน ๒๐๐ ไมล์ทะเลจากเส้นฐาน ซึ่งในฝั่งอันดามันไทยประกาศได้เพียง ๙๐ ถึง ๑๓๒ ไมล์ทะเลเท่านั้น.

๑. น่านน้ำภายใน (Internal Waters)

หมายถึง น่านน้ำทางด้านแผ่นดินของเส้นฐาน (Baselines) แห่งทะเลอาณาเขต โดยรัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือน่านน้ำภายในของตนอย่างเต็มที่ (Full Sovereignty) เช่นเดียวกับรัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน (Territory) เว้นแต่การใช้สิทธิผ่านโดยสุจริตของเรือต่างชาติ สำหรับน่านน้ำภายในของประเทศไทย นอกจากน่านน้ำด้านแผ่นดินของเส้นฐานปกติแล้ว ประเทศไทย ได้ประกาศให้อ่าวไทยตอนบนเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ จึงทำให้น่านน้ำในอ่าวประวัติศาสตร์มีสถานะเป็นน่านน้ำภายใน และได้ประกาศเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในประเทศ รวม ๔ พื้นที่ ได้แก่ บริเวณแหลมสิงห์ถึงหลักเขตแดนไทย - กัมพูชา บริเวณตั้งแต่แหลมใหญ่ถึงแหลมหน้าถ้ำ บริเวณตั้งแต่เกาะภูเก็ตถึงพรมแดนไทย - มาเลเซีย และบริเวณตั้งแต่เกาะกงนอกถึงพรมแดนไทย - มาเลเซีย

๒. ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea)

อ้างอิงตามอนุสัญญาสหประชาชาติฯ กำหนดแนวทะเลที่อยู่ถัดจากอาณาเขตทางบกและน่านน้ำภายในออกไปไม่เกิน ๑๒ ไมล์ทะเล โดยวัดจากเส้นฐาน ได้แก่ พื้นที่ที่แสดงด้วยสีเหลือง ซึ่งรัฐชายฝั่งเป็นผู้กำหนดตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ โดยรัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือทะเลอาณาเขตของตน ซึ่งรวมถึงอำนาจอธิปไตยในห้วงอากาศ (Air space) เหนือทะเลอาณาเขต อำนาจอธิปไตยเหนือพื้นดินท้องทะเล (Sea bed) และดินใต้ผิวดิน (Subsoil) แห่งทะเลอาณาเขตด้วย โดยมีข้อยกเว้นในการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งเหนือทะเลอาณาเขต คือ "การใช้สิทธิการผ่านโดยสุจริต" (Right of Innocent Passage) ของเรือต่างชาติในทะเลอาณาเขตของรัฐชายฝั่ง ซึ่งการผ่านจะสุจริตนั้น จะต้องไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อสันติภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐชายฝั่ง

๓. เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone)

อ้างอิงตามอนุสัญญาสหประชาชาติฯ กำหนดให้ทะเลที่อยู่ถัดจากทะเลอาณาเขตออกไปเกิน ๒๔ ไมล์ทะเล โดยวัดจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ได้แก่ พื้นที่ที่แสดงด้วยสีน้ำเงิน โดยรัฐชายฝั่งอาจดำเนินการควบคุมจำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับศุลกากร (Customs) การคลัง (Fiscal) การเข้าเมือง (Immigration) หรือการสุขาภิบาล (Sanitation) ภายในอาณาเขต หรือทะเลอาณาเขตของตน และลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมาย และข้อบังคับดังกล่าวซึ่งได้กระทำภายในอาณาเขต หรือทะเลอาณาเขตของตน รัฐชายฝั่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองวัตถุโบราณ หรือวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่พบใต้ทะเลในเขตต่อเนื่อง

๔. เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone : EEZ)

หมายถึงบริเวณที่ประชิดและอยู่เลยไป จากทะเลอาณาเขต โดยเขตเศรษฐกิจจำเพาะจะต้องไม่ขยายออกไปเกิน ๒๐๐ ไมล์ทะเล จากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ได้แก่ พื้นที่ที่แสดงด้วยสีฟ้าและสีม่วง โดยรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจ การแสวงประโยชน์ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตในน้ำ เหนือพื้นดินท้องทะเลและในพื้นดินท้องทะเลกับดินใต้ผิวดินของพื้นดินท้องทะเลนั้นและมีสิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการแสวงประโยชน์และการสำรวจทางเศรษฐกิจในเขต เช่น การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำและลม รัฐชายฝั่งมีสิทธิแต่ผู้เดียว (Exclusive Rights) ในการสร้างหรืออนุญาตให้สร้าง และควบคุมการสร้างเกาะเทียม (Artificial Islands) สิ่งติดตั้ง (Installations)

และสิ่งก่อสร้าง (Structures) เพื่อทำการสำรวจ และแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือควบคุมการใช้สิ่งติดตั้งหรือสิ่งก่อสร้างอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะโดยสิทธิและการปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย เขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐชายฝั่งจะต้องคำนึงตามควรถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นๆ และจะต้องปฏิบัติการในลักษณะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา นี้ รัฐชายฝั่งมีสิทธิกำหนดเขตปลอดภัยรวมสิ่งก่อสร้างตามความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ได้กว้างสุดไม่เกินระยะ ๕๐๐ เมตร และรัฐอื่นๆ ย่อมมีเสรีภาพในการเดินเรือ การบินผ่าน่านฟ้า การวางสายเคเบิล และท่อใต้ทะเล

๕. ไหล่ทวีป (Continental Shelf)

หมายถึง พื้นดินท้องทะเลและดินผิวใต้ดินของบริเวณใต้ทะเล ซึ่งขยายเลยทะเลอาณาเขตของรัฐตลอดส่วนต่อออกไปตามธรรมชาติ (Natural Prolongation) ของดินแดนทางบกของตนจนถึงริมนอกของขอบทวีป (Continental Margin) หรือจนถึงระยะ ๒๐๐ ไมล์ทะเล จากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ในกรณีที่ริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึงระยะนั้นหรือริมอกของขอบทวีปสั้นกว่า ๒๐๐ ไมล์ทะเล ซึ่งเป็นความกว้างของเขตเศรษฐกิจจำเพาะก็ให้ถือว่าไหล่ทวีปมีความกว้างถึง ๒๐๐ ไมล์ทะเล ตามความกว้างของเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติบนและใต้ไหล่ทวีป ไม่ว่าจะเป็ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต โดยมีลักษณะพิเศษ ๒ ประการ คือ

๕.๑ สิทธิแต่เพียงผู้เดียวหากรัฐชายฝั่งไม่สำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปแล้วรัฐอื่นจะสำรวจหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรบนหรือใต้ไหล่ทวีปโดยมิได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งจากรัฐชายฝั่งมิได้

๕.๒ สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีปนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการครอบครองไม่ว่าอย่างแท้จริงหรือเพียงในนาม หรือกับการประกาศอย่างชัดแจ้งใดๆ กล่าวคือสิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือเขตไหล่ทวีปนั้นเป็นสิทธิที่รัฐชายฝั่งมีอยู่แต่ดั้งเดิมโดยไม่ต้องทำการประกาศเข้ายึดถือเอาแต่อย่างใด รัฐชายฝั่งได้สิทธิอธิปไตยดังกล่าวมาโดยอัตโนมัติ

๖. ทะเลหลวงหรือน่านน้ำสากล (High Seas)

หมายถึง ทุกส่วนของทะเลซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะทะเลอาณาเขตหรือน่านน้ำภายในของรัฐหรือน่านน้ำหมู่เกาะ (Archipelagic Waters) ของรัฐหมู่เกาะเป็นที่น่าสังเกตว่า ห้วงน้ำ (Water Column) และผิวน้ำเหนือไหล่ทวีปที่อยู่นอกเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ยังคงเป็นเขตทะเลหลวงถึงแม้ไหล่ทวีปและทรัพยากรบนไหล่ทวีปจะตกอยู่ภายใต้สิทธิอธิปไตยของรัฐชายฝั่งก็ตาม ทะเลหลวงเปิดให้แก่รัฐทั้งปวง ไม่ว่ารัฐชายฝั่ง (Coastal State) หรือรัฐไร้ฝั่งทะเล (Landlocked States) เสรีภาพแห่งทะเลหลวงใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยอนุสัญญาฯ และหลักเกณฑ์อื่นของกฎหมายระหว่างประเทศ อาทิเช่น เสรีภาพในการเดินเรือเสรีภาพในการบินผ่าน เสรีภาพในการทำประมง เสรีภาพในการวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล เสรีภาพในการสร้างเกาะเทียม เสรีภาพในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทางทะเล เป็นต้น หน้าที่ประการสำคัญของรัฐต่างๆ ที่ทำการประมงในทะเลหลวง คือ ต้องร่วมมือกันเพื่อกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรที่มีชีวิตในท้องทะเล

๗. บริเวณพื้นที่ (The Area)

หมายถึง พื้นดินท้องทะเล พื้นมหาสมุทรและดินใต้ผิวดินที่อยู่พ้นขอบเขตของเขตอำนาจแห่งชาติ โดยถือว่าทรัพยากร ซึ่งหมายถึงทรัพยากรแร่ทั้งปวงที่อยู่ในสภาพของแข็งของเหลวหรือแก๊สที่อยู่ ณ ที่นั้นในบริเวณพื้นที่หรือใต้พื้นดินท้องทะเล รวมทั้งก้อนแร่โลหะสารพัดชนิดในบริเวณพื้นที่เป็นมรดกร่วมของมนุษยชาติ

อนึ่ง เป็นที่ควรทราบว่า พื้นที่ที่ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยและเขตทางทะเลต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วเท่านั้นเรายังสามารถใช้ประโยชน์จากอาณาเขตทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้านได้อีกด้วย ในกรณีที่สามารถทำความตกลงกับประเทศต่างๆ เหล่านั้นได้

แผนภาพที่ ๒ - ๕ เขตพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา

ที่มา : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ. “การขยายเขตอำนาจทางทะเล ของรัฐชายฝั่งกับกฎหมายทะเล”. เข้าถึงได้จาก : <http://www.tnssc.org/main/index.php/component/k2/item/61-2015-12-06-11-23-22>, 2561.

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของทะเลไทยทางด้านอ่าวไทยจะมีลักษณะกึ่งปิดที่ถูกล้อมรอบด้วยเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ ถึง ๒ ชั้นด้วยกัน กล่าวคือ อ่าวไทยชั้นในติดกับประเทศกัมพูชา เวียดนามและมาเลเซีย ส่วนพื้นที่อ่าวไทยชั้นนอกจะติดกับประเทศจีน อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ส่วนทางทะเลฝั่งตะวันตกในพื้นที่ตอนเหนือของช่องแคบมะละกาจะถูกโอบล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ส่วนพื้นที่ตอนบนในส่วนของทะเลอันดามัน ก็จะถูกล้อมด้วยน่านน้ำของประเทศอินเดียและเมียนมาร์ หรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ถูกปิดกั้นไว้ด้วยเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน (Exclusive Economic Zone Locked State)

นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังมีประเด็นพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลซึ่งรอการตกลงในการแบ่งเขตอยู่อีก ๓ พื้นที่ ได้แก่ เขตพื้นที่ที่อ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เขตพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา (ภาพที่ ๒ - ๕) และเขตพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิอธิปไตยทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซีย ซึ่งปัจจุบันได้ตกลงร่วมกันใช้ประโยชน์ในลักษณะเขตพัฒนาร่วม (Joint Development Area : JDA) (ภาพที่ ๒ - ๖) โดยตกลงในการแบ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการผลิตปิโตรเลียมระหว่างทั้งสองประเทศในสัดส่วน ๕๐:๕๐ เป็นระยะเวลา ๕๐ ปี โดยเริ่มในปี พ.ศ.๒๕๒๒ และจะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.๒๕๗๒

แผนภาพที่ ๒ - ๖ พื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย

ที่มา : Malaysia-Thailand Joint Authority. "About JDA". (Online). Available : https://www.mtja.org/about_jda.php, 2561.

จากลักษณะของสภาพภูมิศาสตร์และอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ซึ่งมีพื้นที่ทางทะเลทั้ง ๒ ฝั่ง ทำให้ต้องมีอาณาเขตทางทะเลเชื่อมทับกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคหลายประเทศ ทั้งที่สามารถตกลงกันได้ และบางส่วนยังไม่สามารถตกลงกันได้ ทำให้มีส่วนต่อการกระทบกระทั่งในการแสวงหาผลประโยชน์ทางทะเลเป็นบางช่วงเวลา เช่น การจับกุมเรือประมงของไทยที่กระทำการประมงในพื้นที่ทับซ้อน เป็นต้น ตลอดจนเป็นช่องโหว่ทางกฎหมายที่ผู้การร้ายสามารถใช้พื้นที่ที่เชื่อมทับทางทะเลเป็นช่องทางในการก่อร้ายในทะเลได้ ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพภูมิศาสตร์และอาณาเขตทางทะเลจึงยังคงเป็นปัญหาสำคัญต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยตลอดมา และมีแนวโน้มการก่อร้ายในทะเลเพิ่มมากขึ้น

ทฤษฎีการก่อการร้าย

ปัจจุบันภัยความมั่นคงทางทะเลรูปแบบใหม่ (Non-traditional Maritime Security) ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากภัยคุกคามรูปแบบเก่าที่มีลักษณะเป็นการ ใช้กำลังทางทหาร หรือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐ เช่น การก่อการร้ายทางทะเล อาชญากรรมข้ามชาติทางทะเล รวมถึง ภัยโจรสลัดและการปล้นเรือด้วยอาวุธ ซึ่งจัดเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่อันดับหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเดินเรือ การขนส่งสินค้า และการค้าโลก ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและชีวิตของ ลูกเรือและผู้โดยสาร จนกลายเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างสูงจากประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งในส่วนี้จำการการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

๑. ความหมายของการก่อการร้าย

การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นคำในภาษาฝรั่งเศสที่กำเนิดจากเหตุการณ์รุนแรง ทางการเมืองในฝรั่งเศส หลังจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็น ระบอบสาธารณรัฐ เนื่องจากได้มีประชาชนกลุ่มหนึ่งพยายามก่อความไม่สงบขึ้น โดยใช้วัตถุระเบิด เป็นอาวุธยังผลให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหายอยู่เสมอ ประกอบกับรัฐบาลฝรั่งเศสได้ดำเนินการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำผิด อย่างรุนแรง ชาวฝรั่งเศสจึงเรียกการกระทำอันรุนแรงนั้นว่า "Terrorism" และเรียกการปกครองของ รัฐบาลฝรั่งเศสในห้วงเวลาดังกล่าวระหว่างปี ค.ศ.๑๗๘๓ - ค.ศ.๑๗๘๔ (พ.ศ.๒๓๒๖ - พ.ศ.๒๓๒๗) ว่า "ยุคแห่งความหวาดกลัว" และตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๘๓ (พ.ศ.๒๕๒๖) เป็นต้นมา รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ให้ คำจำกัดความของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายไว้ดังนี้^{๒๐}

คำว่า "การก่อการร้าย" หมายถึง การใช้ความรุนแรงที่ไตร่ตรองล่วงหน้าและมี แรงจูงใจทางการเมืองต่อเป้าหมายที่ต่อสู้ไม่ได้ โดยอาศัยสายลับและมีเป้าหมาย เพื่อเรียกร้องความ สนใจความสนใจจากรัฐบาล

คำว่า "การก่อการร้ายสากล" หมายถึง การก่อการร้ายที่เกี่ยวข้องกับพลเมือง หรืออาณาเขตมากกว่า ๑ ประเทศ

คำว่า "กลุ่มการก่อการร้าย" หมายถึง กลุ่มใดๆ ก็ตามที่ใช้ปฏิบัติหรือใช้มาตรการ หรือกลุ่มย่อยที่ปฏิบัติการหรือใช้มาตรการก่อการร้าย

สำหรับสภามันคงแห่งชาติ ได้ให้คำจำกัดความ "การก่อการร้ายสากล" ไว้ว่า^{๒๑} การปฏิบัติการ (คุกคามหรือใช้ความรุนแรง) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มุ่งหวังตามข้อเรียกร้องทาง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการล่องล้าเขตแดน หรือเกี่ยวพันกับชาติอื่น การกระทำนั้นอาจเป็นไปโดยเอกเทศ ปราศจากการสนับสนุนจากรัฐใดหรือมีรัฐใดรัฐหนึ่งสนับสนุน เมื่อเกิดขึ้นย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของชาติ พันธกรณีระหว่างประเทศ นโยบายของชาติ

^{๒๐} ลุงเงิน จงรักชอบ, นาวาเอก. "การก่อการร้ายกับความร่วมมือพหุภาคีด้านความ มั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้". เอกสารวิจัยส่วนบุคคล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน.

ทั้งด้านการเมือง การป้องกันประเทศ เศรษฐกิจและสังคม จิตวิทยา ตลอดจนชื่อเสียงและเกียรติภูมิของชาติ

กล่าวโดยสรุป การกระทำที่เข้าข่ายการก่อการร้ายจะมีลักษณะพื้นฐาน ดังนี้

- ๑.๑ เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย
- ๑.๒ เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังขู่คุกคาม
- ๑.๓ ใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังมุ่งเป้าไปที่บุคคลหรือทรัพย์สิน
- ๑.๔ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันรัฐบาลและสังคม
- ๑.๕ สนับสนุนเป้าหมายทางการเมือง อุดมชาติ ศาสนา

สำหรับคำว่า “การก่อการร้ายทางทะเล” ยังไม่มีหน่วยงานใดหรือผู้ใดได้ให้คำจำกัดความเมื่อคำว่า “การก่อการร้าย” มารวมกับคำว่า “ทะเล” ก็หมายถึง “การใช้ความรุนแรงที่ไตร่ตรองล่วงหน้าและมีแรงจูงใจทางการเมืองต่อเป้าหมายที่สู้ไม่ได้ โดยอาศัยสายลับและมีเป้าหมายที่จะก่อการร้ายในทะเล”

๒. มูลเหตุการก่อการร้าย

การปฏิบัติการก่อการร้ายเกิดขึ้นจากมูลเหตุจูงใจหลายอย่าง ดังนี้

๒.๑ ลัทธิชาตินิยมของกลุ่มเชื้อชาติ (Ethnic Nationalism) ที่ต้องการมีอำนาจในการปกครองตนเอง

๒.๒ การคลั่งศาสนา (Religions Extremism) มีผู้วิเคราะห์ว่ากลุ่มอิสลามหัวรุนแรง (Islamic Extremists) ก่อให้เกิดภัยคุกคามที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายสากลมากที่สุด ซึ่งนักบริฮิสลามจำนวนมากไม่ได้สังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้เป็นการยากที่จะติดตามตรวจสอบบุคคลเหล่านั้น

๒.๓ การยึดมั่นในอุดมการณ์ (Ideology) มีทั้งขบวนการฝ่ายซ้าย เช่น แนวร่วมพรรคปลดปล่อยประชาชนปฏิวัติตุรกี (The Turkish Revolutionary People's Liberation Part front/DHKP-C) และขบวนการฝ่ายขวา เช่น กลุ่ม Ku Klux Kla การต่อสู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น กลุ่มลัทธิสัตว์ กลุ่มนักอนุรักษสิ่งแวดล้อมรุนแรง การต่อต้านการทำแท้ง ซึ่งจะใช้วิธีการก่อวินาศกรรมและการสังหารเปิดโปรมนุษย์

๒.๔ การได้รับการสนับสนุนจากรัฐ (State Sponsorship) เช่น เงินทุน ที่หลบภัยอาวุธยุทธโปกรณ์ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ได้ขึ้นบัญชีรัฐบาลของประเทศที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายไว้ ได้แก่ อิหร่าน ลิเบีย คิวบา ซูดาน ซีเรีย และเกาหลีเหนือ ซึ่งในปัจจุบันการสนับสนุนจากรัฐได้ลดลงไป เนื่องจากรัฐบาลเหล่านั้นประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทางบวก

๓. การก่อการร้ายทางทะเล

การโจมตีเรือ USS Cole ของสหรัฐฯ นอกชายฝั่งเยเมน โดยอัลกออิดะห์ เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ และการโจมตีเรือบรรทุกน้ำมันขนาดยักษ์ ลิมเบิร์ก (Limburg) ของฝรั่งเศสนอกชายฝั่งเยเมน เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ ทำให้เกิดกระแสความหวาดกลัวกันว่ากลุ่มก่อการร้ายกำลังวางแผนที่จะปฏิบัติการในทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญต่อเส้นทางเดินเรือของโลก เช่น ช่องแคบมะละกา ช่องแคบฮอร์มุซ คลองสุเอซและอ่าวเอเดน เป็นต้น

๓.๑ ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายทางทะเลที่เป็นไปได้^{๒๒}

๓.๑.๑ การขนส่งสินค้าและการค้า เป็นเป้าหมายหลักที่กลุ่มก่อการร้ายต้องการโจมตี เพราะการโจมตีต่อระบบขนส่งสินค้าทางทะเล สามารถก่อความเสียหายและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าของโลก

๓.๑.๒ เรือบรรทุกน้ำมัน ก๊าซเหลว สารเคมีพิษ แอมโมเนียมไนเตรด สามารถถูกกลุ่มก่อการร้าย เข้ายึดแล้วใช้เป็นอาวุธสำหรับปิดหรือขัดขวางการใช้ช่องแคบ เส้นทางน้ำ หรือท่าเรือที่สำคัญ

๓.๑.๓ ผู้ก่อการร้ายอาจโจมตีเรือสินค้า หรือเรือบรรทุกเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ รวมทั้งเรือรบ ขณะเดินทางผ่านส่วนแคบสุดของเส้นทางขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ หรือเดินทางใกล้ฝั่ง เช่น ช่องแคบมะละกา และสิงคโปร์ โดยใช้เรือพุ่งชน อย่างเช่นกรณีที่เกิดขึ้นกับเรือรบ USS Cole และเรือบรรทุกน้ำมันลิมเบิร์ก (Limburg) หรือใช้อาวุธยิงจากฝั่งอย่างกรณีที่เกิดขึ้นกับเรือรบสหรัฐฯ ๒ ลำ คือ USS Kearsage และ USS Ashland ที่ถูกกลุ่มอัลกออิดะห์ใช้จรวดยิงใส่ขณะทอดสมออยู่ในอ่าวอะควาบา (Aqaba) ใกล้กับเมืองท่าของจอร์แดน

๓.๑.๔ ผู้ก่อการร้ายสามารถแฝงตัวเป็นลูกเรือ แล้วบังคับเรือเข้าเกยตื้น จม หรือระเบิดเรือ ทำให้น้ำมันหรือสารพิษกระจายสู่ท้องทะเล อันจะเป็นอันตรายต่อการขนส่งสินค้าและก่อให้เกิดหายนะต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๑.๕ ผู้ก่อการร้ายสามารถนำระเบิด ซึ่งรวมถึงอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงติดไปกับเรือแล้วนำเรือไปที่ท่าเรือของเมืองท่าสำคัญตามภูมิภาคต่างๆ ของโลก และจุดระเบิด ซึ่งก่อให้เกิดความตื่นตระหนก และการบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก รวมทั้งสร้างความเสียหายอย่างหนัก

๓.๑.๖ ผู้ก่อการร้ายอาจกำลังใช้ยุทธวิธีของโจรสลัดในการขึ้นไปบนเรือ และยึดเรือเอาไว้ ขณะอยู่ในท่าหรือกลางทะเล สถิติระบุว่าร้อยละ ๗๐ ของการถูกโจมตีโดยโจรสลัดอาจเกิดขึ้นขณะเรือกำลังทอดสมอ เรือที่ถูกยึดอาจถูกนำไปใช้เปลี่ยนชื่อและหาสีใหม่ สำหรับใช้ปฏิบัติการก่อการร้ายอื่นๆ หรือเรือกับลูกเรืออาจถูกจับเป็นตัวประกันแลกเปลี่ยนกับค่าไถ่หรือผู้ก่อการร้ายที่ถูกจับกุม

๓.๒ ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายทางทะเลในช่องแคบมะละกา

ช่องแคบมะละกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งทางน้ำที่มีเรือผ่านมากที่สุดในโลก โดยมีเรือสินค้าประมาณ ๕๐,๐๐๐ ลำ แล่นผ่านในแต่ละปี ขนส่งสินค้าปริมาณราว ๑ ใน ๓ ของการค้าขายทั่วโลกและขนส่งก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG) ๒ ใน ๓ ของการค้าทั่วโลก อีกทั้งยังมีเรือบรรทุกน้ำมัน เคมีภัณฑ์ กากนิวเคลียร์ และวัตถุมีพิษอื่นๆ

ความอ่อนไหวที่ช่องแคบมะละกา จะตกเป็นเป้าของการก่อการร้ายเกิดขึ้นจากสภาพของช่องแคบเองที่มีความยาวถึง ๖๐๐ ไมล์ บางช่วงก็มีช่องทางเดินเรือที่แคบมากเป็นคอขวดอีกทั้งความลึกก็ไม่ลึกมากนัก ภูมิภาคภายในช่องแคบมีเกาะเล็กเกาะน้อยมากมาย อันเหมาะแก่การดักรุมโจมตีเรือและใช้เป็นสถานที่หลบหนีที่สำคัญ หรือยังขนบข้างด้วยประเทศอินโดนีเซีย

^{๒๒} นิธิ วิทยารัฐ, นาวาโท “การก่อการร้ายกับความร่วมมือพหุภาคีด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

และมาเลเซีย ซึ่งล้วนมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มหัวรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ช่องแคบมะละกาเป็นแหล่งที่มีโจรสลัดชุกชุม ดังนั้นจึงมีโอกาสที่จะเกิดการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มก่อการร้ายกับโจรสลัดในช่องแคบ

สถานการณ์ร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นกับช่องแคบมะละกาในกรณีเกี่ยวเนื่องกับการก่อการร้ายสากล คือ การใช้เรือบรรทุกก๊าซเหลวขนาดใหญ่พุ่งเข้าชนท่าเรือสิงคโปร์ หรือใช้เรือลากจูงชนเรือบรรทุกน้ำมันให้เกิดระเบิดเพลิง การแอบนำอาวุธนิวเคลียร์ เคมี ชีวภาพใส่ไว้ในตู้คอนเทนเนอร์แล้วระเบิดตู้คอนเทนเนอร์ดังกล่าวขณะอยู่ที่ท่าเรือ ซึ่งยากที่จะป้องกันเพราะทั่วโลกมีมากกว่า ๑๕ ล้านตู้ (โดย ๗ ล้านตู้นำไปขึ้นท่าเรือสหรัฐฯ) การจมเรือขนาดใหญ่ปิดช่องแคบมะละกาหรือโจมตีเรือที่บรรทุกวัตถุดิบอันตราย ซึ่งอาจก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมชั้นวิกฤตจนไม่อาจเดินเรือผ่านช่องแคบ

ถ้าช่องแคบมะละกาและสิงคโปร์ถูกปิดจะเหลือเส้นทางน้ำอีก ๒ เส้นทางที่พอใช้ได้ สำหรับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ คือ ช่องแคบซุนดา และช่องแคบลอมบอกกับมากัสซาร์ ซึ่งอยู่ในอินโดนีเซีย เส้นทางผ่านช่องแคบโหลหรือจะเพิ่มเวลาขึ้นอีก ๑ อาทิตย์ และรายจ่ายเพิ่มขึ้นถึง ๕๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเที่ยว การเพิ่มค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจะกระทบเศรษฐกิจของจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้และไต้หวัน ซึ่งต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน สำหรับเลี้ยงเศรษฐกิจให้เติบโตกรณีประเทศไทย หากเกิดสถานการณ์ช่องแคบมะละกาถูกปิดก็จะทำให้น้ำมันดิบในไทยหายไปมากกว่าร้อยละ ๖๐ สถานการณ์ที่ช่องแคบถูกปิด ในระยะยาวจะส่งผลเสียหายและแรงต่อเศรษฐกิจของรัฐชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้ามากเป็นอันดับ ๑๕ ของโลก และเป็นหนึ่งในประเทศที่ต้องพึ่งพาการค้ากับนอกประเทศมากที่สุดในโลก มูลค่าการค้าของสิงคโปร์มากเป็น ๓ เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของตัวเองโดยเฉลี่ยแล้วจะมีเรือสินค้า ๘๐๐ ลำ และตู้คอนเทนเนอร์ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ตู้ ที่อยู่ที่ท่าเรือสิงคโปร์ หากท่าเรือที่สิงคโปร์โดนปิดก็จะไม่มีท่าเรือใดในภูมิภาคที่สามารถทำหน้าที่ทดแทนด้านการบริการโลจิสติกส์ได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล

ที่ผ่านมาเฉพาะความเสียหายจากการที่ยึดเรือของโจรสลัดในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ก็ทำให้เจ้าของเรือในภูมิภาคนี้ ต้องจ่ายค่าไถ่ไปประมาณ ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขณะที่ค่าไถ่โดยเฉลี่ยของการต่อรองแต่ละครั้งก็อยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีเดียวกันนั้นมีกะลาสีเรือ ๔๐ คน ถูกลักพาตัว และ ๔ คน ถูกสังหารเมื่อการเจรจาล้มเหลว จนทำให้คณะกรรมการอิการ่วมด้านสงครามของสมาคมบริษัทประกันภัยลอยด์แห่งลอนดอน (Joint War Committee of Lloyd's of London) ได้ประกาศให้ช่องแคบมะละกาเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจทำให้มีการเพิ่มค่าประกันภัยต่อเรือที่เดินทางผ่านน่านน้ำย่านนี้ อันส่งผลต่อเนื่องไปยังการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการขนส่งซึ่งจะถูกปรับเพิ่มไปยังราคาสินค้าที่ขายต่อผู้บริโภคปลายทางได้ในที่สุด

การประเมินสถานะแวดล้อมทางทะเล ภัยคุกคาม และปัญหาในห้วง ๑๐ ปี ข้างหน้า^{๒๓}

สถานะแวดล้อมทางทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ทางทะเลที่สำคัญ ไม่ว่าจะเส้นทางเดินเรือ พาณิชยพื้นที่ที่มีการขนส่งสินค้าที่หนาแน่น มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สูง มีทรัพยากรทางทะเล ที่อุดมสมบูรณ์ หรือพื้นที่อ้างอิงสิทธิ์ทับซ้อนกันทางทะเลระหว่างประเทศ ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลหรือเกิดความขัดแย้งกันอยู่ในหลายพื้นที่ ประกอบกับการมีปัจจัยเกื้อกูลของ รัฐบาลฝั่ง เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการเมืองและการแย่งชิงอำนาจภายในประเทศ ปัญหาเขตแดนที่ทับซ้อนกัน ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา นอกจากนี้ พื้นที่ทางทะเลที่สำคัญหลายแห่งยังคงเป็นพื้นที่ในการแย่งชิงอิทธิพลและแสวงหาผลประโยชน์ที่สำคัญของมหาอำนาจและประเทศต่างๆ รวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น โดยแต่ละประเทศให้ความสำคัญและเตรียมการรับมือกับปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญ ได้แก่ สถานการณ์โจรสลัดในช่องแคบมะละกา อ่าวเอเดน (ชายฝั่งโซมาเลีย) และอ่าวกินี (น่านน้ำของไนจีเรีย) ปัญหาพื้นที่อ้างอิงสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศ ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น

๑. สถานการณ์ทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

ภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ยังคงเป็นภูมิภาคหลักที่มีความสำคัญต่อสังคมโลก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่เป็นที่ตั้งของประเทศต่างๆ จำนวนมากอยู่ตามแนวชายฝั่ง และประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล รวมทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลหลักที่ใช้ขนส่งสินค้า และการขนถ่ายพลังงานของโลก โดยเฉพาะการขนส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางไปสู่ภูมิภาคอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ทางด้านตะวันตกเป็นเส้นทางที่ผ่านไปคลองสุเอซเชื่อมต่อกับทวีปยุโรปตอนกลาง และเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างตะวันออกกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะสามารถผ่านไปเอเชียตะวันออก โดยใช้ช่องแคบมะละกาหรือซุนด้า และที่สำคัญเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกา นอกจากนี้ภูมิภาคนี้ยังเป็นแหล่งผลิตอาหารและฐานการผลิตทางอุตสาหกรรมที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงประชาคมโลก ซึ่งใช้การขนส่งทางทะเลในการกระจายผลผลิตเป็นหลัก สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล จึงมีผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกและประเทศในภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย ทั้งนี้จากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน และแนวโน้มใน ๑๐ ปีข้างหน้าพบว่าในภูมิภาคนี้จะเผชิญปัญหาความมั่นคงทางทะเลที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการใช้ประโยชน์จากทะเลในหลายๆ ด้าน ดังนี้

^{๒๓} ช่าวทหารเรือ, กรม. "ประมาณการข่าวกรองระยะปานกลาง". ๒๕๕๘ - ๒๕๖๗.

๑.๑ พื้นที่ปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ที่ปรากฏความขัดแย้งและมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล ได้แก่

๑.๑.๑ พื้นที่มหาสมุทรแปซิฟิก บริเวณทะเลจีนตะวันออก มีปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะเตียวหยู/เซนกากุ ระหว่างญี่ปุ่นกับจีน ซึ่งปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ภายหลังจากการที่จีนได้ประกาศเขตพิศุจน์ฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone : ADIZ) เหนือทะเลจีนตะวันออกครอบคลุมพื้นที่หมู่เกาะเตียวหยู ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างจีนกับญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังคงมีปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะครีลระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้ และปัญหาของแคบไต้หวันระหว่างจีนกับไต้หวัน ซึ่งก็อาจปะทุหรือนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงได้ตลอดเวลา รวมทั้งปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลียังคงมีความตึงเครียดระหว่างเกาหลีเหนือ - เกาหลีใต้อยู่ โดยเกาหลีเหนือยังคงพัฒนาและทดลองอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธพิสัยไกลอย่างต่อเนื่อง

ส่วนพื้นที่ทะเลจีนใต้ มีปัญหาความขัดแย้งที่สำคัญ คือ การอ้างกรรมสิทธิ์บริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ของ ๖ ชาติ ที่ประกอบด้วย จีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งที่ผ่านมา จีนได้พยายามขยายอำนาจเพื่อครอบครองเป็นของตนเองทั้งหมด แต่ก็ถูกประเทศต่างๆ คัดค้านและแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเวียดนามและฟิลิปปินส์ รวมทั้งการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะพาราเซลระหว่างจีนกับเวียดนาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือแนวปะการังสการ์โบโรห์ ระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ในห้วงที่ผ่านมา จีนได้เร่งพัฒนาพื้นที่ และสร้างถาวรวัตถุบนพื้นที่ที่จีนอ้างสิทธิ์ รวมทั้งเพิ่มกำลังทางเรือเข้าไปในพื้นที่มากขึ้น

สำหรับในพื้นที่ช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ที่สำคัญและมีจุดอ่อน ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยจากการกระทำอันเป็นโจรสลัด และการปล้นเรือ ยังคงมีรายงานเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงในน่านน้ำของอินโดนีเซีย ปัจจุบันเป้าหมายหลักที่สำคัญคือ เรือน้ำมัน และได้มีการขยายพื้นที่ก่อเหตุไปยังด้านทิศตะวันออกของช่องแคบมะละกา (พื้นที่ทะเลจีนใต้) แล้ว โดยกลุ่มโจรสลัดจะใช้พื้นที่ในทะเลหลวง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งในการปล้นเรือเพื่อปฏิบัติการขนถ่ายน้ำมัน นอกจากนี้ ในพื้นที่ดังกล่าวยังมีการกระทำผิดที่เชื่อมโยงกับขบวนการค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ ยาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อีกทั้งยังมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการก่อการร้ายสากลทางทะเลต่อเป้าหมายสำคัญในบริเวณดังกล่าวอีกด้วย

๑.๑.๒ พื้นที่มหาสมุทรอินเดีย ปัญหาโจรสลัดโซมาเลียในส่วนพื้นที่อ่าวเอเดน ปัจจุบันมีสถิติการโจมตีลดลงอย่างมาก เนื่องมาจากการปฏิบัติการทางทหารที่เข้มงวด มาตรการเฝ้าระวังป้องกันของเรือสินค้า และการมีชุดรักษาความปลอดภัยติดอาวุธบนเรือสินค้า แต่มีสถิติการโจมตีเพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่อ่าวกีนี (น่านน้ำของไนจีเรีย ทางฝั่งแอฟริกาตะวันตก) ทั้งนี้ยังคงมีรายงานเหตุการณ์การโจมตี และบุกปล้นยึดเรือพร้อมกับลูกเรือเป็นตัวประกันอยู่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเรือบรรทุกน้ำมันดิบ และน้ำมันสำเร็จรูป มีขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าไปจอดที่ท่าเรือได้ จำเป็นต้องจอดทอดสมอนอกท่าเรือ ทำให้กลุ่มโจรสลัดสามารถปล้นยึดได้ง่าย อีกทั้งประเทศที่ตั้งอยู่

รอบอ่าวกีนี มีกำลังทางเรือที่ไม่เพียงพอในการป้องกัน และการไม่อนุญาตให้เรือรบต่างชาติเข้าไปในน่านน้ำของตน ส่งผลให้โจรสลัดอาศัยช่องว่างดังกล่าวในการปล้นยึดเรือ

๑.๒ ปัญหาความมั่นคงทางทะเลที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค มีดังนี้

๑.๒.๑ ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ แนวโน้มสถานการณ์การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในภูมิภาค มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปล้นเรื่อน้ำมันที่เป็นเป้าหมายหลักของโจรสลัด ซึ่งทาง ReCAAP (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia) ได้ให้ข้อสังเกตว่าพื้นที่เกิดเหตุการณ์ในระหว่างที่เรือเดินนั้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่องแคบมะละกา และเริ่มมีแนวโน้มจะขยายออกมาในพื้นที่ทะเลจีนใต้ (บริเวณทิศตะวันออกของช่องแคบมะละกา) มากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะพบได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ล้วนเป็นการปล้นในลักษณะการขนถ่ายน้ำมัน (Siphoning) ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มโจรเลือกที่จะใช้พื้นที่ในทะเลหลวง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งในการปล้นเรือเพื่อปฏิบัติการขนถ่ายน้ำมัน

๑.๒.๒ ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากความขัดแย้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ยังคงมีอยู่ในภูมิภาค เช่น การต่อสู้และปราบปรามชนกลุ่มน้อยในเมียนมาร์ ความขัดแย้งในแคว้นแคชเมียร์ระหว่างอินเดียและปากีสถาน ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ปัญหากลุ่มกบฏพยัคฆ์หม้อในศรีลังกา ก่อให้เกิดความต้องการ และการเคลื่อนย้ายอาวุธสงคราม ทำให้การลักลอบค้าและลำเลียงอาวุธมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยอาวุธส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำเข้าจากประเทศที่เคยเป็นสมรภูมिरบในอดีต และประเทศที่มีการจัดเก็บอาวุธไม่รัดกุม นำไปสู่ประเทศที่ยังคงมีปัญหาคัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อย ปัญหาการก่อการร้าย โดยการลำเลียงอาวุธนิยมใช้เส้นทางลำเลียงทั้งทางอากาศและทางทะเลจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกันหรือไปยังเอเชียใต้

๑.๒.๓ ปัญหาการก่อการร้ายสากลทางทะเล เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคมาก ซึ่งที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานต่างๆ ออกมาเตือนภัยด้านการก่อการร้ายสากลที่เพิ่มมากขึ้นว่า การปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายสากลมีความสนใจต่อเป้าหมายทางทะเล เช่น แห่นซูดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล ท่าเรือที่สำคัญ เป็นต้น สำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ที่ต้องระวังเป็นอย่างมาก ได้แก่ สิงคโปร์ ใต้หวัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย

๑.๒.๔ ปัญหาการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางทะเล เป็นการเชื่อมโยงการค้าลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตบนบก โดยเฉพาะจากเมียนมาร์ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตใหญ่ ผ่านเข้ามาในประเทศไทยทั้งทางบกและทางทะเล โดยทางทะเลส่วนใหญ่จะลักลอบลำเลียงเข้ามาทางทะเลอันดามัน นอกจากนี้ยังมีการลำเลียงไปยังแหล่งจำหน่ายอื่นๆ ในภูมิภาคอีกด้วย ทั้งนี้ ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้กลับมาเพิ่มความรุนแรงอีกครั้ง โดยทางการไทยได้มีการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีการลักลอบลำเลียงทางทะเลมากยิ่งขึ้น

๑.๒.๕ ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์และแรงงานเถื่อน เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงจากปัญหาความยากจนและเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก อีกทั้งกฎหมายของไทยได้ปรับ

ค่าแรงขั้นต่ำให้สูงขึ้นเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการต่างๆ จำเป็นต้องหาแรงงานที่สามารถจ่ายค่าแรงได้ถูกกว่าค่าแรงตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อลดต้นทุนการผลิต จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการลักลอบเข้ามาของแรงงานชาวเมียนมาร์ กัมพูชา ลาว และเวียดนามเข้ามายังประเทศไทย และปัญหาที่ตามมาคือ ปัญหาการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ปัญหากลุ่มผู้พวยพกลุ่มมุสลิมในรัฐยะไข่ที่ต้องการเดินทางไปยังประเทศที่สามยังคงมีการตรวจพบและถูกจับกุมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งฝั่งทะเลอันดามันคลื่นลมสงบ

๒. สถานการณ์ทางทะเลของไทย

๒.๑ ปัญหาด้านการทำประมง จากการที่จำนวนประชากรโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมีปริมาณมากขึ้นไปด้วย ซึ่งหนึ่งในสินค้าอุปโภคบริโภคที่สามารถทำรายได้สูงให้กับผู้ประกอบการไทย คือสินค้าประมง กอปรกับการที่ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายทะเลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน นิยมประกอบอาชีพประมง และมีจำนวนมาก จึงทำให้ไทยประสบปัญหาไม่สามารถควบคุมดูแลการทำประมงได้อย่างทั่วถึง บ้างก็ทำประมงโดยไม่มีใบอนุญาต หรือไม่ได้จดทะเบียนเรือประมงอย่างถูกต้อง บ้างก็ใช้เครื่องมือประมงที่ผิดกฎหมายหรือจับสัตว์น้ำเกินกำหนดจากที่ได้รับอนุญาต ในขณะที่บางครั้งก็ทำประมงในฤดูกาลและพื้นที่ห้ามจับสัตว์น้ำหรือพื้นที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่ปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกในวงกว้างซึ่งปัญหาด้านการทำประมงที่สำคัญ มีดังนี้

๒.๑.๑ การทำประมงผิดกฎหมายที่ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing : IUU Fishing) เนื่องจากประเทศไทยที่พิกอาศัยอยู่ตามพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งมีจำนวนมากและส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงบางพื้นที่อยู่ห่างไกลที่การสื่อสารยังเข้าไปไม่ถึง จึงทำให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจว่าการทำประมงจำเป็นต้องมีมาตรการควบคุม และจำเป็นต้องติดตั้งระบบติดตามเรือประมง ที่ผ่านมายังไทยประสบปัญหามีจำนวนเรือประมงมากเกินไป ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตทะเลของไทยมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว และจากการขาดการควบคุมการทำประมงนี้ ยังเป็นโอกาสให้ผู้กระทำผิด ฉวยโอกาสในการหลีกเลี่ยงการขึ้นทะเบียนประกอบการและขออนุญาตทำประมง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงภาษีอากรและการใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตทำการประมง เพื่อเพิ่มปริมาณการจับสัตว์น้ำ การไม่รายงานตำบลที่ขณะทำการประมงตลอดจนอาจส่งผลไปสู่ปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกจำนวนมาก เช่น ปัญหาการค้ามนุษย์และแรงงานผิดกฎหมายในเรือประมง ฯลฯ แต่ภายหลังจากที่สหภาพยุโรปได้ออกประกาศแจ้งเตือนไทยให้เข้มงวดต่อมาตรการในการป้องกันยับยั้งและขจัดการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม รัฐบาลจึงได้มีคำสั่งให้จัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย” ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๒.๑.๒ การใช้แรงงานผิดกฎหมายในเรือประมง เรือประมงไทยส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากนอกพื้นที่ เนื่องจากแรงงานไทยไม่นิยมทำงานในเรือประมง เพราะเห็นว่าเป็นแรงงานที่ตราครุฑ จึงทำให้มีแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกต้องและผิดกฎหมายเข้ามาเป็นแรงงานจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานชาวเมียนมาร์ ซึ่งมีความอดทน และขยันขันแข็ง ทำงานอยู่ในเรือประมงทั้งในอ่าวไทย และทะเลอันดามัน และมีแรงงานชาวกัมพูชาบางส่วนที่เป็นแรงงานผิดกฎหมาย

ทำงานในเรือประมงด้านอ่าวไทยแต่ในระยะหลังแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวได้หันไปทำประมงกับเรือของประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น เนื่องจากมีค่าจ้างที่สูงกว่าในประเทศไทย และมีวันหยุดที่แน่นอน ทำให้กิจการประมงในไทยขาดแคลนลูกเรือ สร้างปัญหาให้กับเจ้าของกิจการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่ดำเนินการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้อง โดยให้เหตุผลว่าเมื่อนำแรงงานต่างด้าวไปขึ้นทะเบียนถูกต้องแล้ว แรงงานต่างด้าวทำงานอยู่ไม่นานก็หนีไปหางานทำใหม่ทำให้ผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงาน และเสียค่าใช้จ่าย จึงหันไปใช้แรงงานเถื่อน ซึ่งผิดกฎหมายแต่ประหยัดต้นทุนกว่าการใช้แรงงานที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง

๒.๑.๓ เรือประมงต่างชาติลักลอบทำประมงในน่านน้ำไทย ในห้วงที่ผ่านมา เหตุการณ์เรือประมงต่างชาติที่รุกล้ำน่านน้ำไทยส่วนใหญ่คือ การเข้ามาทำการประมงผิดกฎหมายในน่านน้ำไทยของเรือประมงเวียดนาม ซึ่งก่อนหน้านี้เรือประมงเวียดนามจะมีลักษณะเป็นเรือเบ็ดทำการประมงตกปลามังกร ซึ่งสามารถสังเกตได้ง่าย ต่อมามีการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะและรูปพรรณสัณฐานของเรือให้มีลักษณะใกล้เคียงกับเรือประมงไทยมากขึ้น เพื่อหลบเลี่ยงจากการจับกุมจากเจ้าหน้าที่รวมถึงมีวิวัฒนาการมากขึ้น โดยพบว่าเรือประมงเวียดนามมีการใช้ตะแกรงเหล็กคราดหน้าดินเพื่อลากปลิงและงูทะเล ซึ่งห่างจากฝั่งอ่าวไทยด้านจังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ ๓๐ ไมล์ โดยจะปรากฏให้เห็นเป็นประจำทุกปี ซึ่งก่อปัญหาต่อชาวประมงไทย เพราะตะแกรงเหล็กที่คราดหน้าดินลากปลิงทะเลและงูทะเลได้ทำลายเครื่องมือการทำประมงของชาวประมงไทยที่จับสัตว์น้ำบริเวณดังกล่าวเสียหายจำนวนมาก ทั้งนี้ ความต้องการงูและปลิงทะเลของตลาดเวียดนามที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งขายไปยังประเทศจีน ทำให้ช่วงที่ผ่านมาปรากฏเรือประมงสัญชาติเวียดนามหลายร้อยลำยอมเสี่ยงต่อการกระทำผิดในอ่าวไทยต่อเนื่อง

๒.๑.๔ เรือประมงไทยลักลอบทำประมงในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้าน จากกรณีที่ทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตทะเลของไทยลดน้อยลง ทำให้ชาวประมงต้องหันไปพึ่งพิงแหล่งประมงน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านด้วยการเปิดสัมปทานให้เรือประมงไทย อย่างไรก็ตามเรือประมงไทยจำนวนไม่น้อยยังคงลักลอบเข้าไปทำประมงโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากค่าสัมปทานที่ค่อนข้างแพง ตลอดจนความเห็นแก่ประโยชน์เฉพาะหน้าของชาวประมงเอง จึงทำให้มีเรือประมงถูกเจ้าหน้าที่ของประเทศเพื่อนบ้านจับกุมอย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์การลักลอบเข้าไปทำการประมงในเขตประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๔.๑ ด้านเมียนมาร์ ในปัจจุบันทางการเมียนมาร์ได้ให้สัมปทานประมงแก่เรือประมงไทย แต่ห้ามทำการประมงในเขตน่านน้ำ อำเภอกะสอง จังหวัดกะสอง อย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ตามยังคงมีเรือประมงไทยในพื้นที่ซึ่งเรียกกันว่า “กลุ่มหัวดอน” และ “กลุ่ม รบม.อวนลาก” คอยหาโอกาสลักลอบเข้าไปทำการประมงในเขตดังกล่าว โดยใช้การเฝ้าฟังความเคลื่อนไหวของเรือกองทัพเรือเมียนมาร์ จากทางวิทยุสื่อสารและในบางครั้งมีการจ่ายผลประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ ซึ่งหากถูกตรวจพบอาจส่งผลให้ถูกจับกุมหรือถูกไล่ตามติดพันของเรือรบเมียนมาร์ได้

๒.๑.๔.๒ ด้านกัมพูชา ยังคงปรากฏว่ามีเรือประมงไทยบางลำที่ลักลอบเข้าไปทำการประมงบริเวณแนวชายแดนเป็นบางครั้ง โดยอาศัยช่วงที่ไม่มีเรือของทางการกัมพูชาในบริเวณนั้น ทั้งนี้ ในปัจจุบันทางกัมพูชาแต่งตั้งคณะบัญชาการรวมเอกภาพ จังหวัดเกาะกง

เป็นหน่วยควบคุมการให้สัมปทานเรือประมงที่จะเข้าไปทำการประมงในเขตกัมพูชา และเพิ่มความเข้มงวดในการจับกุมมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำของกัมพูชามีลดน้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการประมงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงไม่ค่อยมีเรือประมงไทยลักลอบทำประมงในเขตดังกล่าว

๒.๑.๔.๓ ด้านมาเลเซีย ปัจจุบันมาเลเซียไม่มีการเปิดสัมปทานในการทำประมงให้แก่เรือประมงไทย อย่างไรก็ตาม เรือประมงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเรือสองสัญชาติ (ไทย - มาเลเซีย) สามารถทำการประมงในน่านน้ำมาเลเซียได้ โดยจะจำหน่ายสัตว์น้ำที่จับมาได้ในประเทศมาเลเซียเป็นหลัก สำหรับเรือประมงที่ลักลอบเข้าไปทำการประมงในมาเลเซีย ส่วนมากเป็นประเภทเรือประมงพื้นบ้านประเภทอวนลอย ซึ่งไม่สามารถวางอวนในเขตไทยได้ สาเหตุมาจากมีการทำการประมงประเภทโพงพางเป็นจำนวนมาก และปริมาณสัตว์น้ำที่ลดน้อยลงในฝั่งไทย โดยคาดว่าแนวโน้มในหัวงต่อไปจะยังคงปรากฏการลักลอบทำการประมงโดยเรือประมงพื้นบ้านประเภทอวนลอยอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๔.๔ ด้านเวียดนาม ในปัจจุบันเวียดนามไม่มีการเปิดสัมปทานการทำประมงให้แก่ไทย รวมถึงไม่ปรากฏการลักลอบเข้าไปทำการประมงของเรือไทยเหมือนที่เคยปรากฏก่อนหน้านี้ เนื่องจากจำนวนสัตว์น้ำในเขตเวียดนามที่ลดลง จากนโยบายการสนับสนุนกิจการประมงของเวียดนาม ทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการที่เรือประมงไทยจะทำการประมงในบริเวณดังกล่าว จึงมีแนวโน้มว่าเรือประมงไทยที่ลักลอบทำการประมงในเขตเวียดนามจะไม่ขยายตัว และหมดไปในอนาคต

๒.๑.๔.๕ ด้านอินโดนีเซีย น่านน้ำอินโดนีเซียเป็นแหล่งประมงนอกน่านน้ำแหล่งใหญ่ของเรือประมงไทย บริเวณที่ทำการประมงจะอยู่ทางด้านตอนเหนือของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งบริเวณดังกล่าว ส่วนใหญ่ได้ประกาศปิดสัมปทานการประมงตามนโยบายกวาดล้างเรือประมงต่างชาติที่ลักลอบเข้าไปทำการประมงของอินโดนีเซียด้วยมาตรการที่แข็งแกร่ง ทำให้ผู้ประกอบการกิจการประมงไทยไม่กล้าฝ่าฝืน ซึ่งภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าวได้มีการทำข้อตกลงระหว่าง ไทย - อินโดนีเซีย ในการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการประมงร่วมกัน ในการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแนวทางการร่วมมือในระยะยาวในการแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในน่านน้ำต่างประเทศ โดยได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านการประมงระหว่างไทยและอินโดนีเซีย ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๒.๒ ภัยพิบัติต่างๆ ได้มีเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคอาเซียน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและรักษาความมั่นคงในภูมิภาค โดยผ่านการปฏิบัติต่างๆ ดังนี้

๒.๒.๑ ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ จากภูมิศาสตร์ของประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งกำเนิดของพายุหมุนเขตร้อน และใกล้กับรอยต่อแผ่นเปลือกโลก ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญภัยพิบัติจากคลื่นลม พายุฝน และแผ่นดินไหว โดยพายุจะเคลื่อนจากมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลจีนใต้เข้าสู่ประเทศไทยรวมถึงโดยพายุที่เคลื่อนเข้าสู่อ่าวไทยภาคใต้ฝั่งตะวันออก อาจมีกำลังแรงถึงระดับพายุโซนร้อนหรือไต้ฝุ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดคลื่นซัดฝั่ง (Storm surge) ตลอดจนเกิดฝนตกหนักถึงหนักมากจนเกิดเป็นอุทกภัยและแผ่นดินถล่ม รวมถึงมีการ

รายงานการเกิดแผ่นดินไหวใต้ท้องทะเลหลายครั้ง ทั้งในมหาสมุทรแปซิฟิกและอินเดีย ที่อาจส่งผลให้เกิดสึนามิ ทำลายพื้นที่ชายฝั่งด้านทะเลอันดามันได้

๒.๒.๒ ภัยพิบัติที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล การที่ท้องทะเลไทยเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอันมาก เช่น การเดินเรือ การทำประมง การขุดหาทรัพยากรธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติหลายประการ อาทิ อุบัติเหตุจากการชนของเรือ เรือไฟไหม้ หรืออับปางในทะเล อุบัติเหตุบนแท่นขุดเจาะน้ำมัน รวมทั้งการเกิดคราบน้ำมันรั่วไหลในทะเล ดังที่เคยเกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๖ จากเหตุการณ์ท่อส่งน้ำมันระเบิด ขณะส่งถ่าน้ำมันดิบในทะเล บริเวณเกาะเสม็ด ส่งผลให้มีน้ำมันดิบไหลลงสู่ทะเลเป็นจำนวนมาก ทำให้ทั้งทางภาครัฐและเอกชน ออกมาช่วยกันขจัดคราบน้ำมันและมลพิษต่างๆ ในทะเลอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะทำให้สภาพแวดล้อมกลับมาดังเดิม ทำให้เกิดการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก รวมถึงการประสบปัญหาเสื่อมโทรมจากการกระทำของมนุษย์ โดยปัจจุบันการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศทางทะเลของไทย ได้แก่ การก่อสร้างที่รุกล้ำไปตามชายหาด การบุกรุกป่าชายเลน การทำประมงอย่างทำลายล้าง การลักลอบงมปะการัง การทิ้งขยะลงในทะเล และการที่โรงงานอุตสาหกรรมหรือเรือลักลอบปล่อยน้ำมันและของเสียลงทะเล นอกจากนี้กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล เช่น การท่องเที่ยว การดำน้ำ เป็นต้น ล้วนสร้างความเสียหายต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ และความสวยงามของทะเล

๒.๓ สรุปแนวโน้มสถานการณ์ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า กรณีปัญหาด้านการทำประมงผิดกฎหมายที่ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม จะยังคงมีอยู่ เนื่องจากจำนวนเรือประมงในพื้นที่ต่างๆ มีปริมาณมาก ประชากรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลยังได้รับการสื่อสารไม่ทั่วถึง และที่รัฐน่าจะยากจนไม่สามารถจัดหาเครื่องรายงานตำบลที่เรือได้ สำหรับกรณีเรือประมงเวียดนามมีแนวโน้มว่าจะยังคงรุกล้ำเข้ามาทำการประมงในน่านน้ำไทย และจะพบมากในบริเวณอ่าวไทยตอนบนบริเวณพื้นที่ใกล้ฝั่ง โดยมีบางส่วนกระจายตัวอยู่บริเวณพื้นที่รอบเกาะโลซิน จังหวัดปัตตานี รวมถึงพื้นที่สำคัญทางทหารของประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงมีความเป็นไปได้ว่าเรือประมงเวียดนามเหล่านี้น่าจะมีจุดประสงค์อื่น นอกจากการเข้ามาทำการประมง เช่น การลักลอบเข้ามาปฏิบัติการข่าวโดยการสำรวจข้อมูลทางอุทกศาสตร์ เช่น พื้นที่ทางทะเล ความลึกน้ำ รวมทั้งวงรอบการลาดตระเวนของเรือฝายความมั่นคง เป็นต้น นอกจากนี้การพัฒนากการประมงที่เพิ่มขึ้นของเวียดนาม ทำให้มีเรือประมงประเภทต่างๆ อาทิ ประเภทอวนลาก ประเภทคราดหอย ปลิง และงูทะเลเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอนาคตน่าจะมีเรือเหล่านี้ รุกล้ำเข้ามาทำการประมงในเขตประเทศไทยมากขึ้น

ในส่วนของการลักลอบทำประมงในน่านน้ำเพื่อนบ้านของเรือประมงไทย จะยังคงมีปรากฏอย่างต่อเนื่องต่อไป แต่แนวโน้มที่ลดลงจากปริมาณสัตว์น้ำที่ลดน้อยลง ประกอบกับการกวาดล้างอย่างจริงจังของประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงการที่รัฐบาลได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ปัญหาดังกล่าว ยกเว้นด้านประเทศอินโดนีเซียที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล ซึ่งยังคงต้องติดตามข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัญหาการใช้แรงงานผิดกฎหมายในเรือประมง คาดว่า จะยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องต่อไป เนื่องจากเป็นอาชีพที่คนไทยไม่นิยม

จึงยังคงต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากรัฐบาลได้มีการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง อาจส่งผลให้สถานการณ์คลี่คลายลง

สำหรับแนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่เกิดจากพายุและคลื่นลมจะยังคงปรากฏต่อไป และมีความรุนแรงมากขึ้น อันมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ รวมถึงการปรากฏเหตุแผ่นดินไหวในพื้นที่ต่างๆ ในภูมิภาค จนเกิดเป็นโศกนาฏกรรมอาจทำให้มีแนวโน้มที่ประเทศจะต้องให้ความช่วยเหลือในด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาสาธารณภัยให้กับนานาประเทศเพิ่มมากขึ้น

๒.๔ แนวโน้มสถานการณ์การก่อการร้ายที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยใน ๑๐ ปีข้างหน้า

ในภาพรวมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายในมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีการจัดตั้งเครือข่ายร่วมกันในแบบหลวมๆ (Loose network) ผ่านทางสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการที่ลอกเลียนแบบมาจากเครือข่ายก่อการร้ายในยุโรปและประเทศตะวันตก โดยมีกลุ่มที่เชื่อมโยงกัน อาทิ กลุ่มนักรบอิสลามโมโร (Bangsamora Islamic Freedom Fighters : BIFF) กลุ่ม Abu Sayyaf ในตอนใต้ของฟิลิปปินส์ กลุ่มก่อการร้ายในมาเลเซีย และอินโดนีเซีย เพื่อสนับสนุนกลุ่ม IS และพยายามจัดตั้ง South-East Asia IS หรือที่รู้จักกันชื่อ Katiban Nusantara Lid Daulah Islamiah โดยกลุ่มต้องการใช้ชายฝั่งตะวันออกของรัฐซาบาร์ ประเทศมาเลเซีย เป็นแหล่งในการเผยแพร่แนวคิดของกลุ่มฯ สำหรับในหัวที่ผ่านมาก่อนปี ๒๕๖๐ การก่อการร้ายขนาดใหญ่ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่ปรากฏขึ้น มีเพียงการจับตัวประกัน เพื่อเรียกค่าไถ่และก่อเหตุโจมตีเจ้าหน้าที่รัฐบาลในประเทศฟิลิปปินส์ แต่ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ได้เกิดปรากฏการณ์ก่อการร้ายขนาดใหญ่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ เมื่อกลุ่มติดอาวุธมาเต (Maute Group) ซึ่งประกาศตัวสมาชิกกัณฑ์ต่อกลุ่ม IS โดยเมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ได้ระดมນักรบติดอาวุธทั้งในฟิลิปปินส์เองและบางส่วนเป็นนักรบชาวต่างชาติ ทำการบุกยึดเมืองมาราวี ซิตี ใน จังหวัดลานาโอ เดล ซู บนเกาะมินดาเนา ต่อมากองกำลังรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ปฏิบัติการยึดคืน เมืองมาราวีสำเร็จ เมื่อ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยใช้ระยะเวลาถึง ๕ เดือน และส่งผลให้ยอดผู้เสียชีวิตจากปฏิบัติการในเมืองมาราวี มีพลเรือนเสียชีวิต ๔๕ ราย เจ้าหน้าที่รัฐ ๑๑๔ ราย และผู้ก่อการร้าย ๔๗๑ ราย

ที่ผ่านมา รัฐบาลมาเลเซียสามารถตรวจพบเครือข่ายก่อการร้ายที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่ม IS ซึ่งเป็นผู้สนับสนุน เผยแพร่แนวความคิดและจัดหาแนวร่วมที่จะไปร่วมรบกับกลุ่มจากการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย สามารถจับบุคคลและกลุ่มบุคคลที่จะเดินทางไปร่วมรบกับกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลาม IS ได้ภายในประเทศมาเลเซียเอง ทั้งนี้สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้าย มีการเคลื่อนไหวในบริเวณเมืองซาร์อัลัม รัฐสลังงอร์ และบริเวณชายฝั่งตะวันออกของรัฐซาบาร์ สำหรับแนวความคิดในการต่อต้านการก่อการร้ายของมาเลเซีย นั้น มาเลเซียได้มีการร่วมมือกันกับอินโดนีเซีย สิงคโปร์ เมียนมาร์และฟิลิปปินส์ในการติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้าย และยังเฝ้าติดตามเครือข่ายในสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการชักชวน สนับสนุนกลุ่ม IS

ในทวิงปี พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาการก่อการร้ายสากลโดยตรงจากการที่กลุ่มก่อการร้ายเข้ามาโจมตีผลประโยชน์ของอิสราเอลและของชาติตะวันตกในประเทศไทย รวมทั้งพบกรณีความเกี่ยวข้องของสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายเข้ามาจัดหาเอกสารเดินทางปลอม สารและชิ้นส่วนประกอบระเบิดในไทย เพื่อนำไปใช้ก่อเหตุในประเทศที่สามด้วย ขณะที่ในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีความเป็นไปได้ที่เครือข่ายก่อการร้ายอาจจะแสวงประโยชน์ใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเลในลักษณะของการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและลักลอบขนอาวุธ สำหรับการคุกคามทางทะเลจากกลุ่มก่อการร้ายนั้น เคยปรากฏข้อมูลทางการข่าวว่า กลุ่มก่อการร้ายมีแผนการจะโจมตีเรือเดินสมุทรของชาติตะวันตก ในบริเวณล่อแหลมที่ง่ายต่อการโจมตี เช่น บริเวณช่องแคบมะละกา หมู่เกาะในอินโดนีเซีย ในขณะที่ความห่วงกังวลที่เครือข่ายขบวนการก่อการร้ายสากลในอินโดนีเซีย จะใช้เส้นทางผ่านทางช่องแคบมะละกา ลักลอบเข้ามาเคลื่อนไหวสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของอินโดนีเซีย แม้ที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่าเป็นความจริงอย่างไรก็ตามภายหลังการเกิดขึ้นของกลุ่ม IS ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ก็พบว่ามีความเห็นหนึ่งแสดงความเห็นทางสื่อสังคมออนไลน์เฉพาะกลุ่ม ในลักษณะสนับสนุนกลุ่ม IS ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มคนเหล่านี้ในอนาคตอาจได้รับการชักจูงจากกลุ่ม IS ให้ก่อเหตุในไทยได้

โดยภาพรวมแล้ว สถานการณ์ในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือไม่ได้มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง แต่ทั้งหมดเป็นประเด็นระหว่างประเทศที่ได้รับความสนใจในปัจจุบันและประชาคมระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากสถานการณ์ในพื้นที่ต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโลกอย่างมาก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ภายในโลกมุสลิม การดำเนินยุทธศาสตร์ความมั่นคงของโลก ภูมิภาคของประเทศตะวันตก และประเทศในภูมิภาค การแข่งขันระหว่างมุสลิมชนหนึ่งกับชีอะห์ การแพร่ขยายของอุดมการณ์อิสลามนิยม การก่อการร้าย แนวคิดสุดโต่ง ทั้งนี้ประเทศไทยเป็นประเทศเปิด และเป็นพหุสังคมที่มีเสรีภาพในการเคลื่อนไหว การแสดงออกทางความคิด และการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาได้โดยง่าย รวมทั้งการเผยแพร่อุดมการณ์แนวความคิดสุดโต่ง หรือนิยมความรุนแรง ก็เป็นความเสี่ยงต่อภาพลักษณ์ และการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของไทย และต่อสังคมไทย รวมทั้งมีความเสี่ยงที่กลุ่มต่างๆ จะเข้ามาใช้ไทยเป็นฐานในการเคลื่อนไหวดำเนินกิจกรรมได้โดยง่าย และเป็นจุดหมายปลายทาง หรือทางผ่านสำหรับผู้อพยพชาวซีเรีย และอื่นๆ ที่เลือกจะเดินทางมาไทย เพื่อหลบหนีภัยสงคราม หรือเดินทางไปประเทศที่สาม ทั้งที่เข้ามาอย่างถูกต้อง และไม่ถูกต้อง อาจมีผู้ที่เข้ามาแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจมากกว่าการหนีภัยสงคราม นอกจากนี้อาจมีผู้ที่นิยมความรุนแรง หรือเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายถือโอกาสแฝงตัวเข้ามาเป็นผู้อพยพด้วย เพื่อปฏิบัติการในไทย หรือหวังที่จะเดินทางต่อไปปฏิบัติการยังประเทศอื่นต่อไป ทั้งนี้ กระแสอิสลามนิยม และการแพร่ขยายของแนวความคิดสุดโต่ง หรือนิยมความรุนแรงอาจเป็นปัจจัยเสริมต่อสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ที่กลุ่มก่อความไม่สงบในประเทศไทย อาจใช้เป็นโอกาสในการปลุกกระแสความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวไทยมุสลิมในจชต. โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการส่งผ่านข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ อย่างแพร่หลาย รวมทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเสรี ซึ่งอาจทำให้สถานการณ์ใน จชต. รุนแรงมากขึ้น รวมทั้งแพร่ขยายไปยังพื้นที่อื่นของประเทศไทย อย่างไรก็ตามหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังอย่างรอบด้าน

และกำหนดมาตรการที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้นำประเด็นความขัดแย้งของภูมิภาคต่างๆ มาใช้ประโยชน์ในการสร้างกระแสและสถานการณ์ในประเทศ ซึ่งต้องร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานของประเทศอื่นทั้งในและนอกภูมิภาคยิ่งขึ้น

กรอบแนวความคิดความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA)

ความพยายามที่จะทำความเข้าใจเหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในทะเลที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในทะเลหรือเรียกว่า “ความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล” (Maritime Domain Awareness : MDA)^{๒๔} เป็นแนวคิดของความพยายามในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในทะเลที่ริเริ่มโดยประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนแนวคิดในการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Warfare : NCW) เพื่อการติดตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล เส้นทางเดินเรือ น้ำนํ้าต่างๆ และที่เกี่ยวข้องกับ บุคคล ยานพาหนะ สิ่งก่อสร้าง สินค้า และอื่นๆ อันจะนำมาซึ่งความตระหนักรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย รวมถึงเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางทะเล MDA คือระบบที่จะทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลให้แก่ประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งความตระหนักรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ในทะเล และขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางทะเลนั้น คือการพัฒนา ขีดความสามารถในการรวบรวม หลอมรวม วิเคราะห์ แสดงผล และแจกจ่ายข้อมูล และข่าวสารให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ MDA ที่มีประสิทธิภาพประกอบไปด้วยผลผลิตจากขีดความสามารถด้านการข่าว และขีดความสามารถในการแสดงภาพสถานการณ์ (Effective MDA = GMI + GMSA) นิยามและความหมายของ MDA คือทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนภายในทะเลอาณาเขตมหาสมุทรหรือเส้นทางเดินเรือในทะเล สิ่งอำนวยความสะดวก ประชาชน อุปกรณ์ขนส่งสินค้า เรือ และอุปกรณ์การขนส่งอื่นๆ

Maritime Domain Awareness (MDA) คือ การตระหนักรู้ และรับทราบ ตลอดจนเข้าใจในทุกสถานการณ์ และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Maritime Domain ในมิติของความมั่นคง ความปลอดภัย เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

Global Maritime Intelligence (GMI) คือ เป็นผลผลิตของขีดความสามารถด้านการข่าว ด้านนโยบาย และด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการร่วมในการนำข้อมูลข่าวสาร และการข่าวมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อการพิสูจนทราบ ติดตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทะเล รวมทั้งภัยคุกคามที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และแจกจ่ายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการต่างๆ ทั้งการรักษากฎหมายและอื่นๆ

^{๒๔} ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ. “นาวิกศาสตร์”. ปีที่ ๙๕. ฉบับที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

Global Maritime Situation Awareness (GMSA) คือ การสร้างความตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ทางทะเลด้วยการบูรณาการข้อมูล และการจัดการเป้าหมายที่ได้รับจากทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางทะเล โดยความพยายามของทุกประเทศที่จะพัฒนาความรู้เกี่ยวกับทะเล GMSA เป็นผลมาจากติดตามกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทะเล จนกระทั่งสามารถพิสูจน์ทราบและป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น

การพัฒนาระบบความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล

Maritime Domain Awareness เป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการขีดความสามารถ ในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจได้เข้าถึงสถานการณ์ในทะเลได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา และตอบสนองต่อสถานการณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่จะมีภาพการติดตามสถานการณ์ในทะเลได้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีการบริหารจัดการขีดความสามารถในด้านสินค้า เรือ และการขนส่ง ตลอดจนผลกระทบในด้านต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการพัฒนาขีดความสามารถด้านการตระหนักรู้และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยการยึดแนวทางในการติดตามเป้าหมายในทะเลนั้น ไม่จำเป็นต้องติดตามได้ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นหรือทุกเป้าหมาย แต่จะต้องติดตามเป้าหมายที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มที่พิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นสิ่งผิดปกติหรือเป็นภัยคุกคาม โดยสามารถจัดกลุ่มการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้เท่าทันสถานการณ์ในทะเลได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. Monitoring & Collection

เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป เช่น ข้อมูลอาจได้มาจากการตรวจการณ์ด้วยระบบเรดาร์จากแหล่งต่างๆ เช่น เรือ อากาศยาน สถานีเรดาร์บนฝั่ง หรืออาจได้มาจากระบบข่าวกรองของแหล่งข้อมูลเปิดเผยโดยทั่วไป หรือได้มาจากการรายงานจากหน่วยงานความร่วมมือทางทะเลต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มงานด้านการข่าวกรอง และหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งแน่นอนว่าความร่วมมือดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องบริหารจัดการการข่าวกรองร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. Fusion & Analysis

การหลอมรวมข้อมูล (Data Fusion) และการวิเคราะห์กระบวนการในการรวมข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงข้อมูลและภาพเหตุการณ์ที่ถูกต้อง ให้แก่หน่วยงานทางทะเล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ หมายรวมถึง การประมาณ การคาดการณ์ เหตุการณ์ล่วงหน้าและนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อประเมินภัยคุกคามและนำมาซึ่งแนวทางการป้องกันต่อไปตามลำดับ การจะได้มาซึ่งระบบที่สามารถดำเนินการต่างๆ ดังกล่าวได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทางทะเลต้องมีข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น รูปแบบข้อมูล (Data Model) มาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป้าหมายและระบบสารสนเทศที่ต้องสามารถเชื่อมโยงกันได้ เพื่อการนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์กิจกรรมที่สนใจและความผิดปกติต่างๆ

๓. Dissemination

คือกระบวนการในการแจกจ่ายข้อมูลไปสู่หน่วยงานทางทะเลที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานะและหน้าที่ของหน่วยงาน (Getting the right information to the right users) ซึ่งสำหรับ MDA แล้วคือการทำที่หน่วยงานทางทะเลต่างๆ แบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลกันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ก้าวหน้า เพื่อให้หน่วยต่างๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างทันที่

๔. Archiving & Maintaining

ระบบการจัดเก็บ และการดูแลรักษาข้อมูล แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของปฏิบัติการ เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการต่างๆ ได้ อีกทั้งการเก็บรักษาข้อมูลยังเป็นการป้องกันการสูญหายของข้อมูล และเพิ่มขีดความสามารถในการสถาปนาระบบข้อมูลต่างๆ เมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือเหตุฉุกเฉินต่างๆ อีกด้วย ซึ่งเป็นการลดเวลาในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามที่กล่าวมาข้างต้น ระบบ MDA เป็นระบบการบริหารจัดการข้อมูลทางทะเลที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารแบบศูนย์กลางมาประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความปลอดภัย การประสานสอดคล้องกันในการปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลในระดับต่างๆ รวมทั้งการสร้างภาพสถานการณ์เดียวกัน (Common Operation Picture : COP) โดยการใช้เทคนิคการให้บริการข้อมูลแบบ SOA (Services Oriented Architecture) ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีการเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก

เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในปัจจุบันสามารถสนับสนุนการพัฒนา Maritime Domain Awareness หลายส่วนที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาาระบบตรวจจับและติดตามเป้าหมายในทะเล อาทิ เรือ และสินค้าต่างๆ ทำให้มีขีดความสามารถในการติดตามการเคลื่อนที่ของเรือ บุคคล และสินค้า รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ในทะเล รวมถึงเทคโนโลยีการบริหารจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์เป้าหมาย เพื่อให้เกิดขีดความสามารถในการสร้างภาพการปฏิบัติการร่วม การรวมฐานข้อมูล ข่าวสารต่างๆ และการรักษาความปลอดภัยข้อมูล รวมทั้งการแจกจ่ายข้อมูลแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ระบบแจ้งข้อมูลเรืออัตโนมัติ (Automatic Identification System : AIS) เป็นระบบที่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับระบบพิสุจน์ฝ่าย (Identification Friend and Foe : IFF) ของอากาศยาน ซึ่งได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้กับเรือสินค้าขนาดใหญ่ และในปัจจุบันได้ติดตั้งบนเรือ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุเรือโดนกัน และการบริหารจัดการการจราจรทางทะเลในเขตท่าเรือ

ระบบการติดตามเป้าหมายเรือในทะเลนอกจากใช้ระบบ AIS แล้ว ยังมีการพัฒนาระบบเครือข่ายการสื่อสารในการบริหารการจราจรทางทะเลที่สามารถนำระบบ AIS เข้ามาใช้ในการตรวจจับและจำแนกเรือที่อยู่ในบริเวณน่านน้ำใกล้ชายฝั่ง นอกจากนั้นแล้ว ยังมีระบบตรวจจับและเฝ้าระวังอื่นๆ ที่สามารถผนวกเข้ามาใช้ เช่น ระบบเรดาร์เหนือขอบฟ้าสำหรับการตรวจจับและเฝ้าระวังระยะไกล ระบบอากาศยานไร้คนบังคับเพดานบินสูง ระบบอากาศยานเบากว่าอากาศ ระบบตรวจจับและเฝ้าระวังประเภทหุ่นลอย และยังมีระบบตรวจจับที่อาศัยหลักการทำงานของคลื่นเสียงที่มีศักยภาพ ในการเสริมสร้างขีดความสามารถ ในการตรวจจับในทะเลเปิด และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบตรวจจับที่มีอยู่ใน MDA นั้น ได้มีการนำระบบตรวจสอบตู้สินค้า หรือผู้โดยสารทางเรือจากทาง

ท่าเรือต้นทาง เช่น เครื่อง X-Ray ดังที่มีใช้ในหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองของสหรัฐฯ ซึ่งในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ใช้อยู่ ได้แก่ ระบบ Smart Boxes ซึ่งประกอบด้วย อุปกรณ์ตรวจจับที่สามารถตรวจค้นวัตถุและสารเคมีต้องห้ามที่ได้ถูกกำหนดห้ามนำเข้า เทคโนโลยีที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาระบบแสดงภาพการปฏิบัติการร่วม คือ การหล่อหลอมข้อมูล และข่าวกรองที่มาจากแหล่งข่าวต่างๆ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน จะเป็นแรงขับเคลื่อนหลักในการช่วยให้เกิดการมองเห็นภาพรวมทางทะเลในมิติที่กว้างขึ้น อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการลำดับชั้นของข้อมูลและข่าวสารภายในระบบแสดงภาพการปฏิบัติการร่วมยังคงมีปัญหา และข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาในระบบมีจำนวนมากและมาจากหลายแหล่ง ซึ่งมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของระดับชั้นความลับ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการจำแนกประเภทของข้อมูล เพื่อให้ตรงต่อภารกิจ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาในระยะยาว เช่น การร่วมมือในการพัฒนาระบบเครือข่ายการสื่อสารภายใต้โครงการ Law Enforcement Information Exchange (LiNX) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น Naval Criminal Investigative Service และ FBI โดยเครือข่ายจะปฏิบัติการภายใต้กรอบของระบบควบคุมบังคับบัญชา และระบบสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจ เช่น ระบบสกัดข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่และนำข้อมูลนั้นมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เพื่อนำไปช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ โดยจะแสดงผลผ่านระบบแสดงภาพการปฏิบัติการร่วมการฝึกของหน่วย Naval Criminal Investigative Service ซึ่งหากระบบดังกล่าวแล้วเสร็จ จะช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว โดยที่ข้อมูลที่ผ่านการสังเคราะห์ถูกถ่ายทอดผ่านเข้าสู่ระบบภาพการปฏิบัติการร่วม ให้กับหน่วยงานด้านความมั่นคงจากศูนย์บังคับบัญชาหน่วยยามฝั่งจนถึงศูนย์ควบคุมกองเรือและหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลอื่นๆ ประสิทธิภาพของ MDA สามารถถูกพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐ และการให้ภาคเอกชนที่มีขีดความสามารถ ในการสนับสนุนการทำงานของรัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้เกิดการไหลเวียนในการรับส่งข้อมูลและข่าวกรอง เป็นไปอย่างคล่องตัวและมีความยืดหยุ่น ผนวกกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร จะช่วยให้การตระหนักรู้สถานการณ์ทางทะเลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ

หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle)^{๒๕}

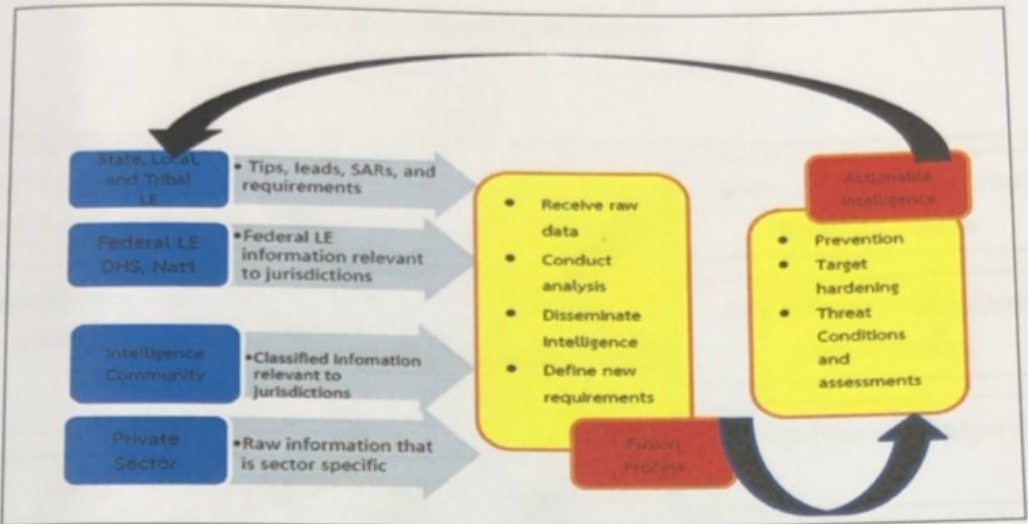
ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารจะต้องมุ่งเน้นกระบวนการรวบรวม ประมวล ประเมิน คำวิเคราะห์และกระจายข่าวสารที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวแล้ว ไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยต่างๆ ในทุกระดับทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมถึงหน่วยงานภายในและภายนอกประเทศ เพื่อลดความเสี่ยง และทำให้การตัดสินใจ มีการอ้างอิงจากข้อมูลข่าวสาร ภารกิจหลักอันหนึ่งของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร คือ การเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลมาวิเคราะห์ และกระจายข้อมูลข่าวสารได้ตามต้องการในทันที แม้ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร มักถูกใช้ในมาตรการป้องกัน และควบคุมสถานการณ์เป็นหลัก แต่กระบวนการดังกล่าว ยังคงมีความสำคัญยิ่ง ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น เพราะสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้นๆ ได้ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อมวลชน และประชาชนในประเทศด้วย กระบวนการของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารสามารถรองรับการเข้ามาใช้งานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยขีดความสามารถในการรับส่งข้อมูลที่ผ่านการสังเคราะห์แล้ว แม้หลักการของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปทั้งด้านหน้าที่รับผิดชอบและขีดความสามารถในการปฏิบัติการ แต่วัตถุประสงค์ที่มีความจำเป็นอันหนึ่งของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารคือการได้รับข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

หลักการของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไปทั้งด้านหน้าที่รับผิดชอบ และขีดความสามารถในการปฏิบัติการ แต่วัตถุประสงค์ที่มีความจำเป็นอันหนึ่งของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารคือ การได้รับข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด^{๒๖} (แผนภาพที่ ๒ - ๗) แสดงให้เห็นถึง การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารภายในศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร โดยเริ่มต้นจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ยังไม่ได้กลั่นกรอง เข้ามาจากการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย หลังจากการนั้นจะมีการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่มีความหลากหลายเหล่านั้น ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ข้อมูลส่วนนี้อาจเป็นข้อมูลในการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยข้อมูลเป้าหมายที่ได้รับการยืนยันสมควรเป็นเป้าที่ต้องติดตาม (Vessel of Interest : VOI) รวมถึงการประเมินคำภัยคุกคามเป้าที่ต้องมีการปฏิบัติ (Contact of Interest : COI) ด้วย ทั้งนี้กระบวนการบูรณาการข้อมูลข่าวสารส่วนนี้ จะได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นข่าวกรองที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย และการต่อต้านภัยการก่อร้ายในทะเลได้

^{๒๕} บุญเลิศ ศรีหะจันทร์, นาวาตรี. "การบูรณาการระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล ทร.", เอกสารวิจัย รร.สธ.ทร. รุ่นที่ ๗๐, หน้า ๓๗-๓๘. ๒๕๕๗.

^{๒๖} พลเดช เจริญพูล, พลเรือตรี. "การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล สำหรับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล". เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๓.

แผนภาพที่ ๒ - ๗ การส่งผ่านข้อมูลภายในศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร

ที่มา : Fusion Center Privacy Policies, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๔.

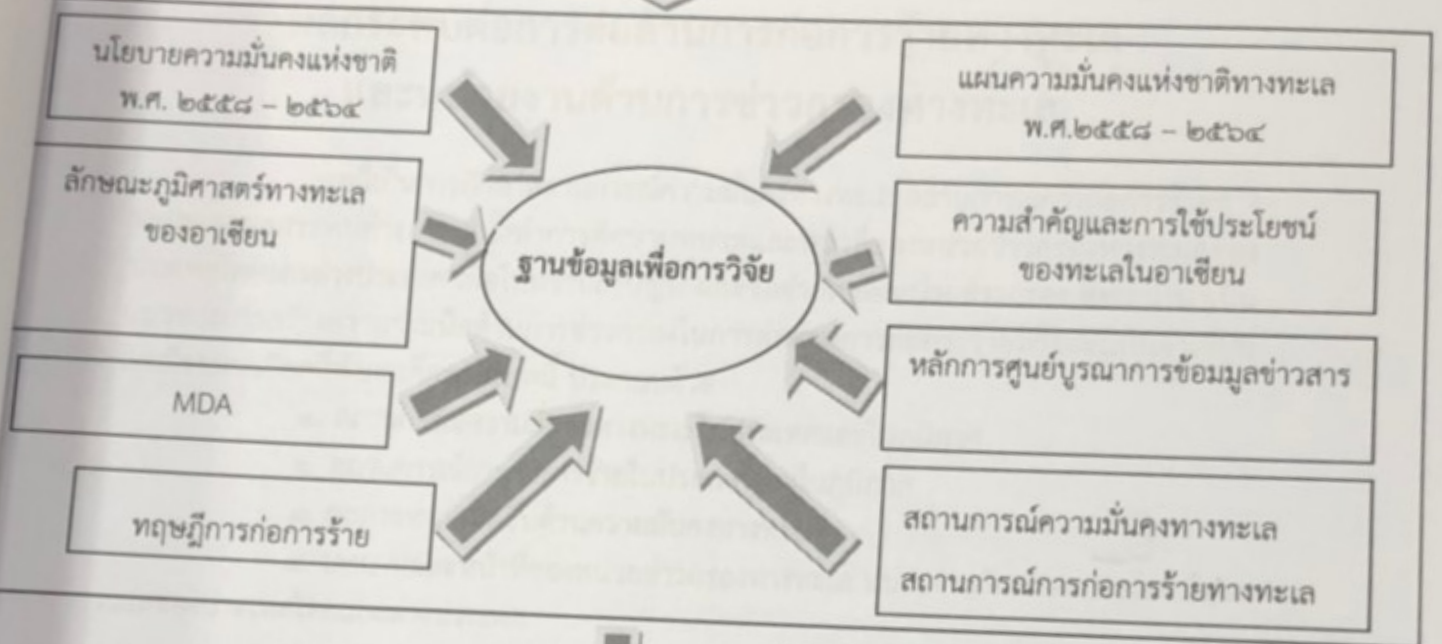
จากหลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารพบว่าศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารจะต้องมุ่งเน้นกระบวนการรวบรวม ประมวลผล ประเมินค่า และวิเคราะห์ รวมถึงการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวแล้วไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยต่างๆ ในทุกระดับทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมถึงหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อลดความเสี่ยง ทำให้การตัดสินใจและการตอบสนองต่อเหตุการณ์มีการอ้างอิงจากข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร ยังเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้ใช้งานจะต้องสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และกระจายข้อมูลข่าวสารได้ตามต้องการในทันที ทั้งนี้ ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารจะใช้ระบบปฏิบัติการบูรณาการแหล่งข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ได้แก่ ความเป็นมาและวัตถุประสงค์การก่อตั้งอาเซียน ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเล ความสำคัญของทะเลในอาเซียน และการใช้ประโยชน์จากทะเล กฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ หลักทฤษฎีการก่อการร้าย หลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจากที่ทำการศึกษารูขุมข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการนำผลการศึกษาที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ แล้ว ทำให้เกิดการทบทวนบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของหน่วยงานด้านข่าวกรองทางทะเลในอาเซียนที่มีอยู่ในปัจจุบันว่า สามารถที่จะแก้ไข หรือป้องกันปัญหาการก่อการร้าย และความมั่นคงทางทะเลในอาเซียนได้หรือไม่ โดยจะนำผลการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในอาเซียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

แผนภาพที่ ๒ - ๘ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

วิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์บทบาทและโครงสร้าง ศรชล.
- วิเคราะห์บทบาทและโครงสร้างหน่วยงานด้านข่าวกรองทางทะเลในอาเซียน
- วิเคราะห์บทบาททางด้านข่าวกรองของอาเซียนในอนาคต โดยเปรียบเทียบกับที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- วิเคราะห์ผลกระทบการก่อการร้ายทางทะเล
- กำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในอาเซียน

แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

บทที่ ๓

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยและในภูมิภาค ผลกระทบต่อต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล และหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเล

บทนี้เป็นการศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล สถานการณ์การก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่างๆ รวมทั้งทำการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยข่าวกรองทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดของหน่วยข่าวกรอง ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน โดยมีรายละเอียดที่ทำการศึกษาในบทนี้ ประกอบด้วย

๑. สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในประเทศและในภูมิภาค
๒. สถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศและในภูมิภาค
๓. ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านความมั่นคงทางทะเล
๔. บทบาทและหน้าที่ของหน่วยข่าวกรองทางทะเล หน่วยงานรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ
๕. บทบาทและหน้าที่ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Center : IFC)
๖. บทบาทและหน้าที่ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลสหรัฐ-อเมริกา (Global Maritime Situation Awareness : GMSA)
๗. ปัญหา และข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเลและการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศไทย
๘. สรุป

กล่าวนำ

การหาแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลนั้น ต้องมีการศึกษาสถานะแวดล้อมและสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในหลากหลายมิติ เพื่อเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงในประเด็นสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งประเด็นปัญหาในแง่มุมต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรวบรวมข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายและรักษาความมั่นคงทางทะเลทั้งของประเทศไทย ประเทศในอาเซียนและประเทศมหาอำนาจ โดยพิจารณาถึงสถานการณ์ที่ผ่านมาว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง และนำมาวิเคราะห์ร่วมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การประเมินภาพสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลในอนาคต และนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นสารตั้งต้น เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในประเทศไทยและในภูมิภาค

เมื่อก้าวถึงสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ที่ผ่านมากับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่นั้น นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากผลกระทบของสถานการณ์ในระดับโลก ระดับภูมิภาค และภายในประเทศ ทั้งที่เกิดจากรัฐและไม่ใช้รัฐ ส่งผลให้ในปัจจุบันสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลมีลักษณะความมั่นคงแบบรอบด้านหรือ Comprehensive security มากกว่าความมั่นคงรูปแบบเดิมที่เป็นภัยคุกคามทางทหารเป็นหลักภัยคุกคามรูปแบบใหม่ หรือ Non-traditional threats ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมเป็นภัยคุกคามที่มีลักษณะข้ามชาติและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การก่อการร้าย การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งอาวุธ โจรสลัด ภัยต่อการเดินเรือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก ความมั่นคงทางด้านอาหาร ความมั่นคงทางพลังงานในภาพรวม เพื่อให้เห็นสถานการณ์และประเด็นปัญหาในภาพกว้าง จึงได้ศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลทั้ง ๔ ระดับ ได้แก่ สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในระดับโลก สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในระดับภูมิภาค สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในระดับโลก

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงจากแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ซึ่งจะให้ความสำคัญกับยุคโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบันที่ได้รับการขับเคลื่อน โดยเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าทำให้เกิดการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกัน โลกมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายตัวของระบบทุนนิยมที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจของโลก รวมทั้งการเกิดประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย รัสเซีย บราซิล แอฟริกาใต้ เกาหลีใต้ และกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น จึงสรุปได้ว่าระบบโลกในปัจจุบัน จึงมีลักษณะเป็นระบบหลายขั้วอำนาจ (Multi – Polar System) ที่ประเทศที่มีศักยภาพต่างก็แข่งขัน ถ่วงดุล และร่วมมือซึ่งกันและกัน^๑ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๘ – พ.ศ.๒๕๖๗ ได้วิเคราะห์ไว้ว่า สหรัฐฯ ซึ่งเป็นมหาอำนาจเก่าจะขัดแย้งกับมหาอำนาจใหม่ อย่างประเทศจีน ซึ่งความขัดแย้งลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นปัญหาแบบดั้งเดิมที่อาจจะขยายเป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงในอนาคต อันได้แก่ ปัญหาเขตแดน การอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ทับซ้อน การแย่งชิงทรัพยากร ผลประโยชน์ทั้งทางบก และทางทะเล ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศที่นำไปสู่ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับ

^๑ สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)”. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ. ๒๕๕๘.

ปากีสถาน ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี ปัญหาในทะเลจีนใต้^๒ รวมทั้งพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย ซึ่งจะเป็นพื้นที่ปัญหาทางทะเลด้านต่างๆ มากขึ้นในอนาคต^๓

ทั้งนี้โลกยุคโลกาภิวัตน์ยังคงส่งผลให้รูปแบบของภัยคุกคามมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป ภัยคุกคามอันเกิดจากความขัดแย้งของรัฐต่อรัฐที่ส่งผลต่อการใช้กำลังทหาร เพื่อการสงครามขนาดใหญ่ มีแนวโน้มลดลง ถึงแม้ความขัดแย้งระหว่างรัฐและอุดมการณ์หรือศาสนา ยังคงมีอยู่บ้างก็ตาม แต่ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้ขยายตัว และเชื่อมโยงกันในระดับโลกมากขึ้น ภัยคุกคามความมั่นคงในระดับโลกที่สำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง และจะมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นในอนาคตได้แก่ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหามลพิษและการทำลายสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก (Climate Change) ภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ การแย่งชิงทรัพยากร และความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งจากการแย่งชิงตลาด และทรัพยากร ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ นำมาซึ่งการเกิดการต่อสู้ของประชาชนในประเทศต่างๆ การอพยพย้ายถิ่น และปัญหาการแพร่กระจายของโรคระบาดที่ยังไม่มียารักษาได้^๔ นอกจากนี้โลกจะเผชิญสงครามแบบผสมผสานที่กำลังแพร่หลายในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะสงครามกองโจรและสงครามในรูปแบบของการก่อการร้าย และสงครามไซเบอร์ (Cyber warfare)^๕

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในระดับภูมิภาค

ประเทศในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก เป็นภูมิภาคที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงและมีความสำคัญทางภูมิยุทธศาสตร์เพราะตั้งประชิดมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งรัฐชายฝั่งต่างมีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าอย่างมาก ภูมิภาคนี้ยังเป็นที่ตั้งของเส้นทางการขนส่งทางทะเลที่สำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ ช่องแคบฮอร์มุซ ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านเข้าออกช่องทางเดียวของรัฐในตะวันออกกลางที่ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก ช่องแคบมะละกา เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าและพลังงานของหลายประเทศในทวีปเอเชีย ในขณะที่ทะเลจีนใต้ก็เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อประเทศเอเชียตะวันออก และสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก เพราะเป็นแหล่งทรัพยากร และเส้นทางขนส่งพลังงานจากตะวันออกกลางไปจีน ญี่ปุ่น และภาคตะวันตกของสหรัฐฯ ทำให้ความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคมีความสัมพันธ์ที่จะเกิดปัญหาขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างรัฐ โดยเฉพาะรัฐมหาอำนาจ ได้แก่ สหรัฐฯ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น และรัสเซีย รวมทั้งปัญหาที่ภูมิภาคอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้าย โจรสลัด และการปล้นเรือ และปัญหาภัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับความขัดแย้งด้านอาณาเขตทางทะเลภูมิภาค นับว่ามีความเปราะบางต่อความมั่นคงภูมิภาค ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนตะวันออกระหว่างจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ส่วนปัญหาทะเลจีนใต้นั้น มีความล่อแหลมต่อการใช้ความรุนแรงมากที่สุด เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันและความขัดแย้งระหว่าง ๒ มหาอำนาจ คือ จีน และสหรัฐฯ ประเทศต่างๆ ในอาเซียนที่อ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลี และพาราเซล จนเกิดเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศจีน

^๒ กองทัพเรือ, ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๗.

^๓ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, op.cit , p. 67.

^๔ Loc.cit.

^๕ กองทัพเรือ, Loc.cit.

เวียดนาม ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย และไต้หวัน นอกจากนี้ประเทศในภูมิภาคต่างมีการพัฒนา กำลังรบ จนอาจจะเข้าสู่สภาวะการแข่งขันกันสะสมอาวุธที่จะทำให้สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล มีความเปราะบางมากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน

ประเทศในกลุ่มอาเซียนนับได้ว่าเป็นกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจมาก ในปัจจุบัน ขณะที่สถานการณ์ด้านความมั่นคงถือได้ว่ามีเสถียรภาพมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาที่จะเป็น ต้นเหตุของความขัดแย้งระหว่างรัฐ ได้แก่ การเข้ามามีอิทธิพลของมหาอำนาจทั้ง จีนและสหรัฐฯ ปัญหาการอ้างสิทธิ์ และแย่งชิงผลประโยชน์ในเขตพื้นที่ทางทะเล การแข่งขันกันเสริมสร้างกองทัพ เนื่องจากการขาดความไว้วางใจกันของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ปัญหาการเข้าเมือง ผิดกฎหมาย ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมในทะเล ปัญหาความอ่อนแอทางการเมืองและความขัดแย้ง ทางการเมืองภายในประเทศ ซึ่งภายหลังจากการเกิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จะมี ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community) ช่วย ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลในอาเซียน โดยดำเนินการผ่านกรอบและกลไกต่างๆ เช่น การประชุม ทหารอาเซียนว่าด้วยประเด็นทางทะเล (ASEAN Maritime Forum : AMF) และ การประชุมรัฐมนตรี กลาโหมอาเซียน (ASEAN Defense Ministers' Meeting : ADMM) เป็นต้น อย่างไรก็ตามการ รวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ย่อมนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ที่อาจจะนำไปสู่ปัญหาด้านความมั่นคงที่มี ความสลับซับซ้อน ได้แก่ ปัญหาด้านอาชญากรรมข้ามชาติ การแพร่กระจายของโรคติดต่อ การก่อ มลภาวะ และปัญหาทางสังคมอื่นๆ อีกมาก

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย

สถานการณ์ความมั่นคงและประเด็นปัญหาในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยได้รับ ผลกระทบจากสภาวะความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับอาเซียนดังที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ปัญหาและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากภายใน สามารถส่งผลกระทบและการคุกคามต่อผลประโยชน์ของชาติ ทางทะเลได้ นำมาซึ่งความสูญเสียหรือความเสียหายของทรัพย์สินและชีวิต หรือทำให้ประเทศไทย ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้อย่างเต็มที่ โดยภัยคุกคามด้านต่างๆ นั้นนับเป็นภัยคุกคามที่เรียกว่า ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ หรือ Non-Traditional Threat มีทั้งที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และจาก ธรรมชาติ สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลมีสาเหตุ มาจากหลากหลายทั้งจากภาคอุตสาหกรรม การขนส่ง เช่น การปล่อยน้ำเสีย การทิ้งขยะและกากของเสีย อุตสาหกรรมในทะเล การลักลอบปล่อยน้ำมันลงทะเล น้ำมันจากอุบัติเหตุเรือล่มหรือโดนกันทะเล สถิติของกรมเจ้าท่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ มีน้ำมันรั่วไหลลงทะเล จำนวน ๒๑๕ ครั้ง และเหตุการณ์ท่อน้ำมัน บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล รั่วกลางทะเลใกล้ชายฝั่งมาตาพุด จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ประมาณว่ามีน้ำมันดิบรั่วสู่ทะเลประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๗๐,๐๐๐ ลิตร ส่งผลให้เกิดคราบน้ำมันที่ซัดเข้าฝั่งบริเวณอ่าวพร้าว เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ยาว ๔๐๐ - ๕๐๐ เมตร กว้าง ๓๐ - ๔๐ เมตร นอกจากนี้การทำประมงและการท่องเที่ยวทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การลากอวนในเขตอนุรักษ์ปะการัง การทำประมงโดยเครื่องมือผิดกฎหมายเช่น การใช้ ระเบิด ไฟฟ้า แสงไฟล่อ อวนตาถี่ เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุในการทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเลทั้งสิ้น

ผลกระทบที่เห็นได้ชัด คือ ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลของประเทศไทยกำลังถูกทำลายอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลเป็นอย่างมาก จากเดิมที่ทะเลไทยนับได้ว่าเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก ตัวอย่างเช่น ปลาน้ำเค็มเคยมีกว่า ๒,๑๐๐ ชนิด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของชนิดพันธุ์ปลาของโลกนั้น มีการลดลงทั้งชนิดและปริมาณเป็นอย่างมาก เนื่องจากถูกคุกคามจากมลพิษทางทะเลและการทำลายสภาวะแวดล้อม^๖

๒. ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากสภาพภูมิอากาศของโลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในแต่ละปี นำมาซึ่งการเกิดภัยธรรมชาติขนาดใหญ่และรุนแรงสูงต่อประเทศไทย ได้แก่ พายุ และคลื่นสึนามิ เป็นต้น ทั้งนี้ที่ผ่านมาในส่วนของประเทศไทยได้ประสบภัยพิบัติอย่างรุนแรงในการเกิดคลื่นสึนามิครั้งแรก เมื่อเดือน ธันวาคม ๒๕๔๗ อันเนื่องมาจากแผ่นดินไหวใต้ทะเลครั้งใหญ่ขนาด ๙.๘ ริกเตอร์ ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิต ๕,๔๐๑ ราย บาดเจ็บ ๑๑,๗๗๕ ราย สูญหาย ๒,๙๐๑ ราย^๗ นอกจากนี้คลื่นพายุซัดฝั่ง (Strom Surge) ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหายอย่างมาก เพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศตามแนวชายฝั่งเนื่องจากการกัดเซาะและการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล

๓. ปัญหาการทำประมง ประเทศไทยมีกองเรือประมงที่มีจำนวนเรือประมงเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีปัญหาที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ปัญหาของรัฐและปัญหาของชาวประมง ในส่วนปัญหาของรัฐที่เกิดขึ้นจากการประมงคือ การจับสัตว์น้ำโดยขาดการควบคุมที่มีประสิทธิภาพจากหน่วยงานของรัฐ เป็นผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งทะเล การลักลอบทำประมงในฤดูห้ามจับสัตว์น้ำช่วงปิดอ่าว รวมทั้งปัญหาการใช้แรงงานผิดกฎหมาย การกดขี่แรงงานที่ทำงานกับเรือประมง ซึ่งข้อมูลการจดทะเบียนเรือประมง และออกใบอนุญาตทำการประมงที่กรมประมงได้มีการสำรวจพื้นที่ในช่วงต้นปี พ.ศ.๒๕๕๘ พบว่าปัจจุบันมีเรือประมงที่จดทะเบียนแล้วรวม ๕๑,๒๐๕ ลำ และมีใบอนุญาตทำการประมงรวม ๒๕,๒๑๖ ลำ ทั้งนี้การควบคุมและเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติการประมง ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงปัจจุบันพบผู้กระทำผิดจำนวน ๑๗๖ คดีและผู้ต้องหา ๘๗๘ ราย

นอกจากนี้ประเทศไทยยังเผชิญกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดระหว่างประเทศในการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing : IUU Fishing) ที่สหภาพยุโรปกำหนดให้ ประเทศคู่ค้าต้องปฏิบัติตาม ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้กองเรือประมงปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นจะถูกตัดสิทธิการค้ากับประเทศในสหภาพยุโรป ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันรัฐบาลไทยจะให้ความสำคัญในการออกมาตรการเข้มงวดในการแก้ปัญหาการประมงให้มีความเป็นรูปธรรมแล้วก็ตาม

^๖ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กรม. “น้ำมันรั่วไหลในทะเล”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <<http://marinegiscenter.dmcr.go.th/km/oilspill01/#.VOinzP-OdDY>>. ๒๕๕๘.

^๗ บ็องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม. “แผ่นดินไหว”, สารวิจัย. ปีที่ ๔ เล่มที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๑.

สำหรับปัญหาของชาวประมง พบว่าการทำประมงของคนไทยประสบปัญหาการขาดทรัพยากรสัตว์น้ำที่ลดลงมาก ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงกันระหว่างประมงประเภทต่างๆ ส่วนการทำประมงในต่างประเทศ เรือประมงไทยถูกจับกุม โดยรัฐชายฝั่งทั้งในอินโดนีเซีย เมียนมาร์ และมาเลเซีย ที่กล่าวหาว่า เรือไทยได้ลักลอบเข้าไปทำประมง นอกจากนี้ปัญหาจากภัยคุกคามจากโจรสลัดยังคุกคามกองเรือประมงของประเทศไทยอีกด้วย

๔. ปัญหาความขัดแย้งและการแย่งชิงทรัพยากรในทะเล ซึ่งกระทบระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ภายในชาติ ทั้งนี้เกิดจากความต้องการใช้ทรัพยากรจากทะเลที่มีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในทะเลระหว่างคนในชาติจนนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ความขัดแย้งระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับผู้ประกอบการประมงพาณิชย์ ความขัดแย้งระหว่างเรือประมงกับกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ความขัดแย้งระหว่างชาวประมงกับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ความขัดแย้งระหว่างชาวบ้าน ชาวประมง ผู้ประกอบการท่องเที่ยว กับบริษัทชุดเจาะปิโตรเลียมในทะเล เป็นต้น

๕. ปัญหาการค้าและขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย การลักลอบค้าและขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเลถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่มีความสำคัญ ทั้งนี้การกระทำผิดดังกล่าวดำเนินการเป็นเครือข่ายทั้งคนไทย และชาวต่างชาติ โดยใช้เรือสินค้า เรือท่องเที่ยว และเรือประมงเป็นพาหนะในการกระทำผิด เช่น น้ำมันเถื่อน ยาเสพติด อาวุธสงคราม ไม้ บุหรี่ สุรา เป็นต้น ปัญหาการค้าน้ำมันเถื่อนทางทะเลนั้นคาดว่ามีความเสียหายจากการซื้อขายวันละ ๖๐ ถึง ๒๑๐ ล้านบาท โดยเรือใหญ่รับน้ำมันจากเพื่อนบ้านมาจอด เพื่อจำหน่ายตามรอยต่อของอาณาเขตทางทะเลระหว่างประเทศ และนำเรือประมงดัดแปลงที่มีอยู่กว่า ๕๐ ลำ ไปรับมาแจกจ่ายตามเป้าหมายต่างๆ ตามชายฝั่งตั้งแต่จังหวัดนราธิวาส ไปยังจังหวัดเพชรบุรี มีการประมาณการว่ามีการลักลอบขนถ่ายในทะเลในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กว่า ๑,๐๐๐ ล้านลิตร หรือเทียบเป็นมูลค่าที่รัฐสูญเสียประโยชน์กว่า ๘,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี^๘ จากข้อมูลการจับกุมน้ำมันเถื่อนของศูนย์ปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง (ปนม.) ในช่วง ๔ เดือนแรกของปี พ.ศ.๒๕๕๖ สามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ ๔๗๑ คน^๙

๖. ปัญหาการใช้แรงงานและการเข้าเมืองผิดกฎหมาย (Illegal Labour/Illegal Immigration) ทะเลเป็นทั้งแหล่งทำงาน และทางผ่านของแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าประเทศไทย เพื่อออกไปสู่ประเทศที่สาม ซึ่งมีปริมาณสูงขึ้นมาก และมีแนวโน้มว่าเป็นการบังคับใช้แรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ผู้ประกอบการยังนิยมใช้วิธีลักลอบใช้แรงงานต่างด้าวอย่างผิดกฎหมายเนื่องจากมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำ และการลักลอบเข้ามาทางทะเลนั้นตรวจจับยาก ส่วนปัญหาชาวมุสลิมในรัฐยะไข่ (โรฮิงญา) ที่อพยพลี้ภัยมาทางทะเลนั้น นับเป็นปัญหาทั้งทางด้านความมั่นคงและทางสังคม คาดว่ามีชาวโรฮิงญาอยู่ในประเทศไทยแล้วประมาณ ๒๐,๐๐๐ –

^๘ กองบรรณาธิการ. “เส้นทาง...ช่วยน้ำมันเถื่อน”. โพสต์ทูเดย์ ฉบับที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^๙ กองบรรณาธิการ. “รวมน้ำมันเถื่อน ๓ ล้านลิตรได้ปีกรุกรกักระดับชาติ”. โพสต์ทูเดย์, ฉบับที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖.

๓๐,๐๐๐ คน และมีแนวโน้มว่าจะอพยพเข้ามาเพิ่มอย่างต่อเนื่อง^{๑๐} นอกจากนี้ยังรวมถึงการลักลอบเข้าเมือง ในลักษณะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนตัว ซึ่งอาจมีอาชญากรข้ามชาติแอบแฝงเข้ามาหรือเป็นทางผ่านของยาเสพติด หรืออาวุธสงครามได้ ทั้งนี้การเข้าเมืองของแรงงานผิดกฎหมายนั้นอาจสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับประเทศไทยได้ คือ สามารถนำโรคร้ายแรงเฉพาะติดตัวมาแพร่ระบาดในประเทศไทย ก่ออาชญากรรมต่างๆ เช่น ปล้น ฆ่านายจ้างหรือเรือประมงไทย กระทำ ความผิดต่างๆ เพราะไม่รู้กฎหมายไทย ซึ่งบางครั้งก็ยากต่อการตรวจพบและจับกุม

๗. ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือในทะเล เรือของประเทศไทยมักถูกคุกคามในรูปแบบการปล้นเรือ จับ ยึดเรือ เพื่อเรียกค่าไถ่ โดยเป็นการกระทำของเรือประมงดัดแปลงติดอาวุธเรือไฟเบอร์กลาสความเร็วสูงของประเทศเพื่อนบ้านที่มีเครือข่ายในประเทศกัมพูชา เมียนมาร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ส่วนภัยคุกคามกองเรือสินค้าของประเทศไทยจากโจรสลัดนั้น มักเกิดขึ้นในพื้นที่น่านน้ำโซมาเลีย และบริเวณช่องแคบมะละกา โดยเฉพาะการถูกปล้นและเรียกค่าไถ่ในอ่าวเอเดน ประเทศโซมาเลีย

๘. ปัญหาการก่อการร้าย ประเทศไทยมีความขัดแย้งที่อ้างอิงถึงศาสนา เพื่อใช้ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อีกทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายค่อนข้างสูง ทั้งในประเทศอินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ประเทศไทยจึงมีความเสี่ยงเป็นพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่มการก่อการร้าย ซึ่งในอดีตชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งแต่จังหวัดสงขลาถึงนราธิวาสก็เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยจากการเกิดสงคราม การถูกโจมตี การก่อการร้าย และอันตรายอื่นๆ^{๑๑}

๙. ปัญหาด้านท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวก ไทยมีท่าเรือชายฝั่งทะเลทั้งของรัฐและเอกชนหลายแห่ง แต่ท่าเรือที่มีขนาดใหญ่ทางด้านอ่าวไทย ได้แก่ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือคลองเตย และท่าเรือสงขลา สำหรับท่าเรือทางฝั่งตะวันตกมีขีดความสามารถรองรับเรือสินค้าได้อย่างจำกัด ได้แก่ ท่าเรือระนอง ท่าเรือภูเก็ต และท่าเรือกันตัง ทำให้ปริมาณการขนส่งทางด้านฝั่งอ่าวไทยมีปริมาณถึง ๙๗ เปอร์เซ็นต์ อีก ๓ เปอร์เซ็นต์ขนส่งผ่านท่าเรือฝั่งตะวันตก^{๑๒}

๑๐. ปัญหาการปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของประเทศไทย ไม่ว่าจะในแง่ของการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ เพื่อควบคุมกิจกรรมการใช้ทะเลที่ขาดประสิทธิภาพ หรือในบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการใช้ทะเล ซึ่งมีประมาณมากกว่า ๕๐ ฉบับ ที่มีความซ้ำซ้อน และขาดการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ประกอบกับการที่ประเทศไทยยังไม่ได้ปรับปรุงกฎหมายภายในให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ จึงทำให้การควบคุมกิจกรรมทางทะเลของประเทศไทยยังคงมีความ

^{๑๐} บรรณาธิการ. “พร้อมรับโรฮิงญา”. กรุงเทพธุรกิจ. ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๘๘๘๗, หน้า ๑๖. ๒๕๕๘.

^{๑๑} The Joint War Committee, “List of areas at risk for hull, war, strikes, terrorism and related perils”. 20 June 2005.

^{๑๒} การขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี, กรม. “รายงานการสำรวจสถิติการขนส่งสินค้าทางน้ำบริเวณเมืองท่าชายทะเล ปี ๒๕๔๐-๒๕๔๖”. ๒๕๔๗.

บกพร่องในด้านต่างๆ และไม่สามารถรักษามลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมทางทะเลของประเทศไทยไม่เกิดความยั่งยืน

๑๑. ปัญหาการบริหารจัดการผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของหน่วยงานรัฐ
ยังคงขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการประสานงาน และบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่แท้จริง และไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพในการจัดการผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลที่มีอำนาจ ในการสั่งการตามกฎหมาย แต่ละหน่วยงานยังคงขาดงบประมาณ ทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้กฎหมายหลายฉบับล้าสมัยและมีความซ้ำซ้อนในอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ บางครั้งมีข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนบทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมทุกกรณี ในทุกเขตทางทะเล ไม่ว่าจะเป็นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เขตไหล่ทวีปหรือในทะเลหลวง ทำให้หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ดังกล่าว

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลประชิดเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกอาเซียน ซึ่งเข้าเป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งจะทำให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการรวมตัวกันใกล้ชิดมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรม จึงดูเหมือนว่า สถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียนจะมีความสงบมากขึ้น แต่เนื่องจากทะเลนับเป็นส่วนสำคัญในการแสวงหาประโยชน์ของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรและผลประโยชน์กับประเทศเพื่อนบ้านอาจยังคงมีการเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. กัมพูชา มักมีปัญหาทางการเมืองแล้วนำไปสู่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ให้มีแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง จนใช้กำลังทางทหาร โดยพื้นฐานแล้วทั้งสองประเทศต้องการแก้ปัญหาทางสันติ เพราะบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลดังกล่าวเป็นบริเวณที่มีทรัพยากรทางพลังงานที่อุดมสมบูรณ์ที่จะนำประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ทั้งสองฝ่าย

๒. เมียนมาร์ ไทยกับเมียนมาร์ยังมีปัญหาเส้นเขตแดนทางทะเลที่ยังไม่สามารถตกลงกันในพื้นที่บริเวณเกาะหลาม เกาะคัน เกาะซันก ซึ่งความขัดแย้งที่ผ่านมาเคยมีการใช้กำลังทางเรือปะทะกัน อีกทั้งเมียนมาร์ได้ควบคุมการทำประมงในประเทศของตนมากขึ้น ส่งผลให้เรือประมงไทยที่ลักลอบเข้าไปทำการประมงในเขตเมียนมาร์ถูกจับกุมจำนวนมาก นอกจากนี้พื้นที่ทางทะเลระหว่างไทยกับเมียนมาร์ นับเป็นเส้นทางลัดลอบขนส่งยาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่นับเป็นปัญหาที่ประเทศไทยต้องเผชิญในอนาคตต่อไป

๓. อินโดนีเซีย อินโดนีเซียประกาศห้ามเรือประมงต่างชาติเข้าไปทำการประมงในน่านน้ำอินโดนีเซียโดยเด็ดขาด ยกเว้นเรือประมงที่จดทะเบียนกับบริษัทของอินโดนีเซียหรือร่วมทุนกับอินโดนีเซียเท่านั้น ทำให้ปัจจุบันมีเรือประมงไทยถูกจับกุมโดยอินโดนีเซียจำนวนมาก และมีโอกาสทำให้เกิดผลกระทบในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

๔. เวียดนาม เวียดนามอนุญาตให้เรือประมงไทยเข้าไปทำประมงในลักษณะการเช่าเรือเข้าไปทำการประมง แต่ยังคงมีการลักลอบเข้าไปทำประมงโดยไม่ถูกต้องอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่า มีเรือประมงของเวียดนามรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

อย่างต่อเนื่อง และยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจนำมาซึ่งปัญหากระทบกระทั่งกันทางทหารได้ในอนาคต

๕. มาเลเซีย ประเทศไทยกับมาเลเซียสามารถแก้ปัญหาเขตแดนทางทะเลในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนระหว่างประเทศไทย และมาเลเซียได้ด้วยการตกลงให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเป็นเขตพัฒนาร่วม และนำทรัพยากรในพื้นที่มาแบ่งปันกัน ส่วนเรื่องการแบ่งเขตแดนให้เก็บไว้แก้ปัญหาในอนาคต ดังนั้นในอนาคตเมื่อข้อตกลงสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.๒๕๗๒ อาจเกิดปัญหาเขตแดนทางทะเลขึ้นได้ หากมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการให้มีการแบ่งเขตแดน นอกจากนี้มาเลเซียมักใช้ความรุนแรงกับเรือประมงไทยที่เข้าไปในน่านน้ำย่อมก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่ขยายวงมากขึ้นได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีกลุ่มก่อความไม่สงบ มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ ตามแนวชายแดนของพื้นที่ประเทศมาเลเซีย

สรุป จากการศึกษาข้อมูลในเรื่องดังกล่าวจะเห็นว่าสถานการณ์และสภาพแวดล้อมตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยและอาเซียนในปัจจุบันและอนาคตนั้น มีแนวโน้มที่จะเผชิญสถานการณ์ที่สามารถจำแนกออกได้ ๔ ลักษณะ คือ

๑. สถานการณ์ความมั่นคงที่คุกคามจากการใช้กำลังทางทหาร ได้แก่ การขัดแย้งทางทะเลกับเพื่อนบ้าน ปัญหาโจรสลัดและการก่อการร้าย
 ๒. สถานการณ์ความมั่นคงจากการกระทำผิดกฎหมาย ได้แก่ การก่อกบฏภาวะ การทำประมงผิดกฎหมาย แรงงานเถื่อน เข้าเมืองผิดกฎหมาย การลักลอบค้า และขนส่งสิ่งผิดกฎหมาย
 ๓. ภัยจากภัยธรรมชาติ ได้แก่ พายุ และคลื่นสึนามิ
- โดยทั้งสามสถานการณ์มีโอกาสที่เกิดขึ้นและมีความรุนแรงหรือทำความเสียหายต่อผลประโยชน์ของชาติทางทะเลด้วยกันทั้งสิ้น

สถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศและภูมิภาค

สถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศไทย ^{๑๓}

ในห้วง ๔ ปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์สำคัญที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่อาจนำไปสู่การก่อเหตุการก่อการร้ายในประเทศไทยด้วยกัน ๓ เหตุการณ์ คือ การจับกุมนาย Hussein Atris ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นสมาชิกกลุ่มอิซบอลเลาะห์ที่กระทำผิดข้อหาครอบครองสารประกอบวัตถุระเบิดจำนวนมากกว่า ๒ ตัน เหตุระเบิดในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ หรือเหตุระเบิดวาเลนไทน์ โดยกลุ่มชาวอิหร่าน ๓ คน และการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มอิซบอลเลาะห์จำนวน ๒ คน ในเดือนเมษายน ๒๕๕๗ นอกจากนี้ ยังมีเหตุระเบิดที่ราชประสงค์และท่าเรือสาทรในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งเหตุการณ์นี้ ทำให้ประเทศไทยต้องทบทวนว่าหากมีความพยายามก่อเหตุก่อการร้ายขึ้นจริงแล้ว ก็สามารถที่จะกระทำในไทยได้ นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศไทยถูกใช้เป็น

^{๑๓} ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย. “ยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”. ๒๕๖๐.

ทางผ่าน ที่พักพิง และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกของกลุ่มก่อการร้าย รวมทั้งนักรบต่างชาติที่ต้องการเดินทางไปอิรัก และซีเรียอีกด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่า ขณะนี้ยังไม่พบว่ามีแผนก่อการร้ายในประเทศไทย แต่บางคนเคยมีพฤติกรรมรุนแรงและเตรียมแผนก่อเหตุในประเทศตนเอง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยก็มีความเสี่ยงที่จะถูกใช้เป็นทั้งพื้นที่เตรียมไปจนถึงขั้นก่อเหตุ นอกจากนี้ประเทศไทยยังต้องเฝ้าระวังการเผยแพร่แนวคิดของกลุ่มสุดโต่งที่นิยมการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะกลุ่ม IS ในประเทศ แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ปรากฏข้อมูลทางด้านการข่าวว่ามีการชักชวนคนไทยไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ในอิรักและซีเรียก็ตาม^{๑๔} อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่า กลุ่มก่อการร้ายที่เชื่อมโยงกับกลุ่ม IS อาจขยายตัวเข้ามาในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นทางผ่าน แหล่งพักพิง แหล่งจัดหาอาวุธ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช้เป้าหมายโดยตรงและไม่ได้อยู่ในฐานะคู่กรณีกับกลุ่ม IS แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเสรี และมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้มีการเดินทาง ผ่านเข้า - ออก ประเทศไทยได้อย่างสะดวก ประกอบกับประเทศไทยเป็นที่ตั้งที่เป็นผลประโยชน์ของทั้งสหรัฐฯ อิสราเอล และประเทศตะวันตก จึงอาจตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันยังตรวจไม่พบว่ามีคนไทยเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นสมาชิกของกลุ่ม IS โดยตรง จะมีเพียงบางส่วนที่เข้าไปติดตามหรือกดชื่นชอบ (Like) ผ่านทางเครือข่าย Facebook และ Youtube แต่ประเทศไทยยังคงมีปัญหาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความเสี่ยงที่กลุ่ม IS อาจเข้าแสวงประโยชน์ด้วยการหาแนวร่วมในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มคนรุ่นใหม่และนักศึกษาไทยที่เดินทางไปศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในต่างประเทศ ซึ่งอาจได้รับแนวคิดในเรื่องการก่อการร้ายกลับมายังประเทศไทยได้ รวมถึงปัญหาความขัดแย้งภายในของประเทศไทยทั้งทางการเมือง ความเชื่อ และสังคม อาจเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในความเสี่ยงจากการก่อการร้ายได้เช่นกัน^{๑๕}

สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาค

การก่อการร้ายยังจัดเป็นภัยคุกคามความมั่นคงที่สำคัญมากประเภทหนึ่งในระดับภูมิภาคและระดับโลก นอกจากกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มที่กลายเป็นกระแสหลักของโลกภายหลังเหตุก่อการร้าย เมื่อ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ เช่น กลุ่มอัล-กออิดะห์ หรือกลุ่มที่ก่อตั้งทำการก่อการร้ายอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มอิซบอลเลาะห์ กลุ่มฮามาส ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียด และการก่อเหตุขึ้น ทั้งในภูมิภาคตะวันออกกลางและภูมิภาคอื่นๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ผลประโยชน์ของประเทศตะวันตกและอิสราเอลนั้น ยังปรากฏเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคตะวันออกกลางเองอีกด้วย คือ อาหรับสปริง (Arab Spring) หรือคลื่นขบวนการประท้วง ปฏิวัติและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีจุดเริ่มต้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ตูนีเซีย โดยมีการใช้สื่อสังคมร่วมกับการประท้วงเดินขบวน และเกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้ในประเทศอื่นๆ เช่น อียิปต์ ลิเบีย เยเมน และซีเรีย นำไปสู่ปรากฏการณ์นักรบต่างชาติ (Foreign Fighters) และกลุ่ม Islamic State of Iraq and the Levant (ISIL) กลุ่มก่อการร้ายกลุ่มใหม่ที่ก่อตั้งและแยกตัวมาจากกลุ่ม อัล-กออิดะห์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กลุ่ม ISIL นี้ได้เผยแพร่แนวคิดและอุดมการณ์ของกลุ่มไปทั่วโลกโดยอาศัยสื่อออนไลน์ อันนำไปสู่การก่อการร้ายใน

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๕} สุนันทนา จันทรานา. หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การก่อการร้ายภายในประเทศ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑.

ลักษณะที่ผู้ก่อเหตุวางแผน และลงมือโดยลำพัง หรือ Lone Wolf การก่อการร้าย ซึ่งบ่มเพาะขึ้นภายในประเทศ (homegrown terrorism) ซึ่งทั้งกลุ่มนักรบต่างชาติ ISIL แนวคิด Lone Wolf และ homegrown terrorism ได้ขยายอิทธิพลไปยังภูมิภาคอื่นๆ ตามกัน

สถานการณ์การก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน กำลังเผชิญกับการก่อการร้ายจากกลุ่ม IS ที่กำลังแผ่อิทธิพลเข้าสู่ภูมิภาคส่งผลให้สมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ต่างพยายามอย่างยิ่ง ในการป้องกันไม่ให้กลุ่มก่อการร้ายต่างๆ ซึ่งสนับสนุนกลุ่ม IS ใช้ประเทศของตนเป็นฐาน หรือเป็นศูนย์กลางในการขยายอิทธิพลของกลุ่ม IS ในภูมิภาค หลังจากกลุ่ม IS สูญเสียพื้นที่ควบคุมในอิรัก และซีเรียได้พยายามแสวงหาพื้นที่อิทธิพลนอกภูมิภาค^{๑๖} โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ดังนี้^{๑๗}

๑. ฟิลิปปินส์ หลังจากรัฐบาลฟิลิปปินส์บรรลุข้อตกลงกับกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (The Moro Islamic Liberation Front : MILF) ทำให้กลุ่มติดอาวุธหลายกลุ่มได้แยกตัวออกมาที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาบูซายาฟ (The Abu Sayyaf Group: ASG) และกลุ่มเมาเต (Maute Group) หรืออีกชื่อหนึ่ง คือ กลุ่มไอซิสแห่งลาเนา (Islamic State of Lanao) ซึ่งมีสายสัมพันธ์กับกลุ่ม IS และกลุ่มเจมาห์ อิสลามิยาห์ (Jemaah Islamiya: JI) ทั้งนี้ กลุ่มเมาเต ได้ทำการบุกยึดเมืองมาราวีซิตี ใน จังหวัดลาเนาโอ เดล ซู ต่อมากองกำลังรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ปฏิบัติการยึดคืนเมืองมาราวี สำเร็จ เมื่อ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยใช้ระยะเวลาถึง ๕ เดือน ทั้งนี้ ลักษณะการปฏิบัติจะมีลักษณะการรบในเมือง โดยฝ่ายตรงข้ามไม่มีรูปแบบชัดเจน และอาศัยปะปนกับพลเรือน ส่งผลให้ยอดผู้เสียชีวิตจากปฏิบัติการในเมืองมาราวี มีพลเรือนเสียชีวิต ๔๕ ราย เจ้าหน้าที่รัฐ ๑๑๔ ราย และผู้ก่อการร้าย ๔๗๑ ราย โดยมีผู้นำคนสำคัญ คือ นาย Amin Baco นักรบกลุ่ม IS ชาวมาเลเซีย ทำหน้าที่เป็นแกนนำกลุ่มแทนนายอิสนิลอน โตโตนิ ฮาปีลอน ซึ่งเสียชีวิตจากการปะทะ นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จัดการลาดตระเวนร่วมบริเวณทะเลชูลู ใกล้เกาะมินดาเนา เพื่อรับมือกลุ่มก่อการร้ายที่กำลังคุกคามภูมิภาคมากขึ้น

๒. อินโดนีเซีย เครือข่ายของกลุ่ม IS ปรากฏเด่นชัดมากขึ้น หลังเหตุการณ์ระเบิดที่กรุงจาการ์ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ มีผู้เสียชีวิต ๓ ราย บาดเจ็บ ๑๐ ราย ซึ่งทางการอินโดนีเซีย มีหลักฐานยืนยันว่า กลุ่ม IS อยู่เบื้องหลัง นอกจากนี้ได้เกิดเหตุการณ์ระเบิดฆ่าตัวตายของผู้ก่อเหตุต่อผู้นับถือศาสนาคริสต์ ณ บริเวณโบสถ์ ๓ แห่ง ในเมืองสุราบายา เมืองใหญ่อันดับ ๒ ของอินโดนีเซีย เมื่อ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีผู้เสียชีวิต ๙ ราย บาดเจ็บ ๔๐ ราย โดยกลุ่ม IS ได้อ้างความรับผิดชอบเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุดังกล่าว ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมา มีชาวอินโดนีเซียไปร่วมกับกลุ่ม IS ในอิรัก และซีเรีย ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คน และมีมากกว่า ๑๐๐ คน ที่เดินทางกลับภูมิลำเนาในอินโดนีเซีย พร้อมกับทักษะการต่อสู้และยุทธวิธีในการก่อการร้าย นอกจากนี้ยังพบว่า มีโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในอินโดนีเซียอย่างน้อย ๑๙ แห่ง ที่มีการปลูกฝังแนวคิดรุนแรงอีกด้วย

^{๑๖} กฤษดา อักษรวงศ์. ผู้อำนวยการสำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} นันทนา จันทรานา. หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การก่อการร้ายภายในประเทศ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑.

๓. **มาเลเซีย** ประสบปัญหากลุ่มก่อการร้ายใช้เป็นแหล่งพักพิง ฐานปฏิบัติการ จัดหา สมาชิก และเป็นพื้นที่เป้าหมายของการจัดตั้งรัฐอิสลาม ในห้วงที่ผ่านมา มาเลเซียถูกใช้เป็นทางผ่าน ของสมาชิกกลุ่ม IS ชาวต่างชาติ เพื่อเดินทางไปยังอิรัก และซีเรีย ขณะเดียวกันยังมีชาวมาเลเซียที่มี บทบาทนำในการเผยแพร่แนวคิด และการจัดตั้งเครือข่ายกลุ่ม IS ในเมืองมาราวิ บนเกาะมินดาเนา ของฟิลิปปินส์ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปที่ดังกล่าว โดยใช้เส้นทางทางทะเลของ รัฐบาลบาห์เป็นเส้นทางเข้า - ออก

๔. **สิงคโปร์** ตกเป็นเป้าหมายการโจมตีจากกลุ่ม IS หลังจากเข้าร่วมในการต่อต้าน การก่อการร้าย รวมทั้ง ยังเป็นฐานธุรกิจและผลประโยชน์ของชาติตะวันตก ส่งผลให้ต้องเฝ้าระวังและ ป้องกันการแพร่ขยายแนวคิดของกลุ่ม IS และการก่อการร้ายในลักษณะ Lone Wolf เนื่องจากมี ชาวสิงคโปร์จำนวนหนึ่งเดินทางไปร่วมรบในซีเรีย และเข้าร่วมปฏิบัติการในเมืองมาราวิ แนวโน้ม ในห้วง ๑ ปีข้างหน้า ยังคงมีการก่อเหตุความรุนแรงเพิ่มขึ้น และมีการเชื่อมโยงข้อมูลในสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ ชักจูง ผู้เข้าร่วมขบวนการ ซึ่งสมาชิกอาเซียนต้องตระหนัก และเพิ่มกลไกในการ ตอบโต้การก่อการร้ายอย่างจริงจัง รวมทั้งวางมาตรการป้องกัน และปราบปราม เพื่อรับมือกับกลุ่ม ก่อการร้ายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่าย และการขยายอิทธิพลของกลุ่ม IS ในภูมิภาค ถือว่าเป็นภัยคุกคามที่สำคัญนอกจากนี้ ผลพวงประการหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คือการ เกิดอาชญากรรมข้ามชาติในรูปของการก่อการร้าย การตั้งสาขาในภูมิภาค รวมทั้งอาจมีการปฏิบัติการ โจมตีโดยลำพัง หรือ Lone Wolf อีกด้วย

ถึงแม้ว่าในภูมิภาคอาเซียนจะมีสถิติการเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายทางทะเลไม่บ่อยนัก แต่หากเกิดขึ้นแล้วจะก่อความเสียหายอย่างมหาศาล การป้องกันและการต่อต้านการก่อการร้าย เป็นเรื่องที่กระทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น **ในเบื้องต้นประเทศในภูมิภาครวมทั้งประเทศใกล้เคียงควร ส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารทางทะเล (Enhance Maritime Domain Awareness) ด้วยการเพิ่มความร่วมมือในกลไกที่มีอยู่** นอกเหนือจากเรื่องของโจรสลัดและการปล้นเรือ และประเทศในภูมิภาค ควรที่จะให้ความร่วมมือกับมาตรการเพื่อความมั่นคงทางทะเลระหว่างประเทศ เช่น ข้อบังคับว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของเรือและท่าเรือพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้ประเทศ ในอาเซียนควรมีการฝึกร่วมการต่อต้านการก่อการร้ายต่อท่าเรือ หรือแท่น/ฐานขุดเจาะน้ำมันและ ก๊าซธรรมชาติในทะเลระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นการป้องกันและป้องปรามการก่อการร้ายต่อสิ่งล่อแหลม เหล่านี้ด้วย^{๑๘}

สรุป ภัยจากการก่อการร้ายยังคงเป็นภัยคุกคามที่มีรูปแบบการก่อเหตุที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากสภาวะเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบการก่อการร้าย และขบวนการของกลุ่มก่อการร้ายนั้น จะมีการเพิ่มจำนวน และมีการ พัฒนาการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้กลุ่มก่อการร้ายได้สร้างกระแสผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ใช้มูลเหตุ ทางเชื้อชาติ ศาสนา และอุดมการณ์ ผสมผสานด้วยความเกลียดชัง และสร้างความโกรธแค้นด้วย

^{๑๘} ผกาพรรณ ชินเทศ. นักการข่าวชำนาญการพิเศษ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรอง แห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑.

การใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น จึงทำให้กลุ่มก่อการร้ายมีสมาชิกเข้าร่วมเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านกลุ่มประเทศที่เป็นมุสลิม อาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ภายใต้กลุ่มที่มีความเคลื่อนไหวมากที่สุดในขณะนี้คือ กลุ่ม IS ซึ่งมีแผนที่จะยึดครองดินแดน ทั้งในทวีปเอเชีย ภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือ และบางส่วนของยุโรปตอนใต้ ตั้งแต่ประเทศสเปน ไปจรดภาคตะวันออกของจีน แต่ด้วยความพยายามที่ผลักดัน และกวาดล้างของกลุ่ม IS จากกองกำลังพันธมิตรทำให้กลุ่ม IS ได้ถูกยึดที่มั่นคืบ จนเหลือที่มั่นสำคัญ ๒ เมือง ได้แก่ เมืองโมซุลในอิรัก และเมืองร็อกกาในซีเรีย ทำให้หลายฝ่ายพิจารณาว่า สงครามระหว่างกลุ่ม IS กับชาติพันธมิตรน่าจะจบลงภายในปี ค.ศ.๒๐๑๗ ซึ่งน่าจะทำให้กลุ่มหัวรุนแรงต่างชาติที่ไปสู้รบอยู่ในอิรักและซีเรีย โดยเฉพาะกลุ่มรุนแรงจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจพยายามหาทางหลบหนีกลับประเทศ แต่ด้วยอุปสรรคจากการที่ประเทศต้นทาง ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ต่างมีการบันทึกข้อมูลรายชื่อ และประวัติผู้ต้องสงสัยอยู่แล้ว น่าจะเป็นอุปสรรคทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เดินทางกลับประเทศได้โดยตรง จึงมีแนวโน้มว่าจะเดินทางไปยังประเทศที่ ๓ ก่อนเดินทางกลับเข้าประเทศของตน ซึ่งถือได้ว่ายังคงมีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมลักษณะเช่นนี้ด้วยเช่นกัน

การก่อการร้ายในอีก ๕ ปีข้างหน้า จะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นมีความสลับซับซ้อนในกระบวนการ และวิธีการก่อเหตุมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังในพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหนาแน่นของประชาชนและการใช้พื้นที่ของกลุ่มประเทศที่ ๓ ในเส้นทางผ่านไปยังประเทศต้นทาง ซึ่งอาจจะเป็นการก่อเหตุขึ้นได้ รวมทั้งการอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ การโฆษณาชวนเชื่อก็เป็นอีกช่องทางในการนำมารวมกลุ่มการก่อการร้ายที่เพิ่มจำนวนอีกทางหนึ่งด้วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านความมั่นคงทางทะเล

สำหรับปัจจัยหรือสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง โดยเฉพาะความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารของนักวิชาการหลายๆ ท่าน และเอกสารการประเมินสภาวะแวดล้อมของสภาความมั่นคงแห่งชาติ รวมทั้งจากที่ได้รับฟังการบรรยายในสถานที่ต่างๆ สามารถสรุปปัจจัยแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาค ดังนี้

บทบาทของมหาอำนาจ

๑. สหรัฐอเมริกา สหรัฐฯ มีบทบาทและให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้มาเป็นเวลานาน และถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เพราะเป็นเส้นทางเดินเรือสำคัญจากตะวันออกกลางไปสู่ฝั่งตะวันตกของสหรัฐฯ สิ่งที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญ คือ ปัญหาการก่อการร้าย โดยเกรงว่า จะมีการเชื่อมโยงของกลุ่มก่อการร้ายจากตะวันออกกลางมายังบริเวณนี้ โดยเฉพาะเป้าหมายทำลายการเดินเรือในช่องแคบมะละกา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสหรัฐฯ เอง และประเทศต่างๆ ทั่วโลก สหรัฐฯ จึงสนับสนุนในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนร่วมมือกันในการต่อต้านกลุ่มก่อการร้าย โดยเฉพาะสนับสนุนให้มีการติดตั้งระบบการเฝ้าระวังในการเดินเรือและกิจกรรมต่างๆ ในทะเล (Maritime Domain Awareness) ปัจจุบันสิงคโปร์เป็นพันธมิตรหลักในการดำเนินการเรื่องนี้ในช่องแคบมะละกา

สหรัฐฯ ยังให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากขึ้น โดยเฉพาะนโยบายในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ของประธานาธิบดี บารัค โอบามา ได้ส่งกำลังทหารไปประจำการที่เมืองดาร์วิน ทางตอนเหนือของออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังได้แสดงบทบาทให้การสนับสนุนประเทศที่มีข้อขัดแย้งกับจีน ในปัญหาทะเลจีนใต้ เช่น เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ซึ่งในปัจจุบัน นาย โดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญกับคาบสมุทรเกาหลี โดยพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ เพื่อแสดงบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นการคานอำนาจกับจีน

๒. สาธารณรัฐประชาชนจีน จีนได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มประเทศอาเซียน พยายามแสดงความเป็นผู้นำ และเป็นมหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบ ปัจจุบันจีนถือเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของกลุ่มประเทศในอาเซียน และเป็นตลาดที่มีอนาคต ประกอบกับจีนต้องอาศัยพลังงานน้ำมันจากตะวันออกกลางในการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องพึ่งพาการลำเลียงขนส่งผ่านช่องแคบมะละกา การสร้างเสถียรภาพ และให้เกิดความปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาคนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จีนสนับสนุนให้เกิดขึ้น รวมทั้งการพยายามหาทางเชื่อมออกทะเลทางด้านมหาสมุทรอินเดีย จากตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยผ่านพม่าถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนที่มุ่งขยายพลังอำนาจมายังบริเวณมหาสมุทรอินเดีย

ปัจจุบันจีนได้แสดงบทบาทการมีอิทธิพลทางทะเลในภูมิภาคอย่างเห็นได้ชัด คือ การประกาศเส้น U-Shaped หรือเส้นประ ๙ เส้น (Nine-dash line) แสดงความเป็นเจ้าของหมู่เกาะและบริเวณน่านน้ำทะเลจีนใต้เกือบทั้งหมด รวมทั้งการประกาศเขตปกครองและจัดตั้งเมืองชื่อซานซา (Sansha City) บนเกาะๆ หนึ่งในหมู่เกาะพาราเซลที่ยังเป็นพื้นที่พิพาทระหว่างจีนกับเวียดนาม ทำให้ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่อ้างสิทธิเหนือพื้นที่ของหมู่เกาะสแปรตลีย์ และพาราเซล เกิดปฏิกิริยาไม่พอใจจีน ทั้งในภาคส่วนของรัฐบาลและประชาชนที่ได้ออกมาประท้วงรัฐบาลจีน เช่น เวียดนาม และฟิลิปปินส์ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓ - ๑ แสดงพื้นที่การประกาศเขตครอบครองของจีนในทะเลจีนใต้

ที่มา : ผู้วิจัย. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : www.google.co.th/imgres?q=south+china+sea&um=1&sa=N&biw=1280&bih=608&imgref=2561.

๓. อินเดีย อินเดียมีนโยบายมุ่งตะวันออก (Look East) โดยเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น มีความร่วมมือด้านเศรษฐกิจทั้งในกรอบทวิภาคีและกรอบพหุภาคี เช่นความร่วมมือทางเศรษฐกิจบังคลาเทศ - อินเดีย - พม่า - ศรีลังกา - ไทย (Bangladesh - India - Myanmar - Srilanka - Thailand Economic Cooperation : BIMST-EC) ในด้านความมั่นคงทางทะเลนั้น ปัจจุบันอินเดียได้พัฒนานโยบาย Look East เป็นนโยบายปฏิบัติการตะวันออก (Act East) โดยมีกิจกรรมกับประเทศในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดทำบันทึกความเข้าใจในการลาดตระเวนร่วมกับไทย และอินโดนีเซีย รวมทั้งในอนาคตจะทำกับเมียนมาร์ด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การฝึกทางทหารกับเวียดนาม การฝึกร่วมทางทหารกับสิงคโปร์ การเพิ่มบทบาทในกลุ่มสมาชิกประเทศรอบมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Region : IOR) การพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา เป็นต้น นอกจากนี้อินเดียยังส่งเสริมเรือรบแวะเยี่ยมเมืองท่าต่างๆ ของประเทศในอาเซียนเพื่อกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๔. ญี่ปุ่น ญี่ปุ่นพยายามสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนทั้งในแบบทวิภาคีและพหุภาคีในฐานะหุ้นส่วนด้านความมั่นคง (Security Partner) ของภูมิภาค เพื่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง โดยเฉพาะความห่วงใยปัญหาโจรสลัดในน่านน้ำบริเวณช่องแคบมะละกา ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนทั้งทางด้านการเงิน การศึกษา และยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาความปลอดภัยในทะเลแก่หลายประเทศ บทบาทที่สำคัญด้านความมั่นคงทางทะเลของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้คือผลักดันให้มีกลไกความตกลงว่าด้วยความร่วมมือ ระดับภูมิภาค เพื่อการต่อต้านโจรสลัด และการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (Regional Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia : ReCAAP) ปัจจุบัน ReCAAP ได้จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (ReCAAP - ISC) ที่สิงคโปร์ ซึ่งกองทัพเรือได้ส่งนายทหารไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ฯ นี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๔

จากบทบาทของมหาอำนาจในภูมิภาคทั้ง ๔ ชาติคือ สหรัฐฯ จีน อินเดีย และญี่ปุ่น ข้างต้น ล้วนส่งผลทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค โดยเฉพาะบทบาทของสหรัฐฯ และจีนต่อปัญหาทะเลจีนใต้ ซึ่งสหรัฐฯ ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของตนเองในเรื่องของเสรีภาพการเดินเรือและให้การสนับสนุนบางประเทศ ที่มีปัญหาการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์กับจีน พร้อมทั้งต้องการคานอำนาจกับจีน ส่วนจีนก็ต้องการมีบทบาทนำในภูมิภาคและมีท่าที่แข็งกร้าวในเรื่องของการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ จึงมีข้อขัดแย้งกับประเทศในอาเซียนที่อ้างสิทธิ์เช่นกัน ซึ่งบทบาทของสหรัฐฯ และจีนในประเด็นนี้ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลซึ่งส่งผลกระทบต่อเป้าหมายของประชาคมอาเซียนด้วย ส่วนบทบาทของอินเดียและญี่ปุ่นไม่น่าจะมีผลกระทบต่อประชาคมอาเซียนมากนัก

ความสัมพันธ์ของประเทศในอาเซียน

จากนโยบายความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะธำรงรักษาและส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคงและความเจริญร่วมกันในภูมิภาค ซึ่งในด้านความมั่นคงทางทะเลที่มีพื้นที่น่านน้ำ ท้องทะเลและเขตแดนต่อเนื่องกันของประเทศสมาชิก ถือเป็นประโยชน์ร่วมของสมาชิกอาเซียนทุกประเทศที่จะต้องช่วยกันดูแล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการคมนาคมขนส่งและแลกเปลี่ยนการค้า ตลอดจนการลงทุนและแสวงหา ปกป้อง พิทักษ์ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติในทะเลที่เอื้อประโยชน์อย่างมหาศาลต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ การจัดการกับภัยคุกคามต่างๆ

ในปัจจุบันยังมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละประเทศ นอกจากนั้นพื้นที่ที่เกิดปัญหาอาจอยู่ในเขตอธิปไตยของอีกประเทศหนึ่ง การจัดการกับปัญหาเหล่านี้ต้องการความเข้าใจและความร่วมมือกันของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องความร่วมมือระหว่างอาเซียน ส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นในระดับนโยบาย ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอย่างดี เป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนา และขยายผลไปสู่ความร่วมมือในระดับปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ ในการรับมือกับภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคได้

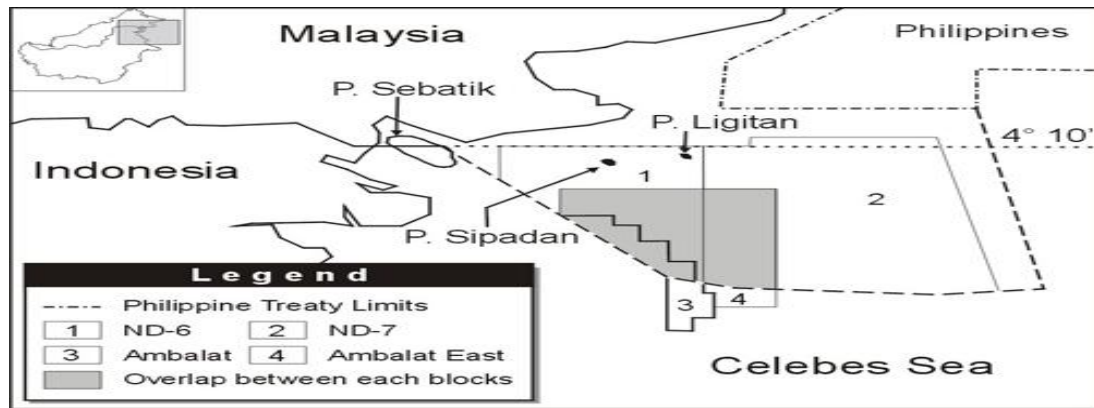
จึงกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของประเทศในอาเซียนโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ที่ดีซึ่งถือว่ามิผลทางบวกในเรื่องของความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะในเรื่องการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ แต่ก็จะมีอุปสรรคที่เกิดจากบางประเทศยังมีปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องเขตแดน

ปัญหาและภัยคุกคามทางทะเลในภูมิภาค

ปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเดินกิจกรรมทางทะเลต่างๆ ทั้งการขนส่งและการแสวงประโยชน์จากทะเล ถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล โดยภัยคุกคามเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในภูมิภาคอีกด้วย จึงถือว่าเป็นปัญหาภัยคุกคามร่วม (Common Threats) ของภูมิภาคซึ่งสามารถสรุปได้ คือ

๑. ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนทางทะเล ปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตแดนทางทะเลของประเทศในภูมิภาค เช่น ปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้โดยเฉพาะปัญหาการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ ของ ๖ ชาติ คือ จีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งที่ผ่านมาได้เกิดการกระทบกระทั่งทางทหารขึ้นเป็นประจำ จนถึงปัจจุบันก็เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างจีน - เวียดนาม และจีน - ฟิลิปปินส์ รวมทั้งยังมีประชาชนชาวเวียดนาม และฟิลิปปินส์ประท้วงจีนอย่างต่อเนื่อง สำหรับปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างประเทศในอาเซียนด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาระหว่างมาเลเซีย - อินโดนีเซีย มาเลเซีย - สิงคโปร์ (ถึงแม้ว่าทั้ง ๒ กรณีจะได้ข้อยุติจากการตัดสินของศาลโลกแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหากันอยู่) และในส่วนของประเทศไทยกับเพื่อนบ้านที่ยังเป็นปัญหาดังที่ทราบกันอยู่ คือ ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทย - กัมพูชา และไทย - พม่า ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคในภาพรวม

แผนภาพที่ ๓ - ๒ ที่ตั้งเกาะลิกิตันและสิปาดังที่เป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซีย - มาเลเซีย

ที่มา : เอกสารประกอบการบรรยาย. “ความมั่นคงทางทะเล” หลักสูตร รร.สธ.ทร.ยศ.ทร. ปีการศึกษา ๒๕๕๕.

๒. การขาดความไว้วางใจกัน การขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันของประเทศในภูมิภาค ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป็นปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงอย่างหนึ่ง โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการเสริมสร้างกำลัง และอาวุธของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเห็นว่าที่ผ่านมาปัจจุบันประเทศต่างๆ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนามต่างเสริมขีดความสามารถทางทะเลด้วยการจัดหาเรือดำน้ำ และอากาศยานเข้าประจำการอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการเสริมสร้างกำลังของประเทศดังกล่าว มีเหตุผลเพื่อปกป้องผลประโยชน์ และอธิปไตยของตนเองก็ตาม นอกจากนี้การจัดทำยุทธศาสตร์ทหารของประเทศในภูมิภาค หรือแม้กระทั่งการฝึกทางทหารก็มักจะกำหนดโดยยุทธศาสตร์หรือกำหนดภัยคุกคามบนพื้นฐานที่ว่า ประเทศเพื่อนบ้านอาจเป็นศัตรู หรือที่เรียกว่า Threats Based ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้แต่ละประเทศขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๓. การก่อการร้ายทางทะเล การก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามที่ประเทศต่างๆ และองค์กรระหว่างประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายที่มีบทบาทสูง คือ อัลกออิดะห์ (Al Qaeda) ที่ได้โจมตีเรือรบสหรัฐ USS Cole เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๓ บริเวณอ่าวเอเดน และโจมตีเรือสินค้าของฝรั่งเศสชื่อ Limburg บริเวณนอกฝั่งเยเมนในปี พ.ศ.๒๕๔๕ สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลก็ไม่อาจมองข้ามได้ โดยเฉพาะในน่านน้ำของอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ซึ่งมีกลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญ ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย Abu Sayyaff Group (ASG), Jemaah Islamiyah (JI) และ Gerakan Aceh Merdeka (GAM) โดยกลุ่มที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคนี้ ได้แก่ Abu Sayyaff ที่ได้โจมตีเรือเฟอร์รี่ของฟิลิปปินส์ใกล้กรุงมะนิลา ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๗ ทั้งนี้มีนักวิเคราะห์หลายคนเชื่อว่ารากฐาน และการสนับสนุนด้านการเงินของกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ เหล่านี้ อาจมาจากแหล่งเดียวกัน

แผนภาพที่ ๓ - ๓ เรือ USS Cole ถูกโจมตีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๓

ที่มา : กรมยุทธการทหารเรือ. บรรยายเรื่อง “ภารกิจ หน้าที ของ ทร.”. ณ รร.สธ.ทร.ยศ.ทร.
ปีการศึกษา ๒๕๕๔.

ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคนี้ยังไม่ปรากฏเด่นชัดนัก แต่จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ภูมิภาคนี้มีเส้นทางคมนาคมหลัก คือ ช่องแคบมะละกา ที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดีย ทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิก ดังนั้นหากมีเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเล เช่น การระเบิดเรือสินค้าจมในช่องทางเดินเรือสำคัญหรือการนำเรือสินค้าขนาดใหญ่พุ่งชนท่าเรือในรูปแบบเดียวกันกับการใช้เครื่องบินพุ่งชนตึกในเหตุการณ์ ๙/๑๑ ก็จะทำให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล นอกจากนี้แท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากก็เป็นเป้าหมายล่อแหลมต่อการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ อีกด้วย

๔. การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือในทะเล ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือก็เป็นภัยคุกคามต่อการเดินเรือในภูมิภาค โดยพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์โจรสลัดบ่อยครั้ง คือ ช่องแคบมะละกา ซึ่งมีเรือสินค้าแล่นผ่านเป็นจำนวนมาก และน่านน้ำของอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามสถิติการเกิดโจรสลัดในช่องแคบมะละกามีแนวโน้มลดลงหลังจากมีการลาดตระเวนร่วมกัน (Coordinated Patrol) ของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย แต่การเกิดโจรสลัดและการปล้นเรือจะเกิดขึ้นในน่านน้ำของอินโดนีเซีย เป็นส่วนใหญ่

แผนภาพที่ ๓ - ๔ พื้นที่การเกิดโจรสลัดในช่องแคบมะละกา

ที่มา : กรมยุทธการทหารเรือ. บรรยายเรื่อง “ภารกิจหน้าที่ของ ทร.”. ณ รร.สธ.ทร.ยศ.ทร.
ปีการศึกษา ๒๕๕๔.

นอกจากปัญหาโจรสลัดที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้แล้ว โจรสลัดโซมาเลียที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันก็ถือว่า ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติในอาเซียนด้วย เนื่องจากเรือสินค้าของหลายประเทศ ในอาเซียนที่แล่นผ่านบริเวณอ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลียก็ถูกคุกคามจากโจรสลัดโซมาเลียเช่นเดียวกัน

๕. การกระทำผิดกฎหมายทางทะเล การกระทำผิดกฎหมายในทะเลต่างๆ เช่น การค้าของเถื่อน ยาเสพติด การค้าอาวุธ การทำประมงผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ ล้วนเป็นปัญหาและภัยคุกคามต่อประเทศในภูมิภาคที่หลายประเทศให้ความสำคัญ ซึ่งปัญหาหลายอย่างเหล่านี้ ปัจจุบันได้กลายเป็นปัญหาที่เป็นลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น และลักษณะของการกระทำผิดดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้เมื่อมีการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียนแล้วการเคลื่อนย้ายของประชาชนในอาเซียนจะมีมากขึ้น ซึ่งก็น่าจะส่งผลให้มีการกระทำผิดในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้นไปด้วย

แผนภาพที่ ๓ - ๕ การจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายทางทะเล

ที่มา : กรมยุทธการทหารเรือ. บรรยายเรื่อง “ภารกิจหน้าที่ของ ทร.”. ณ รร.สธ.ทร.ยศ.ทร.
ปีการศึกษา ๒๕๕๔.

๖. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติที่แนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติจากพายุ และคลื่นลมจะยังคงปรากฏต่อไป รวมถึงภัยพิบัติขนาดใหญ่จากกรณีภัยพิบัติที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๔๗ และพายุไต้ฝุ่นนาเกีย ยังมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้อีก เนื่องจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศโลกหรือสภาวะโลกร้อน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งปัญหาภัยอันเกิดจากธรรมชาติ มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นทั้งจำนวนและความรุนแรง

แผนภาพที่ ๓ - ๖ การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗

ที่มา : กรมยุทธการทหารเรือ. บรรยายเรื่อง “ภารกิจ หน้าทีของ ทร.”. ณ รร.สธ.ทร.ยศ.ทร.
ปีการศึกษา ๒๕๕๔.

ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค และในประเทศ จากแหล่งข้อมูลเปิด นักวิชาต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านปัญหาการก่อการร้ายและความมั่นคงทางทะเลจากสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาความมั่นคงทางทะเลที่มีผลกระทบกับภูมิภาค^{๑๙} ได้ดังนี้

๑. ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ แนวโน้มสถานการณ์การกระทำอันเป็นโจรสลัด และการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในภูมิภาค มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปล้นเรื่อน้ำมันที่เป็นเป้าหมายหลักของโจรสลัด จากสถิติจะเห็นว่าพื้นที่เกิดเหตุการณ์ในระหว่างที่เรือเดินนั้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่องแคบมะละกา และเริ่มมีแนวโน้มจะขยายออกมาในพื้นที่ทะเลจีนใต้ (บริเวณทิศตะวันออกของช่องแคบมะละกา) มากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะพบได้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ล้วนเป็นการปล้นในลักษณะการขนถ่ายน้ำมัน (Siphoning) ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

^{๑๙} คุณจตุพรชัย อยู่สำแดงกิจ นักการข่าวชำนาญการ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สัมภาษณ์.เรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางทะเล. ๑๖ มี.ค.๖๑

กลุ่มโจรสลัดที่จะใช้พื้นที่ในทะเลหลวง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งในการปล้นเรือ เพื่อปฏิบัติการขนถ่ายน้ำมัน

๒. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศที่ยังคงมีอยู่ในภูมิภาค เช่น การต่อสู้ในเกาะมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย นำไปสู่ปัญหาการก่อการร้าย โดยการลำเลียงอาวุธ อาจมีการลำเลียงทั้งทางอากาศ และทางทะเลจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปยังประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน และเป็นการสะสมอาวุธเพื่อเพิ่มความมั่นใจของกลุ่มก่อการร้าย

๓. ปัญหาการก่อการร้ายสากลทางทะเล เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคมาก ซึ่งที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานต่างๆ ออกมาเตือนภัยด้านการก่อการร้ายสากลที่เพิ่มมากขึ้นว่า การปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายสากลมีความสนใจต่อเป้าหมายทางทะเล เช่น แท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล ท่าเรือที่สำคัญ เป็นต้น โดยมีเป้าหมายที่ต้องการทำลาย และสร้างความเสียหายต่อผลประโยชน์ของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐฯ และประนีภูมิภาคนี้ที่ต้องระวังเป็นอย่างมาก ได้แก่ สิงคโปร์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เป็นต้น

๔. ปัญหาการลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางทะเล เป็นการเชื่อมโยงการลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตบนบก โดยเฉพาะจากเมียนมาร์ และลาว นอกจากนี้ยังมีการลำเลียงไปยังแหล่งจำหน่ายอื่นๆ ในภูมิภาคอีกด้วย ทั้งนี้ ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้กลับมาเพิ่มความรุนแรงอีกครั้ง หลังจากที่ทางการไทยมีการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามายากยิ่งขึ้น

๕. ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์และแรงงานเถื่อน เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงจากปัญหาความยากจน และเศรษฐกิจของประเทศ ที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก

สรุป จากที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ในอาเซียน ตลอดจนปัญหาและภัยคุกคามในภูมิภาค พบว่าปัญหาอาชญากรรมและภัยคุกคาม มีความหลากหลายและซับซ้อน จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีขีดความสามารถในการจัดการที่แตกต่างกันตามลักษณะของปัญหา ดังนั้น การจัดการกับปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน **จึงต้องอาศัยความร่วมมือ และขีดความสามารถทางการข่าวกรองที่ครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลา** เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ทั้งในระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยข่าวกรองทางทะเล หน่วยงานรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหา และข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล ดังนี้

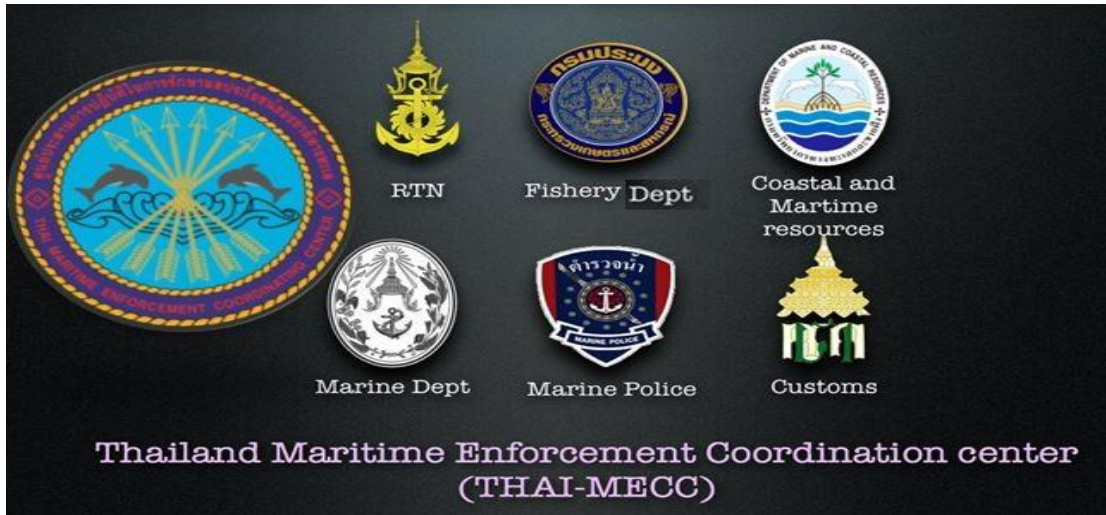
ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.)

ที่ผ่านมารัฐได้มอบหมายให้ส่วนราชการต่างๆ เข้าไปรับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลหลายหน่วยงาน ได้แก่ กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมประมง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงาน ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ สนับสนุนการดำเนินการอีกด้วย ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้รับมอบหน้าที่และความรับผิดชอบต่อปัญหาในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยมีการแบ่งขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยต่างๆ ตามกฎหมาย ทั้งนี้รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ มีหน้าที่ประสานงานการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ หรือลดความซ้ำซ้อนและสร้างความเป็นเอกภาพแก่หน่วยต่างๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในทะเลโดยแบ่งเป็น ดังนี้

หน่วยปฏิบัติการหลัก เป็นหน่วยงานที่มีกำลังทางเรือในการปฏิบัติการ ได้แก่ กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมประมง และกรมทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่ง

หน่วยปฏิบัติการร่วม ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กรมอุทยานแห่งชาติ กรมสรรพสามิต กรมการควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรธรณี กรมศิลปากร สำนักงานเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และส่วนราชการอื่นๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานทางทะเล มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กฎระเบียบอื่นๆ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องที่ได้กำหนดไว้แต่ละหน่วย หน่วยปฏิบัติการร่วมนี้ไม่มีกำลังทางเรือในการปฏิบัติ

ภาพที่ ๓ - ๗ หน่วยปฏิบัติการหลัก ศรชล.

ที่มา : ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, ๒๕๖๐.

หน่วยข่าวกรองทางทะเลของประเทศไทยที่เป็นหน่วยปฏิบัติการหลักใน ศรชล.

๑. กองทัพเรือ มีภารกิจในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทางทะเล คุ่มครองและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ และกิจอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในด้านการป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดในทะเล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กองทัพเรือได้รับมอบหมายให้ดำเนินการกับภัยคุกคาม ทั้งที่มีใช้ภัยคุกคามทางทหารและที่เป็นภัยคุกคามทางทหาร กล่าวคือ กองทัพเรือต้องทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยยามฝั่ง (COAST GUARD) และทำหน้าที่ป้องกันประเทศไปพร้อมๆ กันด้วย ทั้งนี้ กองทัพเรือ ถือว่าเป็นหน่วยที่มีความพร้อมมากที่สุดในเรื่องของการข่าวกรองทางทะเล เพราะมีโครงสร้างและกำลังพลรองรับการปฏิบัติงานมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ โดยมีการแบ่งงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ งานข่าวกรองทางทะเลในภาพรวม มอบให้กรมข่าวทหารเรือเป็นผู้รับผิดชอบ และงานข่าวกรองทางทะเลในเขตพื้นที่ปฏิบัติการ ทั้งในอ่าวไทย และในทะเลอันดามัน มอบให้กองทัพเรือภาคที่ ๑ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนบน กองทัพเรือภาคที่ ๒ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนล่าง และกองทัพเรือภาคที่ ๓ เป็นผู้รับผิดชอบทะเลฝั่งอันดามัน

๒. กองบังคับการตำรวจน้ำ มีหน้าที่ปฏิบัติการของกรมตำรวจในทะเล ซึ่งเป็นเรื่องการรักษากฎหมายในทะเล รักษาสวัสดิภาพของประชาชนช่วยเหลือผู้ภัย ตลอดจนรักษาอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการรักษากฎหมายอาญา การสืบสวนหาข่าวทางทะเล และการปราบปรามจับกุมทางทะเล โดยอำนาจหน้าที่ของตำรวจน้ำเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำหน้าที่ในการสืบสวนควบคุมจับกุมในคดี ซึ่งรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ตำรวจน้ำมีอำนาจเฉพาะในทะเลอาณาเขตเท่านั้น (ยกเว้นกับเรือไทย ซึ่งสามารถมีอำนาจได้ถึงเขตทะเลหลวง) กองบังคับการตำรวจน้ำถือว่าเป็น

หน่วยที่มีข้อมูลข่าวกรองทางทะเลที่เชื่อมต่อกับข่าวกรองทางบกในเขตพื้นที่ตามจังหวัดชายทะเลต่างๆ ได้ดีที่สุดหน่วยหนึ่ง โดยมีการแบ่งหน่วยงานข่าวกรองทางทะเล ทั้งในอ่าวไทย และในทะเลอันดามัน แบ่งออกเป็น ๖ กองบังคับการ ได้แก่ กองกำกับการ ๔ และกองกำกับการ ๕ รับผิดชอบทะเลภาคตะวันออก และอ่าวไทยตอนบน กองกำกับการ ๖ และกองกำกับการ ๗ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนล่าง กองกำกับการ ๘ และกองกำกับการ ๙ เป็นผู้รับผิดชอบทะเลฝั่งอันดามัน

๓. กรมศุลกากร เป็นหน่วยงานของกระทรวงการคลัง มีอำนาจจัดเก็บภาษีและส่งเสริมการส่งออก ตลอดจนการป้องกัน และปราบปรามการลักลอบหนีภาษีศุลกากร ทั้งนี้ กรมศุลกากรซึ่งเน้นในเรื่องสินค้าหลักเลี้ยงภาษี โดยมีการแบ่งงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ออกเป็น ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศุลกากรภาคที่ ๑ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทย และทะเลฝั่งอันดามันตอนบน สำนักงานศุลกากรภาคที่ ๔ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทย และทะเลฝั่งอันดามันตอนล่าง และส่วนสืบสวนปราบปรามที่ ๒ สำนักสืบสวนและปราบปราม รับผิดชอบทะเลอ่าวไทย และทะเลฝั่งอันดามัน

๔. กรมประมง มีหน้าที่ควบคุมการประมงให้เป็นไปตามมาตรฐานการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยมีการกิจที่ค่อนข้างจะหลากหลาย ได้แก่ การศึกษา วิจัย ค้นคว้า ทดลอง อันเป็นงานด้านวิชาการ การตรวจ การจับกุมทางด้านการบังคับใช้กฎหมาย การตรวจสอบคุณภาพสินค้าสัตว์น้ำที่จะส่งออกจำหน่ายไปยังต่างประเทศ การเจรจา การค้าต่างประเทศ รวมทั้งการเฝ้าระวังเรือประมงที่ถูกจับในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีภารกิจในการส่งเสริมการประมง รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ก็มีการผลักดันให้ออกไปทำประมงในน่านน้ำสากล และกำหนดเขตสิทธิประมงชายฝั่งสำหรับเรือขนาดเล็ก ทั้งนี้ กรมประมงมีการทำงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ร่วมกับงานด้านปราบปรามในส่วนของศูนย์ป้องกัน และปราบปรามประมงทะเลเขต ไม่ได้มีการแยกการทำงานด้านการข่าวออกมาอย่างชัดเจน โดยมีการแบ่งพื้นที่ ดังนี้ ศูนย์ป้องกัน และปราบปรามประมงทะเลเขต ๑ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนบน ศูนย์ป้องกัน และปราบปรามประมงทะเลเขต ๒ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนล่าง และศูนย์ป้องกัน และปราบปรามประมงทะเลเขต ๓ รับผิดชอบทะเลฝั่งอันดามัน

๕. กรมเจ้าท่า มีหน้าที่ควบคุมตรวจการณ์การเดินเรือ และการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ป้องกันและปราบปรามการละเมิดการเดินเรือในน่านน้ำไทย การรักษาสีงแวดล้อมในทะเล และกฎหมายข้อบังคับที่กรมเจ้าท่าเป็นผู้รักษาการ โดยแบ่งงานเป็น ๒ ลักษณะคือ งานลักษณะการควบคุมปราบปราม และงานด้านการพัฒนา มีสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค และภูมิภาคสาขาประจำอยู่ในแต่ละจังหวัดที่ติดอยู่กับริมฝั่งชายฝั่งทะเล และแม่น้ำ ทั้งนี้ กรมเจ้าท่าไม่ได้มีการทำงานที่เกี่ยวข้องด้านการข่าวกรองทางทะเลโดยตรง แต่มีในส่วนของการทำงานประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง ความปลอดภัยของเรือ และท่าเรือ

๖. กรมทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่ง มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง แก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ มาตรการเกี่ยวกับการจัดการ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง รวมถึงกำกับ ดูแล ประเมินผล และติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ มาตรการ ทั้งนี้ กรมทรัพยากรธรรมชาติและชายฝั่งไม่ได้มีการทำงานที่เกี่ยวข้องด้านการข่าวกรองทางทะเลโดยตรง แต่มีการรวมงานด้านการข่าวไว้กับงานด้านปราบปรามในส่วนของสำนักงานบริหาร

จัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทั้ง ๖ สำนัก โดยมีการแบ่งพื้นที่ ดังนี้ สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๑ ๒ และ ๓ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนบน สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๔ และ ๕ รับผิดชอบทะเลอ่าวไทยตอนล่าง และ สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๖ และ ๗ รับผิดชอบทะเลฝั่งอันดามัน

หน่วยข่าวกรองอื่นๆ ของประเทศไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข่าวกรองทางทะเล

๑. **สภาความมั่นคงแห่งชาติ** มีส่วนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับติดตามสถานการณ์ภายในประเทศ และต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยข่าวกรองต่างๆ ภายในประเทศนำมาวิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ ทั้งนี้ ในส่วนของงานข่าวกรองทางทะเลนั้น มีสำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงกิจการชายแดน และประเทศรอบบ้าน สำนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงเกี่ยวกับภัยคุกคามข้ามชาติ เป็นหน่วยรวบรวมข้อมูลด้านความมั่นคงทางทะเล

๒. **สำนักข่าวกรองแห่งชาติ** ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการการข่าวกรองการต่อต้านข่าวกรอง ติดตามสถานการณ์ภายในประเทศและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางประสานกิจการการข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรองและการรักษาความปลอดภัย ฝ่ายพลเรือนกับหน่วยข่าวกรองอื่นภายในประเทศ ทั้งนี้ ในส่วนของงานข่าวกรองทางทะเลนั้น มีสำนัก ๖ (ต่อต้านการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ) เป็นหน่วยประสานงานด้านความมั่นคงทางทะเล

๓. **กระทรวงการต่างประเทศ** มีส่วนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามสถานการณ์ต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ได้แก่ กลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ สำนักนโยบายและแผน ซึ่งหน่วยงานนี้เป็นหน่วยประสานงานด้านความมั่นคงทางทะเล

๔. **ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย** ทั้งนี้ ศูนย์รักษาความปลอดภัย ไม่ได้มีการทำงานที่เกี่ยวข้องด้านการข่าวกรองทางทะเลโดยตรง แต่มีในส่วนของงานประสานงานกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในทะเล ได้แก่ กอง ๑๒ เป็นหน่วยประสานงาน และรวบรวมข้อมูล

๕. **ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล กองบัญชาการกองทัพไทย** มีส่วนปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง และการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้ ในส่วนของข่าวกรองด้านการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ มีกอง ๔ รับผิดชอบดำเนินการ นอกจากนี้ ยังมีกอง ๖ ดำเนินการเกี่ยวกับข่าวกรองทางการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงการสื่อสารในทะเลด้วย แต่ไม่ได้มีการทำงานที่เกี่ยวข้องด้านการข่าวกรองทางทะเลโดยตรง

หน่วยข่าวกรองทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน และสหรัฐอเมริกา

ในภูมิภาคอาเซียนมีหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับงานด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล อย่างที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ โดยประเทศมาเลเซียมีหน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเล (Malaysian Maritime Enforcement Agency : MMEA) ประเทศอินโดนีเซีย มีหน่วยยามรักษาฝั่ง (BAKAMLA) รวมถึงสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีหน่วยงานศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล (Information Fusion Centre : IFC) และประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกามีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation

Awareness : GMSA) ซึ่งหน่วยงานที่กล่าวมาแล้ว มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล โดยแต่ละประเทศมีโครงสร้างและการจัดหน่วยงาน ดังนี้

๑. หน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ประเทศมาเลเซีย (Malaysian Maritime Enforcement Agency : MMEA)^{๒๐}

MMEA ก่อตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายมาเลเซีย มาตราที่ ๖๓๓ พระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลปี ๒๕๔๗ โดยมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายทางทะเลของมาเลเซีย เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ปรามปรามโจรสลัด และการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล ในบริเวณช่องแคบมะละกา การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ปัจจุบัน พลเรือเอกดาโต๊ะ เซอร์ ซุลกิฟลี อาบู บาการ์ เป็นผู้อำนวยการ

MMEA เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ให้อำนาจครอบคลุมการปฏิบัติการทางทะเลในระยะ ๕๐ ไมล์ทะเล โดยเน้นการปฏิบัติหน้าที่ และลาดตระเวนบริเวณช่องแคบมะละกา ในปัจจุบันได้ขยายระยะปฏิบัติการเพิ่มเติมออกไป ๒๐๐ ไมล์ทะเล ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๔ รัฐบาลมาเลเซียได้ประกาศให้ MMEA เป็นหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายทางทะเล มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ สำนักนายกรัฐมนตรี เมืองปุตราจายา โดยแบ่งเขตความรับผิดชอบออกเป็น ๕ พื้นที่ ดังนี้

๑.๑ พื้นที่ภาคเหนือ กองบัญชาการตั้งอยู่ที่ เกาะลังกาวิ โดยมีความรับผิดชอบจำนวน ๓ พื้นที่ คือ Bukit Malut เกาะลังกาวิ Batu Uban รัฐปีนัง และลุมุต รัฐเประ ประกอบด้วย ๓ ฐานทัพ คือที่ Kuala Perlis ที่ Kuala Kedah และที่ Kuala Kurau

๑.๒ พื้นที่ภาคใต้ กองบัญชาการตั้งอยู่ที่ ยะโฮร์บารู รัฐยะโฮร์ รับผิดชอบ ๔ พื้นที่ คือ Port Klang รัฐสลังงอร์ Port Dickson รัฐเนกรีเซมบิลัน เมืองยะโฮร์บารู และเมือง Tanjung Sedili รัฐยะโฮร์ ประกอบด้วย ๒ ฐานทัพ ที่ Batu Pahat และที่ Mersing

๑.๓ พื้นที่ภาคตะวันออก กองบัญชาการตั้งอยู่ที่กวางตัน รัฐปะหัง โดยมีความรับผิดชอบ จำนวน ๓ พื้นที่ คือ กวางตันรัฐปะหัง Kemaman รัฐตรังกานู และ Tok Bali รัฐกลันตัน ประกอบด้วย ๑ ฐานทัพที่ กัวลาตรังกานู

๑.๔ พื้นที่ภาคซาราวัก กองบัญชาการตั้งอยู่ที่ กูชิง โดยมีความรับผิดชอบ ๓ พื้นที่ คือ กูชิง บินตุลู และมีริ ประกอบด้วย ๑ ฐานทัพที่ Tanjung Manis ใน Rajang

๑.๕ พื้นที่ภาคซาบารุ กองบัญชาการตั้งอยู่ที่ ลาบวน โดยมีความรับผิดชอบจำนวน ๔ พื้นที่ คือ ลาบวน โกตากินะบะลู ซันดากันและตาเวา ประกอบด้วย ๒ ฐานทัพที่ ลาฮัดดาตู และเซมโปนา

^{๒๐} กรมข่าวทหารเรือ. กองทัพเรือ. “MMEA”. ราชนาวิกสภา. เล่มที่ ๔๓๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙. หน้า ๒๖.

แผนภาพที่ ๓ - ๘ โครงสร้างการจัดหน่วยงาน MMEA

ที่มา : บทบรรยายแนะนำ หน่วยงาน MMEA ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ ทร., ๒๕๖๐.

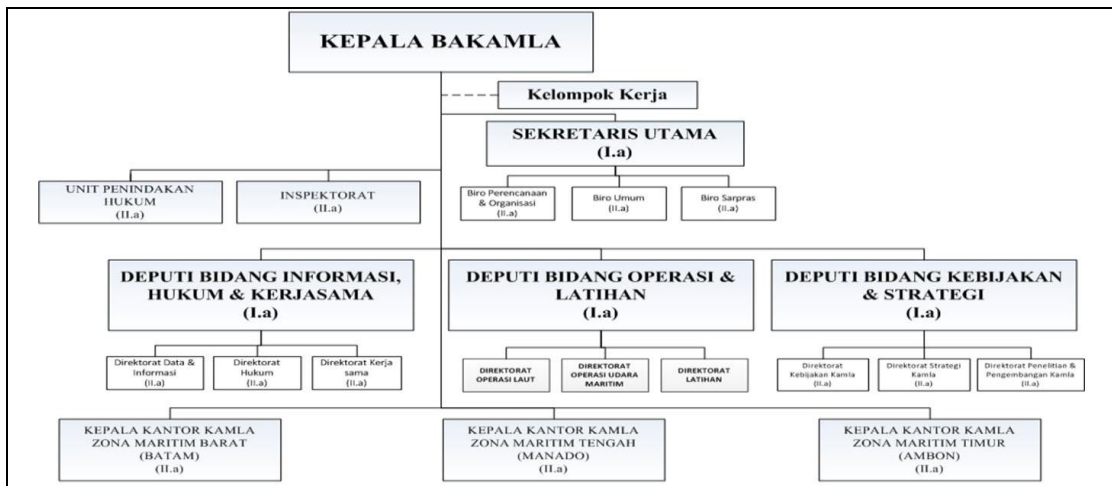
๒. หน่วยยามรักษาฝั่ง ประเทศอินโดนีเซีย (BAKAMLA)^{๒๑}

BAKAMLA มีภารกิจรักษาความมั่นคงทางทะเล และความปลอดภัยในน่านน้ำอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย เพื่อให้ประชาชนและเรือของอินโดนีเซีย สามารถใช้ทะเลได้อย่างปลอดภัย โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ปัจจุบันมีกองบัญชาการตั้งอยู่ที่ กรุงจาการ์ ประเทศอินโดนีเซีย มี พลเรือโท Ari Soedewo, S.E., M.H เป็นผู้บัญชาการ

BAKAMLA กำหนดนโยบายทั่วไปในด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย จัดเตรียมระบบเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อความปลอดภัย และความมั่นคงทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย ดำเนินการเฝ้าระวังกำกับดูแลป้องกันและบังคับใช้ เพื่อจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายในอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย โดยประสานความร่วมมือ และตรวจสอบการเดินทางเรือลาดตระเวนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

^{๒๑} Kami Penjaga Lauthan Nusantara. “BAKAMLA” (Online). Available : https://www.bakamla.go.id/home/peraturan_bakamla_eng, 2018.

แผนภาพที่ ๓ - ๘ โครงสร้างการจัดหน่วย BAKAMLA

ที่มา : Kami Penjaga Lauthan Nusantara. “BAKAMLA” (Online). Available : https://www.bakamla.go.id/home/peraturan_bakamla_eng, 2018.

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีหลายประเทศในภูมิภาคที่มีหน่วยงานด้านการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล แต่หน่วยงานที่มีศูนย์ข่าวกรองทางทะเลที่มีความพร้อมและมีมาตรฐาน รวมถึงได้รับการยอมรับจากนานาชาติ คือ ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) เนื่องจากมีโครงสร้างที่ชัดเจน และมีเครื่องมือที่ทันสมัย รวมทั้งมีระบบงานที่ดี สำหรับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ มีศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ดังนั้น ในการทำวิจัย เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ควรที่จะทำการศึกษาหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในอาเซียน และศึกษาหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการจัดหน่วย ภารกิจหน้าที่ ตลอดจนข้อดีข้อเสียของหน่วยงานดังกล่าว สำหรับนำมาปรับใช้ในหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือทางด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC)

IFC ตั้งอยู่ ณ ฐานทัพเรือช่างฮี สาธารณรัฐสิงคโปร์ (สป.) ก่อตั้งเมื่อ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ โดยมีเป้าหมายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาความร่วมมือกัน เพื่อรักษาความมั่นคงทางทะเลทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในพื้นที่อื่นๆ ทั่วโลก^{๒๒} โดยมีภารกิจที่สำคัญในการรวบรวมข้อมูลเรือสินค้าที่มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างชาติภคิ ทำการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่รวบรวมและบูรณาการดังกล่าว เพื่อให้เกิดภาพสถานการณ์ทางทะเลที่มีความสอดคล้อง รวมถึงเป็นแหล่งความรู้ด้านความมั่นคงทางทะเล จากนั้นจะส่งข้อมูลที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ให้กับรัฐภคิเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันเวลาตลอด ๒๔ ชั่วโมง ในทุกวัน IFC จะมีนายทหารติดต่อนานาชาติ (International Liaison Officer : ILO) ทำหน้าที่เป็นนายทหารเวร (Duty Watch Officer : DO) สลับหมุนเวียนกัน และกำลังพลของกองทัพเรือสิงคโปร์ จะเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล (Duty Supervisor : DS) และผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล (Duty Assistant : DA) จะมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมของ IFC ทั้งปวง

แผนภาพที่ ๓ - ๑๐ การปฏิบัติงาน Watch Floor ศูนย์ IFC

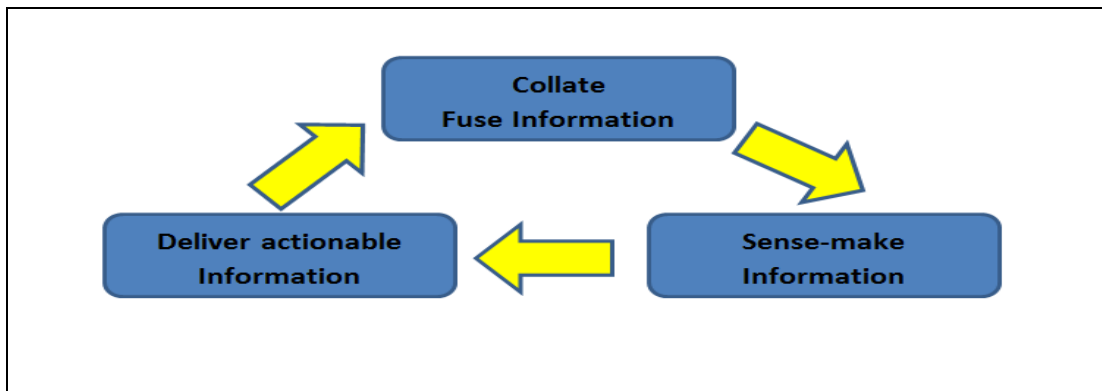

ที่มา : “Singapore’s Information Fusion Centre is becoming a regional hub”.
(Online). Available : <http://apdf-magazine.com/data-sharing/>, 2018.

^{๒๒} พลเดช เจริญพูล, พลเรือตรี. “การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล สำหรับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๓. หน้า ๓๐.

IFC จะมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของเครือข่ายต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น เครือข่ายตามกรอบความร่วมมือ Western Pacific Naval Symposium (WPNS) เครือข่ายแลกเปลี่ยนข่าวสารกรอบความร่วมมือการลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา (MSP-IS) นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิดกับเครือข่ายแลกเปลี่ยนข่าวสารกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (ReCAAP) ด้วย ทั้งนี้ IFC มีระบบปฏิบัติการสำหรับช่วยในการบูรณาการติดตามสถานการณ์ วิเคราะห์และการตัดสินใจแบบ OASIS^{๒๓} โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากระบบรายงานตำแหน่งที่เรือสินค้าอัตโนมัติ (Automatic Identification System : AIS) และระบบจำแนกและติดตามเรือในระยะไกล (Long Rang Identification and Tracking : LRIT) ส่งเข้าร่วมกับข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลความมั่นคงทางทะเลจากรัฐภาคีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และฐานข้อมูลสื่อเปิดระบบติดตามเรือสินค้า หลังจากนั้นจะกระจายข่าวสารไปให้กับรัฐภาคีทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ตามแผนภาพที่ ๓-๑๐

แผนภาพที่ ๓ - ๑๑ IFC Operations Model

ที่มา : “Security Related Information to Mariners”. (Online). Available : https://www.infofusioncenter.gov.sg/main/about_us, 2018.

^{๒๓} Ekgarat, LCDR.Nakmee. “Information Fusion Center : Joining Instruction for International Liaison Officer”. Unpublished Paper : Information Fusion Center, Singapore, 2009, p.4

การจัดโครงสร้างการดำเนินการของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร กองทัพเรือสิงคโปร์^{๒๔}

IFC มีที่ตั้งอยู่ในอาคาร Changi C2 Center ภายในฐานทัพเรือซางฮี โดยภายในอาคาร Changi C2 Center ประกอบด้วย ศูนย์ปฏิบัติการและการฝึกนานาชาติ (Multinational Operations & Exercises Centre : MOEC) ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารกองทัพเรือสิงคโปร์ (IFC) และศูนย์ความมั่นคงทางทะเลสิงคโปร์ (Singapore Maritime Security Center : SMSC) ซึ่งจะรวมศูนย์ประสานการปฏิบัติหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลสิงคโปร์ (Inter-Agency Co-ordination Center) กองบัญชาการกรมการขนส่งทางน้ำและท่าเรือสิงคโปร์ (MPA) และกองบัญชาการกองกำลังด้านความมั่นคงทางทะเลสิงคโปร์ (MSTF HQ) โดยมีโครงสร้างการจัดหน่วย ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลักตามแผนภาพที่ ๓-๑๑ ดังนี้

๑. IFC Watch Floor ทำหน้าที่ในการดูแลระบบของศูนย์ทั้งหมด ในการรับส่งแลกเปลี่ยนข้อมูลจากสมาชิก และหน่วยงานทั้งหมดที่ศูนย์ฯ เป็นพันธมิตร โดยในส่วนนี้กำลังพลของ กองทัพเรือสิงคโปร์จะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด

๒. Awareness, Info-Sharing and Sense-making Cluster (ASM) ทำหน้าที่วิเคราะห์ภัยคุกคามในพื้นที่ที่ศูนย์ฯ ให้ความสนใจ (Area of Interest : AOI) ซึ่งภัยคุกคามที่ทางศูนย์ฯ ให้ความสนใจ ประกอบด้วย การลักลอบขนสินค้าต้องห้าม การลักลอบขนอาวุธโดยผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย รวมถึงการลักพาตัวในทะเล การทำประมงผิดกฎหมาย การก่อการร้ายทางทะเล เหตุการณ์ในทะเลต่างๆ เช่น เรือโดนกัน เรือจม เป็นต้น และการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ อีกทั้งกลุ่มงานนี้ยังทำหน้าที่ปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในพื้นที่สนใจให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งจัดทำเอกสารวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งจัดทำเอกสารและหนังสือต่างๆ เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงาน ในส่วนของภาควิชาวิจัย และการวิเคราะห์ จะมีการจัดทำฐานข้อมูลในเวลาเกิดเหตุการณ์ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงแนวโน้มของสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่อไป รวมถึงในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว ยังได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจริงขณะเกิดเหตุ เพื่อทำการเผยแพร่เป็นบทเรียนต่อไปอีกด้วย

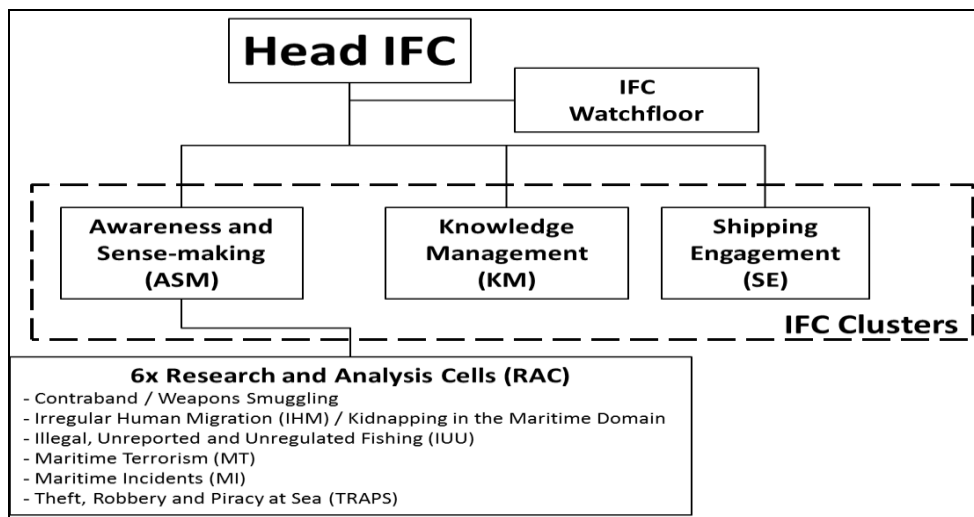
๓. Knowledge Management Cluster (KMC) ทำหน้าที่เก็บรวบรวม และกระจายข้อมูลที่เป็นความรู้ภายในศูนย์ฯ ซึ่งจะมีการประชุมหารือ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล และกระบวนการในการดำเนินการของศูนย์ฯ ให้ดียิ่งขึ้น

๔. Shipping Engagement (SE) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงานระหว่างศูนย์ฯ และผู้ประกอบการเดินเรือ ซึ่งหมายรวมถึง เรือ ลูกเรือ และบริษัทเรือทั้งหมด อีกทั้งในส่วนนี้ยังทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อเป็นเครือข่ายในการแจ้งข้อมูลต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการเดินเรือ และความมั่นคงทางทะเลให้กับกลุ่มธุรกิจเดินเรือ โดยอาศัยความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ NGO สมาคม และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยต่างๆ ในการเข้าถึง

^{๒๔} Information Fusion Centre. Guidance for International Liaison Officers.

ประชาคมธุรกิจเดินเรือ ทางศูนย์ได้ดำเนินการในรูปแบบการจัดการประชุมที่เรียกว่า Shared Awareness Meeting (SAM) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจเดินเรือสินค้า อีกทั้งได้จัดกลุ่มงานที่เรียกว่า Tiger Team Visits (TTVs) ไปพบปะและพูดคุยกับบริษัทเดินเรือ ลูกเรือต่างๆ เพื่อสอบถามถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องที่เกิดจากการเดินเรือ ซึ่งหมายรวมถึง ภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจเดินเรือ และความมั่นคงทางทะเล อีกทั้งยังเสริมสร้างความไว้วางใจจากภาคธุรกิจเดินเรือ และผู้ประกอบการทั้งหมดในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์ต่อปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคต่อไป

รูปภาพที่ ๓ - ๑๒ แผนผังการจัดโครงสร้างการจัดการของ IFC

ที่มา : IFC Standard Operating Procedure, 2017.

IFC จะมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของเครือข่ายต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น เครือข่ายตามกรอบความร่วมมือ Western Pacific Naval Symposium (WPNS) เครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกรอบความร่วมมือการลาดตระเวน ในช่องแคบมะละกา (MSP-IS) นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างใกล้ชิดกับเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร กรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัด และการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในเอเชีย (ReCAAP) ด้วย ทั้งนี้ IFC จะติดตามสถานการณ์ วิเคราะห์ โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากระบบรายงานตำบลที่เรือสินค้าอัตโนมัติ (AIS) ระบบจำแนก และติดตามเรือในระยะไกล (LRIT) เข้ากับข้อมูลจากฐานข้อมูล และข้อมูลความมั่นคงทางทะเลจากรัฐภาคี หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน หลังจากนั้นจะกระจายข้อมูลข่าวสารไปให้กับรัฐภาคีทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

แนวความคิดในการปฏิบัติงานของ IFC

๑. ความร่วมมือของกำลังพลภายในหน่วย

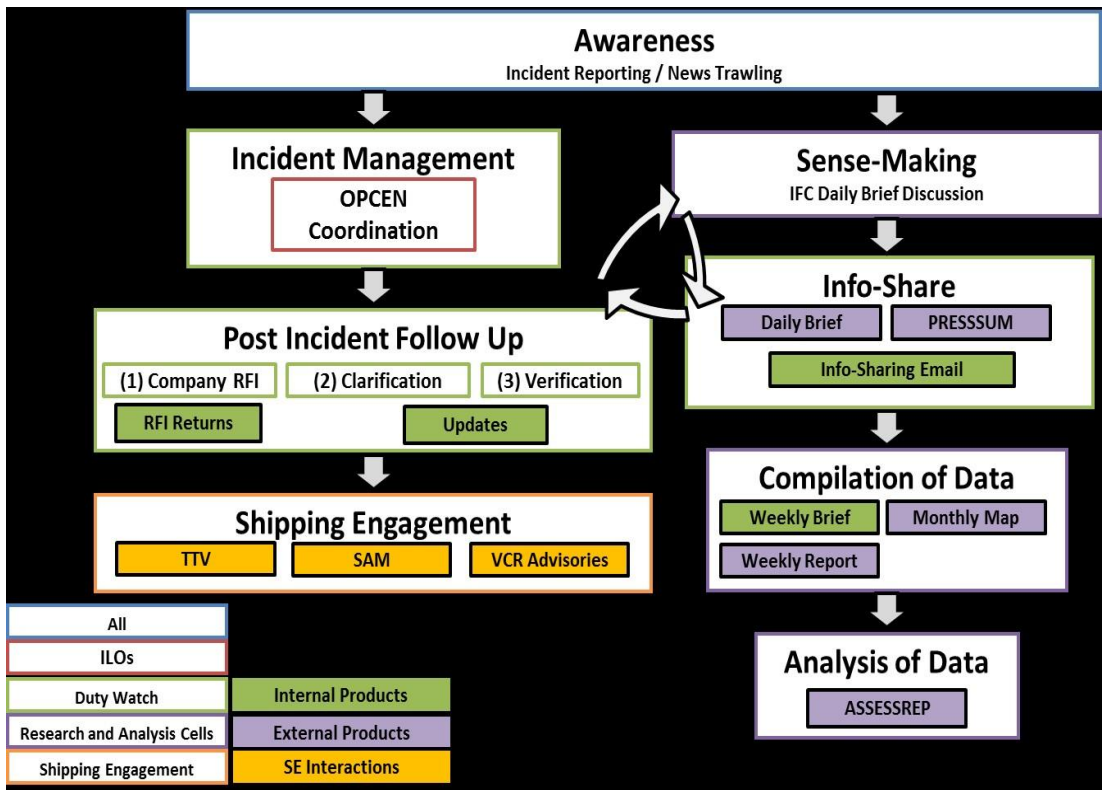
นายทหารติดต่อนานาชาติ (ILO) ที่มาปฏิบัติงานประจำที่ IFC ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น ๓๕ คน จาก ๒๓ ประเทศ นายทหารติดต่อแต่ละประเทศจะมีวาระในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของประเทศนั้นๆ โดยนายทหารติดต่อของแต่ละ

ประเทศ ถือได้ว่าเป็นผู้ประสานงาน (Point of Contract : POC) ของประเทศนั้นๆ ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ก็จะมีการประสานไปยังศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือของแต่ละประเทศ ปัจจุบันมีนายทหารติดต่อกันจาก ๙ ประเทศ จำนวน ๑๒ นาย ปฏิบัติงานประจำที่ IFC

๒. การขยายความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ

การขยายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดย IFC มีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ รวม ๖๕ หน่วยงาน จาก ๓๕ ประเทศ เช่น NATO, UKMTO และศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือของประเทศต่างๆ เป็นต้น ซึ่งในส่วนของประเทศไทย มีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานที่ประสานความร่วมมือ ในส่วนของข้อตกลงร่วมระหว่างบริษัทเรือ ปัจจุบันมีเรือกว่า ๑๕๐๐ ลำ จาก ๓๖ ประเทศ ที่ร่วมในการกระจายข้อมูลข่าวสารมายัง IFC ในกรณีพบเห็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติ ในระหว่างที่มีการเดินเรือในทะเล IFC ยังมีการส่ง SMS เพื่อแจ้งเตือนไปยังกลุ่มบริษัทเรือต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น ในช่วงเวลาไหนเป็นช่วงที่จะเสี่ยงต่อการถูกปล้นเรือและพื้นที่ไหนเสี่ยง หรือจะเกิดเหตุการณ์บริเวณใด ทั้งนี้เพื่อให้เรือทุกลำเป็นหูเป็นตาให้แก่กันและกันในทะเล โดยที่ผ่านมามีการจัดประชุม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล หรือ Share Awareness Meeting (SAM) โดยจะเชิญผู้แทนหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในสิงคโปร์ เข้าร่วมรับฟังการบรรยาย และถกแถลงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นอกจากนี้ยังมีการจัดผู้แทนหน่วยไปเข้าพบผู้บริหารของหน่วยงานทางราชการและบริษัทเอกชน หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Tiger Team Visit เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หน่วยงาน รับทราบปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง และข้อคิดเห็น ตลอดจนความต้องการข้อมูลด้านความมั่นคงทางทะเลของบริษัทต่างๆ รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลจากหน่วยงาน และบริษัทเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ และรู้เท่าทันรวมถึงแนวโน้มของสถานการณ์ต่างๆ อีกด้วย

รูปภาพที่ ๓ - ๑๓ ภาพแสดงกระบวนการทำงานของ IFC

ที่มา : IFC Standard Operating Procedure , 2017.

๓. การใช้เทคโนโลยีช่วยในการปฏิบัติงาน

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงทางทะเลกับ IFC จะขึ้นอยู่กับกรอบความร่วมมือที่มีอยู่ ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลระบบติดตามเรือสินค้า (Open and Analyzed Shipping System : OASIS) และระบบสร้างและวิเคราะห์ภาพสถานการณ์ (SENSE-MAKING, ANALYSIS & RESEARCH TOOL : SMART) ที่เป็นเครื่องมือในการกรองข้อมูลที่อยู่ในความสนใจ โดยการตั้งค่าที่ต้องการและจะนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล และสร้างเป็นภาพจำลองสถานการณ์ทางทะเล (Recognized Maritime Picture : RMP) โดยมี IFC Watch Floor ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงฐานข้อมูลต่างๆ อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงข้อมูลภายใต้กรอบความร่วมมือของการลาดตระเวน เช่น เครือข่ายกรอบความร่วมมือระดับนานาชาติ (Reginal Maritime Information Exchange : ReMiX) เครือข่ายในกรอบของความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือในอาเซียน (Asians Information portal : AIP) เครือข่ายกรอบความร่วมมือการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา (Malacca Striate Portal : MSP) ในช่องแคบมะละกา โดยผ่านทาง IFC Portal หรือ Website ของ IFC

รูปภาพที่ ๓ - ๑๔ เครื่องช่วยในกรอบของความร่วมมือของ IFC

ที่มา : คู่มือแนะนำ ศูนย์ IFC สำหรับนายทหารติดต่อนานาชาติ, ๒๕๕๙.

พื้นที่ปฏิบัติการและประเภทภัยคุกคามที่ IFC ให้ความสนใจ

ในส่วนของพื้นที่ติดตามสถานการณ์ IFC แบ่งพื้นที่สำหรับติดตามสถานการณ์ในทะเลออกเป็น ๓ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ทวีปเอเชียและทวีปออสเตรเลีย พื้นที่ทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ ทั้งนี้จะให้ความสำคัญ และติดตามสถานการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล หรือมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศในภูมิภาค ๘ ประเภท ได้แก่

๑. Drug Smuggling/Trafficking/Contraband การค้ายาเสพติด และการลักลอบขนสินค้าต้องห้ามการลักลอบขนยาเสพติดทางทะเล

๒. Human/Refugee Smuggling/Asylum seeker การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ประเด็นเรื่องผู้ลักลอบเข้าเมืองทางทะเลอันดามัน ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ และการกระทำผิดกฎหมายอื่นๆ ที่ดำเนินการทางทะเล เช่น การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ ตลอดจนการลักลอบค้าของหนีภาษี ฯลฯ ซึ่งเป็นปัจจัยบ่อนทำลายความมั่นคงตลอดจนเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค

๓. Illegal Fishing^{๒๕} การประมงผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบทำการประมงผิดกฎหมาย สืบเนื่องมาจากมนุษย์มีการแย่งกันใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งรวมถึง สัตว์น้ำที่เป็นอาหาร มีการจับกันมากขึ้น ทำให้มีการลักลอบไปในพื้นที่ต้องห้ามของแต่ละประเทศ ประมงไทยที่ผ่านมาก็ถูกจับกุมหลายครั้ง ในน่านน้ำต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศไทยเองก็เป็น

^{๒๕} Asia-Pacific Economic Cooperation. "Assessment of Impacts of Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) Fishing in the Asia-Pacific". 2018.

แหล่งที่มีการลักลอบ เข้ามาทำการประมงเช่นกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ มักจะมีกรณีพิพาทกฎหมายอื่นเพิ่มเติม มาด้วย เช่น ยาเสพติด น้ำมันเถื่อน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบตามมาหลายเรื่อง

๔. Maritime Incidents เหตุการณ์ต่างๆ ทางทะเล ช่องแคบมะละกาเป็นช่องทางหลักเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดีย และเป็นจุดอ่อนด้านความมั่นคงที่สำคัญที่สุดอีกจุดหนึ่ง เนื่องจากเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางทะเลที่สำคัญของโลก โดยมีปริมาณสินค้าขนส่งผ่านช่องแคบดังกล่าวถึง ๑ ใน ๓ ของมูลค่าการค้าโลก แต่มีจุดอ่อนด้านการรักษาความปลอดภัยที่กระทำได้ยาก เนื่องจากมีเรือแล่นผ่านจำนวนมาก ความหนาแน่นของการสัญจรสูง

๕. Natural Events ภัยธรรมชาติ ปัญหาภัยคุกคามอันเกิดจากธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อโลกและมนุษย์ ได้แก่ ภัยจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น สึนามิ เอลนินโญ ปรากฏการณ์เรือนกระจก ซึ่งทำให้โลกร้อนขึ้น และสภาพอากาศของโลกแปรปรวน โดยประเทศที่ร้อนจะร้อนมากขึ้นนานขึ้น และประเทศที่หนาวจะมีอุณหภูมิต่ำลง เป็นต้น นับว่าเป็นปัญหาที่ไทยควรให้ความสำคัญ ในฐานะประเทศที่ทำการประมงทะเล เนื่องจากปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดความขาดแคลนทรัพยากรปลา จนแย่งชิงพื้นที่ทำการประมงในทะเลได้

๖. Piracy/Sea Robbery^{๒๖} โจรสลัด และการปล้นเรือในบริเวณช่องแคบมะละกา โดยเฉพาะบริเวณช่องแคบสิงคโปร์ จะเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการถูกโจรสลัดโจมตีมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับทะเลทั้งสองด้าน และเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าที่สำคัญของโลก รวมทั้งมีเรือเดินทางผ่านเข้า-ออกหนาแน่นอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถใช้ความเร็วสูง จึงมีโอกาสถูกโจรสลัดโจมตี ขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งทรัพยากรประมงที่สำคัญ ดังนั้น จึงมีเรือประมงเข้าไปทำการประมงในช่องแคบ และบริเวณใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ทำให้มีเหตุการณ์โจรสลัดปล้นเรือบรรทุกสินค้า และเรือประมงอยู่เสมอๆ และด้วยลักษณะชายฝั่งของช่องแคบทั้งสองด้านเป็นชายฝั่งเว้าแหว่ง และมีเกาะเป็นจำนวนมาก จึงเอื้ออำนวยต่อการหลบซ่อนตัว ยากต่อเจ้าหน้าที่เข้าไปควบคุมดูแล นอกจากนี้ในน่านน้ำอินโดนีเซีย ยังเป็นพื้นที่เสี่ยงปัญหาโจรสลัดมากที่สุด และยังมีแนวโน้มว่าจะเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อไป

๗. Proliferation of Illegal Weapons การค้าอาวุธสงคราม ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการลักลอบนำมาจากประเทศที่เคยเป็นสมรภูมিরบมาก่อน และจากประเทศที่มีการจัดเก็บอาวุธที่ไม่รัดกุมไปสู่ประเทศที่ยังคงมีปัญหาขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อย การแบ่งแยกดินแดน กลุ่มก่อการร้าย โดยนิยมใช้เส้นทางขนส่งทางน้ำของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นทั้งต้นทางและเส้นทางผ่านการลักลอบขนส่งอาวุธไปประเทศอื่นในภูมิภาค และไปยังเอเชียใต้ การลักลอบการค้าอาวุธสงครามในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามเหตุความขัดแย้งในเอเชียใต้ และบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังไม่สงบ รวมทั้งกลุ่มก่อการร้ายที่เข้ามาเคลื่อนไหวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น

^{๒๖} “Incident Alerts & Reports. (Online). Available : <http://www.recaap.org/2018>.

๘. Maritime Terrorism^{๒๗} การก่อการร้าย ซึ่งเป็นเรื่องที่กองทัพเรือสิงคโปร์ให้ความสำคัญมากที่สุด การก่อการร้ายจะเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ ความมั่นคงของภูมิภาค นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ เหตุการณ์ก่อการร้าย ณ เกาะบาห์ลี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๕ สถานการณ์ที่กลุ่มเมาเต (Maute Group) หรืออีกชื่อหนึ่ง คือ กลุ่มไอซิสแห่งลานา (Islamic State of Lanao) ซึ่งมีสายสัมพันธ์กับกลุ่ม IS และกลุ่มเจมาห์ อิสลามิยาห์ (Jemaah Islamiya : JI) โดยกลุ่ม IS ได้แต่งตั้งให้ นายอิสนิลอน โตโตนิ ฮาปิลอน หัวหน้ากลุ่มอาบู ซายาฟ เป็นผู้นำของกลุ่ม IS ในอาเซียน ได้ทำการบุกยึดเมืองมาราวีซิตี ในจังหวัดลานาโอ เดล ซู ของฟิลิปปินส์ เมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ซึ่งต่อมากองกำลังรัฐบาลได้ปฏิบัติการยึดคืนเมืองมาราวีสำเร็จ เมื่อ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ โดยใช้ระยะเวลาถึง ๕ เดือน นอกจากนี้ได้เกิดเหตุการณ์ระเบิดฆ่าตัวตายต่อผู้นับถือศาสนาคริสต์ ณ บริเวณโบสถ์ ๓ แห่ง ในเมืองสุราบายา เมืองใหญ่อันดับ ๒ ของอินโดนีเซีย เมื่อ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีผู้เสียชีวิต ๙ ราย บาดเจ็บ ๔๐ ราย ทั้งนี้รูปแบบการปฏิบัติจะมีลักษณะเป็นการรบในเมือง โดยฝ่ายตรงข้ามไม่มีเครื่องแบบชัดเจน และอาศัยปะปนกับพลเรือน จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จัดการลาดตระเวนร่วมกันบริเวณทะเลซูลู ใกล้เกาะมินดาเนา เพื่อรับมือกลุ่มก่อการร้ายที่กำลังคุกคามภูมิภาคมากขึ้น หลังจากกลุ่มนักรบ IS สูญเสียพื้นที่ยึดครองในตะวันออกกลาง รวมทั้งการกลับมาของนักรบที่ไปต่อสู้ในต่างประเทศและตั้งสาขาในภูมิภาค ซึ่งอาจมีการปฏิบัติการโจมตีโดยลำพัง หรือ Lone Wolf อีกด้วย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมการก่อการร้ายที่โจมตีต่อเป้าหมายทางทะเลนั้น จัดได้ว่าน้อยมากมีประมาณร้อยละ ๒ ของการก่อการร้ายทั้งหมด สำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ที่ต้องระวังเป็นอย่างมาก คือ สิงคโปร์ ใต้หวัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายยังมีความสนใจเป้าหมายในทะเลด้วย โดยเฉพาะกลุ่ม IS ที่เข้ามาเคลื่อนไหวนในอาเซียนอาจมีเป้าหมายก่อวินวินระบบการค้าทางทะเล สำหรับพื้นที่ที่เป็นจุดต่อแหลมต่อการก่อการร้ายทางทะเล ได้แก่ ท่าเรือขนาดใหญ่ตามเมืองท่าต่างๆ ที่สำคัญของโลก รวมถึงเส้นทาง SLOC ในช่วงแคบมะละกา อีกทั้งปัจจุบันมีแนวโน้มที่กลุ่มก่อการร้ายสากลจะใช้ทะเลของภูมิภาคนี้ ในการลักลอบลำเลียงอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapon of Mass Destruction : WMD) อีกด้วย สหรัฐฯ ได้ริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือ (Proliferation Security initiative : PSI) เมื่อ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๖ เพื่อเป็นความร่วมมือ ในการยับยั้งติดตาม และกำจัดช่องทางการขนส่งอาวุธ WMD ทั้งทางทะเล ทางบก และทางอากาศ แต่เน้นที่การปิดล้อมทางทะเลเป็นหลัก เพราะทะเลมีสัดส่วนร้อยละ ๗๐ ของเส้นทางการขนส่งของโลก จุดมุ่งหมายสำคัญของ PSI อยู่ที่การขยายความร่วมมือ ไม่เพียงแต่จำกัดในกรอบประเทศ แต่ความร่วมมืออาจมาจากชุมชนทางการทูต ชุมชนด้านความมั่นคง หรือภาคเอกชน ในการปรับปรุงระบบต่อต้านการแพร่ขยายของ WMD ร่วมกัน การยับยั้งการขนส่ง WMD ทางน่านน้ำ ทางบก และทางอากาศ กรอบ PSI ได้เริ่มขึ้นโดย ๑๑ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เยอรมนี

^{๒๗} “SAFETY & REGULATION”. (Online). Available : <http://muse.jhu.edu> Piracy, Maritime Terrorism and Securing the Malacca Straits/. 2018.

อิตาลี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส สเปน และสหรัฐฯ มีประเทศอื่นๆ เข้าร่วม ได้แก่ สิงคโปร์ นิวซีแลนด์ ตุรกี กรีซ รัสเซีย และไทย^{๒๘}

การจัดอัตรากำลังพลของ IFC^{๒๙}

อัตรากำลังพลของ IFC ประกอบด้วย กำลังพลของกองทัพเรือสิงคโปร์ รวม ๑๓ นาย ได้แก่ หัวหน้าศูนย์ IFC ชั้นยศนาวาโท ๑ นาย หัวหน้าแผนกต่างๆ ชั้นยศนาวาตรี ๓ นาย นายทหารประจำแผนก ๓ นาย นายทหารประทวน อัตร่าพันจ่า ๖ นาย แต่เนื่องจากกำลังพลของกองทัพเรือสิงคโปร์ มีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถบรรจุได้เต็มอัตร่า โดยปัจจุบันมีกำลังพลรวม ๑๐ นาย (นายทหารสัญญาบัตร ๔ นาย นายทหารประทวน ๓ นาย และพลทหาร ๓ นาย) และมีกำลังพลนายทหารติดต่อนานาชาติ (ILO) จาก ๑๗ ประเทศ รวม ๑๗ นาย ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เปรู ฟิลิปปินส์ อินเดีย อินโดนีเซีย บรูไน เมียนมาร์ เวียดนาม มาเลเซีย และไทย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันนายทหารติดต่อนานาชาติ (ILO) เป็นกำลังหลักของ IFC ซึ่งแสดงถึงความร่วมมือของกองทัพเรือนานาชาติ เพื่อเป็นการบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเล ให้สามารถรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐอเมริกา (Global Maritime Situation Awareness : GMSA)

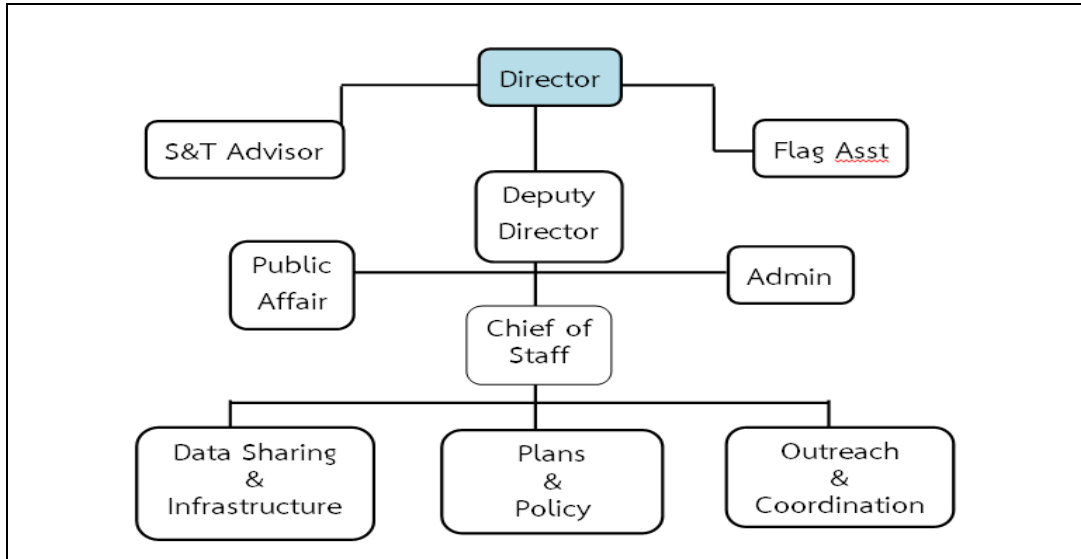
สหรัฐฯ ได้จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการเสริมสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงทางทะเลระหว่างชาติที่มีผลประโยชน์ทางทะเลให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การดำเนินการดังกล่าว จะทำให้สามารถเข้าถึง และค้นหาข้อมูลความรู้เท่าทันสถานการณ์และความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้องได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงในทุกวัน พร้อมมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการอยู่ประจำศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปตามหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) และสงครามที่มีระบบเครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Warfare : NCW) โดยมีการจัดองค์กรและหน้าที่^{๓๐} ดังนี้

^{๒๘} “Proliferation Security Initiative”.(Online). Available : <http://www.state.gov/t/isn/c10390.htm>. 2018.

^{๒๙} กรมยุทธการทหารเรือ, กองทัพเรือ. บันทึกข้อความลับ ที่ กท ๐๕๐๕/๒๔๗ ลงวันที่ ๘ มิ.ย.๕๒ เรื่อง การประชุมหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ทร. – ทร.สป.

^{๓๐} พลเดช เจริญกุล, พลเรือตรี. “การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล สำหรับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๓. หน้า ๒๔ – ๒๙.

แผนภาพที่ ๓ - ๑๕ โครงสร้างการจัดหน่วย GMSA

ที่มา : Global Maritime Situation Awareness, ๒๕๕๔.

หน้าที่ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐอเมริกา

GMSA มีหน้าที่ในการเสริมสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเล โดยมุ่งเน้นการประสาน ความร่วมมือ หน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดภาพความรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) แบบใกล้เคียงเวลาจริง (Nearly Real Time) โดยจะเป็นการรวบรวม บูรณาการ วิเคราะห์ แจกจ่าย การเก็บข้อมูล และดำรงไว้ซึ่งข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเล ซึ่ง GMSA จะดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำและแจกจ่ายรูปแบบมาตรฐานของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลทางทะเลที่มีการแลกเปลี่ยนในเวทีต่างๆ ของโลก รวมถึงการรวมแหล่งข้อมูลข่าวสารใหม่เข้ามาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

๒. ให้แนวทาง และตรวจสอบการดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาข้อมูลทางทะเลให้มีความพร้อมใช้ รวมทั้งการเพิ่มแหล่งข้อมูลข่าวสารสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเข้ามาให้มากขึ้น

๓. ประเมินขีดความสามารถในการสนับสนุนความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) เพื่อสนองต่อความต้องการของภาคี ด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ ภายในสังคมที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

๔. ตรวจสอบการบังคับใช้ความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) และรายงานผลประจำปีไปยังบอร์ดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA Stakeholder Board)

๕. ตรวจสอบประสิทธิภาพของความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) พัฒนาและบังคับใช้แผนในการวัดผลการปฏิบัติ รวมถึงแผนในการฝึก และเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพแล้ว รายงานผลประจำปีไปยังบอร์ดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA Stakeholder Board)

๖. การเข้าถึงสังคมของผลประโยชน์ร่วมกันทางทะเล (Global Maritime Community of Interest : GMCOI) เพื่อเพิ่มจำนวนหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล รวมถึงให้ความร่วมมือกับหน่วยงานข่าวกรองด้านความมั่นคงทางทะเล

๗. ขยายกรอบความร่วมมือเพื่อรับรองรูปแบบของความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) ในอนาคต รวมถึงการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อลดอุปสรรคในการบรรลุผลสำเร็จตามหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) และการพัฒนาบทเรียนอันเกิดจากแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาและเสนอแนะนโยบาย รวมถึงหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการถ่ายโอนด้านการเงินเข้ากับหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA)

๘. ลดอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและต้องทำให้มั่นใจว่าข้อมูลข่าวสารที่มีการแลกเปลี่ยนนั้น ลงไปถึงระดับผู้ใช้งานในระดับที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้ยังต้องเสนอแนะนโยบายในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารด้วย

ผู้อำนวยการ (Director) มีหน้าที่ทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางทะเล เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันทางสถานการณ์ทางทะเล (MDA) มีประสิทธิภาพด้วยการให้ความร่วมมือ การอำนวยความสะดวกและการเส้นทางด้านนโยบาย โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. สร้างวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์และกำกับดูแลหน่วยงาน GMSA เป็นผู้นำในการเสริมสร้างกรอบความร่วมมือ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลทางทะเล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดตามหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA)

๒. พัฒนา เสนอแนะ นโยบายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รูปแบบและมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ

๓. พัฒนา และเสนอแนะ นโยบายการเสริมสร้างความร่วมมือในการรวบรวมข่าวสาร การบูรณาการ การวิเคราะห์ และการกระจายข้อมูลข่าวสาร การให้บริการ และผลผลิตที่เกี่ยวข้องกับ GMSA

๔. จัดให้มีการประชุม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ กระตุ้นให้หน่วยงานสมาชิกให้ความร่วมมือแลกเปลี่ยนทัศนคติเพื่อให้บรรลุผลในการเสริมสร้างความพยายามร่วมกัน

๕. อำนวยความสะดวกในการพัฒนา และให้การสนับสนุนเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลขีดความสามารถ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลข่าวสาร และผลิตภัณฑ์ของ GMSA

รองผู้อำนวยการ (Deputy Director) มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การสนับสนุน ผู้อำนวยการจัดทำเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ช่วยเหลืองานธุรการของผู้อำนวยการ จัดทำนโยบายและระเบียบปฏิบัติ การเป็นหน่วยงานหลัก การทบทวนและการวางแผนการทำงาน การให้คำปรึกษากับบุคลากร เพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบในการเป็นศูนย์แห่งความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) รวมถึงงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ โดยมีภารกิจดังนี้

๑. ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการ ในกรณีที่ผู้อำนวยการไม่อยู่ปฏิบัติงานในสำนักงานฯ
๒. รับผิดชอบในการเป็นผู้แทนของ GMSA ในการประสานงานกับหน่วยงานในหน่วยยามฝั่งสหรัฐฯ (Coast Guard) รวมถึงให้ข้อมูลกับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับภารกิจที่กำลังดำเนินการของ GMSA
๓. แก้ปัญหาเรื่องแหล่งทรัพยากรกับหน่วยงานในหน่วยยามฝั่งสหรัฐฯ
๔. รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานภายในโดยทั่วไปและการมอบหมายภารกิจให้กับบุคลากรตามที่ผู้อำนวยการได้กำหนด

หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ (Chief of Staff) มีหน้าที่ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา และแนะนำฝ่ายอำนวยการในปฏิบัติงานประจำวัน ให้ความช่วยเหลือผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ รวมถึงประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายอำนวยการในแต่ละสาขา เพื่อให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. เป็นผู้นำ และให้คำปรึกษากับฝ่ายอำนวยการ
๒. พัฒนาแผนยุทธศาสตร์สำหรับการบริหารบุคลากร
๓. บริหารการมอบหมายงานตามภารกิจที่ได้รับมอบ
๔. กำหนดเงื่อนไขเวลาในการทำงาน
๕. ตรวจสอบ และกำหนดนโยบายที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานสำนักงาน
๖. เสนอแนะนโยบาย และระเบียบปฏิบัติใหม่
๗. ดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานการปฏิบัติงาน การตอบสนองต่อสถานการณ์ และการแสดงออกของสำนักงาน
๘. ปรับปรุงวิสัยทัศน์ให้สำนักงาน สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้
๙. พัฒนาแนวทางให้การปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ดีที่สุทธรวมถึงการพัฒนาการทำงาน
๑๐. ติดตาม และบริหารงบประมาณในการเดินทาง

ส่วนกิจการพลเรือน (Public Affairs) มีหน้าที่เป็นผู้นำในการติดต่อประสานงานของสำนักงาน เพื่อให้บรรลุภารกิจในภาพรวม โดยการประสานงานกับสื่อมวลชน และหน่วยงานอื่นๆ ด้านกิจการพลเรือน รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานด้านกฎหมาย โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. เป็นผู้นำด้านกิจการพลเรือนให้มีความสอดคล้องกันทั้งด้านนโยบาย แผน และการปฏิบัติ
๒. วางแผน และบังคับใช้แผนการประสานงานของส่วนกิจการพลเรือน
๓. เป็นที่ปรึกษาให้กับผู้อำนวยการ และฝ่ายอำนวยการในงานด้านกิจการพลเรือน
๔. ประสานงานกับกองทัพเรือ และหน่วยยามฝั่งสหรัฐฯ
๕. เสนอแนะหนทางปฏิบัติด้านกิจการพลเรือน
๖. จัดทำ และกระจายข่าวสาร MDA ประจำวันหรือสื่ออื่นๆ ตามความเหมาะสม
๗. สร้าง และปรับปรุงเว็บไซต์ของสำนักงาน

ส่วนงานธุรการ (Administrative officer) มีหน้าที่ให้การสนับสนุนผู้อำนวยการ และฝ่ายอำนวยการ รวมถึงรายงานผลการปฏิบัติต่างๆ ไปยังหัวหน้าฝ่ายอำนวยการเกี่ยวกับหนังสือโต้ตอบ รายงานผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน รางวัลของการปฏิบัติงาน และคำร้องของบุคลากร เป็นต้น นอกจากนี้ยังรับผิดชอบในการสั่งซื้ออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. ปฐมนิเทศเกี่ยวกับการจัดองค์กร และการปฏิบัติงานประจำ
๒. ให้การอบรมการปฏิบัติงานผ่านทางคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์
๓. จัดทำบัตรประจำตัว
๔. การรักษาความปลอดภัย
๕. การใช้งานผ่านทางคอมพิวเตอร์
๖. วางแผนการกำหนดตารางการฝึก
๗. ให้การสนับสนุนงานด้านธุรการ
๘. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์
๙. จัดทำตารางการปฏิบัติ
๑๐. จัดทำ และจัดเก็บหนังสือโต้ตอบ
๑๑. บริหารงบประมาณของสำนักงานภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าฝ่าย

อำนาจการ

ส่วนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสิ่งอำนวยความสะดวก (Data Sharing and Infrastructure) มีหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อำนาจความสะดวก และกำหนดมาตรฐานของข้อมูลข่าวสารที่ทำการแลกเปลี่ยน โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีชั้นความลับ หรือข้อมูลข่าวสารที่มีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต
๒. พัฒนาเครื่องมือ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๓. ให้การสนับสนุนข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๔. ให้คำแนะนำและคำปรึกษากับหน่วยงานอื่นๆ ในด้านความรู้เท่าทันสถานการณ์

ทางทะเล

ส่วนสนับสนุนและประสานงาน (Outreach and Coordination) มีหน้าที่ในการติดต่อสื่อสาร และการรับหน่วยงานตามกรอบความร่วมมือเข้ามาเพิ่มเติมโดยผ่านนโยบายทางการทูต การกระตุ้นให้หน่วยต่างๆ เห็นถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อขยายขอบเขตการดำเนินให้มากที่สุด โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. ดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ว่าหน่วยงานเหล่านั้นมีความเข้าใจถึงความต้องการของหน่วยงาน GMSA
๒. ให้การสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งขยายบทบาทของภาคอุตสาหกรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๓. เสริมสร้างความเชื่อมั่นตามกรอบความร่วมมือ
๔. เสริมสร้าง และควบคุมการประชุมที่สำคัญ
๕. ปรับปรุง และกำหนดหน้าที่ของกระดานแสดงภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความรู้อำนาจเท่าทันสถานการณ์ทางทะเล(MDA Stakeholder Board)

ส่วนแผนและนโยบาย (Plan and Policy) มีหน้าที่ในการพัฒนา แนะนำ สนับสนุน และแก้ปัญหาคความขัดแย้งของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และนโยบายด้านความปลอดภัย โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑. มีความเข้าใจนโยบายปัจจุบันที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในทุกระดับ ซึ่งอาจมีบางระดับที่ต้องมีการแก้ไขในระดับนโยบาย เพื่อลดอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๒. ปรับปรุงแก้ไขนโยบาย เพื่อแก้ปัญหาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
๓. ตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) รวมถึงการพัฒนา และการบังคับใช้แผนการประเมินผลการปฏิบัติงาน และฝึก
๔. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

สรุป จากโครงสร้าง และการดำเนินงานของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐอเมริกา (GSMA) พบว่า ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีการปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมงในทุกวัน รวมทั้งมีการจัดโครงสร้าง และการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นสายการบังคับบัญชาที่สั้น มีหน่วยรองน้อย และเน้นการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถจำแนกขอบเขตงานได้ ๕ ส่วน ประกอบด้วย ส่วนในการวางแผน และนโยบาย ส่วนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ส่วนส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ส่วนการฝึก และส่วนพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในแต่ละส่วนมีการกำหนดหน้าที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน

ปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศไทย

จากรูปแบบของภัยคุกคามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ศรชล. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งมีหน่วยงานหลัก คือ กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการยุติหรือจำกัดคุกคามดังกล่าว ซึ่งปัจจัยที่จะเกื้อกูลให้ภารกิจสำเร็จก็คือ การข่าวกรอง แต่ระบบงานข่าวที่เป็นอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่ดำเนินการโดย ศรชล. และหน่วยงานด้านการข่าวอื่นที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ยังไม่มีเจ้าภาพหลักในเรื่องของการวิเคราะห์สถานการณ์ และประเมินภัยคุกคามทางทะเลในภาพรวมของประเทศ ที่ผ่านมามีหน่วยงานเพียงแต่ทำหน้าที่ในขอบเขตงานของตนเอง อาจจะมีการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองกันบ้างในบางครั้ง แต่หากไม่สามารถวิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ในภาพใหญ่ได้ จึงส่งผลให้การวางแผนนโยบายการปฏิบัติในภาพรวม รวมทั้งการออกปฏิบัติการของหน่วยเรือในทะเลเป็นการออกลาดตระเวนตามปกติ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม มีการตรวจค้นบ้างเป็นครั้งคราว โดยไม่มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดผลงานปรากฏอย่างเด่นชัดเป็นรูปธรรมได้ ซึ่งการที่หน่วยข่าวต่างๆ ไม่สามารถเชื่อมต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลกันในภาพรวมของประเทศได้นั้น มีสาเหตุมาจากปัญหาและข้อจำกัดหลัก ๓ ประการ คือ

๑. ปัญหาด้านบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเล

ข้อมูลด้านการข่าวกรองทางทะเล มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการจำนวนมาก ทั้งฝ่ายพลเรือน ทหาร และตำรวจ นำไปสู่ข้อจำกัดในการบูรณาการด้านการข่าวหรือการปฏิบัติงาน ร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ซึ่งจากการศึกษาพบปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ คือ

๑.๑ ความแตกต่างกันในลักษณะสายการบังคับบัญชาหรือต้นสังกัด และโดยธรรมชาติของการทำงานด้านการข่าวกรอง ผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จของงานด้านการข่าว โดยเฉพาะงานที่มีความสำคัญ มีชั้นความลับ ขณะเดียวกันยังขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะการทำงานของผู้บังคับบัญชาของแต่ละหน่วยงาน ในการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยอื่น หรือการทำงานเป็นเอกเทศ

๑.๒ วัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน และการทำงานบางประการที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาในแต่ละองค์กรยังไม่จางหายไปตามกาลเวลา อาทิ การทำงานแบบตำรวจ การทำงานแบบทหาร เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการทำงานที่ยังคงยึดอยู่ในกรอบแนวปฏิบัติของแต่ละองค์กร ซึ่งบางครั้งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกต่อการปฏิบัติร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

๑.๓ ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ยังคงมีทัศนคติหรือความรู้สึกของการเป็นคู่แข่ง (rivalry) มากกว่าผู้ร่วมงานในอาชีพเดียวกัน (professionalism) ทั้งในระดับองค์กรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ อาจสืบเนื่องมาจากลักษณะงานการรวบรวมข่าวกรองที่ต้องแข่งกับเวลา การติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง และต้องนำเสนอ ให้หน่วยนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา โดยเฉพาะข่าวกรองที่มีความสำคัญหรือเมื่อเกิดเหตุวิกฤต

๑.๔ ขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับองค์กรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ หรือประโยชน์ในความร่วมมือการปฏิบัติงานข่าวกรองอย่างจริงจัง รวมทั้งขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานร่วมกัน จนทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่หรือความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงาน

๒. ปัญหาเชิงโครงสร้างของหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเล

ปัญหาเชิงโครงสร้างหากพิจารณาถึงความเป็นมา การจัดตั้ง สถานภาพ และการปฏิบัติงาน ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน สรุปได้ดังนี้

๒.๑ การจัดโครงสร้างที่ค่อนข้างขาดความยืดหยุ่น (rigid) ติดรูปแบบของทางราชการ ทำให้ขาดความคล่องตัวการประสานงาน และความเหมาะสมปฏิบัติงานร่วมกัน มีสายการบังคับบัญชาซ้ำซ้อนเกินความจำเป็น

๒.๒ ขาดการแบ่งมอบหน้าที่และภารกิจความรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติให้กับหน่วยต่างๆ รวมทั้งไม่มีการจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ/เครื่องมืออุปกรณ์) ซึ่งแต่ละหน่วยต้องใช้งบประมาณของตนเองในการดำเนินงานด้านการข่าวกรองทางทะเล

๒.๓ การจัดโครงสร้างและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ ศรชล. ที่ผ่านมายังไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยต่างๆ เนื่องจากทุกหน่วยมีบทบาทและภารกิจหน้าที่แตกต่างกัน

๓. ปัญหาการปฏิบัติงานและการประสานงาน

ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกันหรือการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

๓.๑ การประสานงานระหว่างองค์การ

การปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงาน ในลักษณะการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรมักจะเริ่มจากการร่วมกันทำในหน่วยงานย่อยๆ หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ หรือการประสานงานที่ไม่เป็นทางการก่อน แล้วขยายผลในเชิงโครงสร้างให้มีการครอบคลุมมากขึ้น หลายกรณีเป็นการประสานงานในลักษณะที่เริ่มจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมาก่อน การริเริ่มที่เกิดจากบุคคลจะต้องมีการสร้าง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หรือขยายผลอย่างจริงจัง ดังนั้น การใช้การประสานงานเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยราชการหรือหน่วยงาน จึงต้องคำนึงถึงลักษณะดังกล่าว และต้องติดตามตรวจสอบ ตลอดจนเตรียมการหาแนวทางปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดผลดีอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนต่อไป

๓.๒ ระบบการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐยังขาดระบบการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งการวางแผนงานร่วมกัน จะทำให้หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งสามารถทำงานต่อเนื่องกันได้อย่างสมบูรณ์ การวางแผนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดภารกิจและความรับผิดชอบร่วมกัน การดำเนินการของแผนการปฏิบัติการ (action plan) ทำให้ทุกกิจกรรมที่หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ

๓.๓ ค่านิยมในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบว่า หน่วยงานมีค่านิยม และความเชื่อที่สอดคล้องกับรูปแบบของการทำงานร่วมกัน มีความเคารพต่อผู้อื่นและหน่วยงานอื่น เพื่อมุ่งที่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน มากกว่าการยึดเป้าหมายย่อยของหน่วยงานตนเอง เช่น

๓.๓.๑ การผูกพันตัวเองกับหน่วยงานต้นสังกัด โดยยึดว่า ตนเองเป็นข้าราชการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง และมุ่งที่เป้าหมายของหน่วยงานตนเอง ซึ่งบางครั้งเป้าหมายของหน่วยงาน ไม่ได้ช่วยให้บรรลุเป้าหมายในภาพรวมได้ เป็นการคิดแบบแยกส่วน

๓.๓.๒ การปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองสะดวกมากกว่า ไม่ต้องรอหน่วยงานอื่นทำให้มีความคล่องตัวมากกว่า

๓.๓.๓ ระบบการวางแผนที่จะมุ่งเป้าหมายเดียวกันยังขาดความชัดเจน ส่งผลถึงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ก่อให้เกิดลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือการบูรณาการ

๓.๓.๔ ในบางโอกาสการปฏิบัติงานในระบบราชการที่ลักษณะการบริหารระเบียบปฏิบัติ การยึดระเบียบที่มีอยู่เดิมมากกว่าเป้าหมาย หรือผลสำเร็จในการทำงาน ทำให้ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานราชการหรือหน่วยงานราชการ การปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะภารกิจที่มีเงื่อนไขเวลาหรือความเร่งด่วนเป็นตัวกำหนด

๓.๔ ปัญหาด้านระบบฐานข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร

๓.๔.๑ ข้อมูลด้านการข่าวและข้อมูลอื่นๆ เช่น ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจกำหนดนโยบาย การประสานงาน การปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อการป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ ในทางปฏิบัติหน่วยข่าวกรอง หน่วยงานด้านความมั่นคง และหน่วยงานอื่นๆ ยังมีการปิดบังข้อมูลที่มีอยู่ หรือมีลักษณะต่างหน่วยต่างงาน ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน บางกรณีไม่ทราบว่า ข้อมูลของตนเองจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยอื่น

๓.๔.๒ ระบบการจัดเก็บข้อมูล ข่าวสาร รายงานข่าวกรองทางทะเล ยังขาดการจัดเก็บอย่างเป็นระบบที่สามารถเรียกใช้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันของหน่วยงานหลัก

๓.๔.๓ ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการในการสร้างเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแจ้งข่าวสาร การระวังป้องกันเหตุ ทั้งในสภาวะปกติและในห้วงสถานการณ์ เช่น การแจ้งเหตุด่วน/ข่าวสารทางสายด่วน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๓.๔.๔. การบริหารข้อมูลด้านสารสนเทศ ยังมีปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล งานความมั่นคง และงานด้านการข่าวจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีในระดับสูง

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล พบว่ายังมีจุดอ่อน หรืออุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเลมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาที่สำคัญได้แก่ ปัญหาพื้นฐานของการบูรณาการด้านการข่าว ปัญหาในเชิงโครงสร้าง ปัญหาเชิงนโยบาย ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือการประสานงาน ปัญหาด้านระบบฐานข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร อย่างไรก็ตาม จากปัญหา และอุปสรรคดังกล่าว ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์และกำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

สรุป

จากการศึกษาในบทที่ ๓ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อที่ ๑ คือ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศ และภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

ข้อที่ ๒ คือ เพื่อศึกษากรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศ และภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้อง ด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษาตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ สรุปได้ว่า ภัยจากการก่อการร้ายยังคงเป็นภัยคุกคามที่มีรูปแบบการก่อเหตุที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากสภาวะเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบการก่อการร้ายและขบวนการของกลุ่มก่อการร้าย จะมีการเพิ่มจำนวน และมีการพัฒนาการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น การก่อการร้ายในอีก ๕ ปีข้างหน้า จะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น มีความสลับซับซ้อนในกระบวนการ และวิธีการก่อเหตุมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวัง

ในพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหนาแน่นของประชาชน และการใช้พื้นที่ของกลุ่มประเทศที่ ๓ ในเส้นทางผ่านไปยังประเทศต้นทาง สำหรับในภูมิภาคอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพความมั่นคงทางทะเล ทั้งในด้านสภาพภูมิศาสตร์ทางทะเลที่มีช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่มีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การมีอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุจูงใจก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงทางทะเล และภัยก่อการร้ายทางทะเล ในภูมิภาค เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ในภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือเข้ามาช่วยจัดการปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและร่วมมือป้องกันภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้น โดยอาศัยกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนในด้านของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC) เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิม และรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลักในการหาแนวทางสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนต่อไป

นอกจากที่กล่าวมาแล้วผลการศึกษานี้ ได้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ ๒ สรุปได้ดังนี้

จากปัญหาการดำเนินงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบงานข่าวกรองทางทะเล การดำเนินนโยบายด้านการข่าวกรองที่เกี่ยวข้องตลอดจนเครื่องมือในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ รวมถึงปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมภัยคุกคาม และปัญหาในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ได้แก่ สภาวะแวดล้อมในโลกลยุคโลกาภิวัตน์ ภัยคุกคามทั้งรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) จึงเห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ จะยังมีความซับซ้อนและทวีรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

หลังจากที่ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองทางทะเลไปแล้ว ในบทที่ ๓ นี้ ได้ทำการนำทฤษฎี และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ทฤษฎีและแนวความคิดการจ้องค้ำกร หลักการข่าวกรอง กรอบแนวความคิดความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle) ตลอดจนการศึกษา ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ มีศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) เนื่องจากมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีเครื่องมือที่ทันสมัยและมีระบบงานที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดหน่วยหนึ่ง ในเรื่องการปฏิบัติงานด้านข่าวสารทางทะเลมาร่วมพิจารณา รวมทั้งนำผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลมาแล้ว ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การที่ประเทศไทยจะสามารถปฏิบัติการด้านการข่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการแจ้งเตือน และมีการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที จึงจำเป็นต้องอาศัยระบบงานข่าวกรองทางทะเลที่ดี เพื่อสามารถป้องกันปัญหาหรือภัยคุกคามดังกล่าวที่จะเกิดได้

แต่การดำเนินงานด้านการข่าวกรองทางทะเลในอนาคต จะไม่สามารถดำเนินการได้ด้วย หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอีกต่อไป แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกหน่วยงาน ในลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการ ได้แก่ การวางแผนการรวบรวมข่าว การแบ่งปันทรัพยากรที่ใช้ในการรวบรวมข่าว การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การร่วมกันดำเนินกรรมวิธี และการกระจายข่าวซึ่งกันและกัน จะสามารถทำให้การดำเนินงานด้านการข่าวกรองและการต่อต้านก่อการร้ายทางทะเลของประเทศ มีประสิทธิภาพมากกว่าในปัจจุบัน ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาข้อจำกัดต่างๆ ของระบบงานกรอข่าวทางทะเลต้องดำเนินการในภาพรวมทั้งระยะสั้นและระยะยาว สำหรับในการดำเนินการระยะสั้นควรดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการพัฒนาองค์บุคคล กล่าวคือผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่นั้นควรจะต้องมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน มีการแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจน เช่น ในส่วนของ Reginal Sence Making ในกรณีเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง กำลังพลในส่วนนี้จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นบ่อยครั้ง และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัจจัยต่างๆ ที่มาเกื้อหนุน ทั้งนี้บุคคลากรในกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และชำนาญในพื้นที่เนื่องจากเป็นผู้ที่ติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา

ด้านการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการปฏิบัติงาน ควรมีการเพิ่มขีดความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความง่ายและสะดวก ในการรับและส่งข้อมูลระหว่างกัน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบข้อมูลด้วยความรวดเร็ว ซึ่งได้กำหนดเป็นการแจ้งเตือนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น(Incident Report /Incident Alert) และข้อมูลข่าวสาร (Maritime News) ที่เป็นข่าวสารเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ให้ความสนใจ (Area of Interest)

ด้านการพัฒนาการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ เนื่องจากปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับหน่วยงานภายในประเทศ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนความร่วมมือกับมิตรประเทศ อีกทั้งควรมีการจัดประชุมสัมมนา ระหว่างผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อุปสรรค ข้อขัดข้อง ตลอดจนแนวโน้มของสถานการณ์ต่างๆ สำหรับการแลกเปลี่ยนกับหน่วยข่าวกรองต่างประเทศ ควรมีการดำเนินการให้มีความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลข่าวกรองที่ได้ มาวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง

สำหรับการดำเนินการในระยะยาว ควรพิจารณาหาแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเล รองรับต่อปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างถาวรและยั่งยืน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทที่ ๔ ต่อไป

บทที่ ๔

การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรอง ในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล

ในบทนี้มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อตอบสนองการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยมีรายละเอียดการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

๑. วิเคราะห์บทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล
๒. วิเคราะห์บทบาทและภารกิจของกองทัพเรือตามกรอบประชาคมอาเซียน
๓. วิเคราะห์หน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทย
๔. วิเคราะห์หน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ
๕. กำหนดแนวทางความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน
๖. สรุป

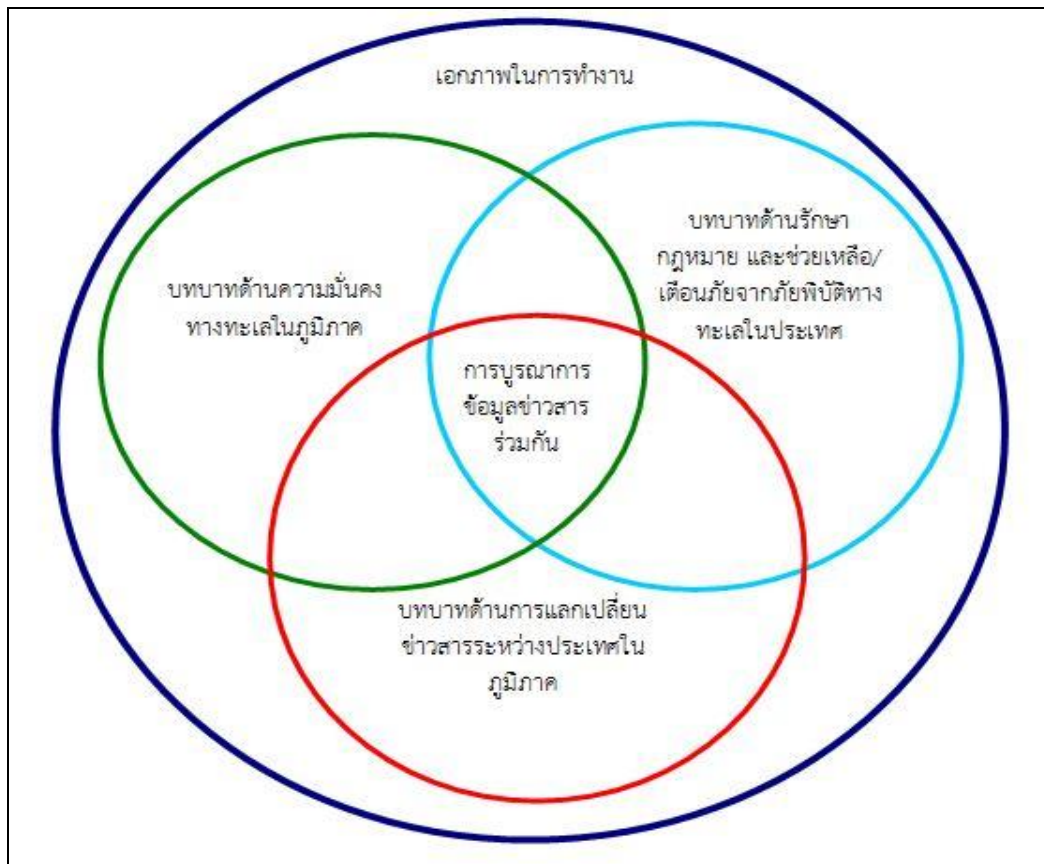
กล่าวนำ

ตามที่ได้รับทราบสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลและสถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศและในภูมิภาค ผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านความมั่นคงทางทะเล บทบาทหน้าที่ของหน่วยข่าวกรองทางทะเล หน่วยงานรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเลและการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลแล้วนั้น สำหรับการทําวิจัยในบทที่ ๔ นี้ จะทำการศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองทางทะเล โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล สถานการณ์การก่อการร้าย มาพิจารณาพร้อมกับหลักการความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) หลักการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Data and Information Fusion) และบทบาทหน้าที่ของศูนย์ข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ นำมากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการตอบสนองการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเลต่อไป

วิเคราะห์บทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล

ตามที่หน่วยข่าวกรองทางทะเลมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงทางทะเล การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อทำการศึกษาบทบาทงานด้านการข่าวกรอง เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนนั้น จากการตรวจสอบปัจจัยที่เป็นปัญหาร่วมกันของภูมิภาค (Common Threats) ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลของชาติในภูมิภาค ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตแดนทางทะเล ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล ปัญหาโจรสลัดและการปล้นทางทะเล ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล และปัญหาภัยธรรมชาติจากสิ่งแวดล้อมและอุบัติเหตุทางทะเล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเล ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาล ในการปกป้องความมั่นคงและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้หากวิเคราะห์บทบาทงานด้านข่าวกรอง เพื่อนำไปสู่แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล โดยใช้ความสัมพันธ์บทบาทงานด้านข่าวกรองทางทะเลเป็นต้นแบบในการวิเคราะห์แล้ว สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ - ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล

ที่มา : ผู้วิจัย, เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ ๒๐๐๗ หลักนิยมข่าวกรองทหารเรือ.

๑. บทบาทด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

งานด้านการข่าวกรองทางทะเลควรดำเนินบทบาทดำรงขีดความสามารถในระดับที่เพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้างความมั่นคงทางทะเลโดยเฉพาะรักษาสีทธิและอำนาจอธิปไตยทางทะเล ทั้งนี้จะต้องเน้นเสริมสร้างขีดความสามารถในการรวบรวมข่าวสาร ให้ครอบคลุมภารกิจในด้านความมั่นคงทางทะเลและพื้นที่สนใจ (Areas of Interest : AOI) ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นหน่วยงานหลักด้านการข่าวกรองทางทะเลของประเทศ ที่มีความพร้อมและมีขีดความสามารถสูง เป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจจากหน่วยงานด้านความมั่นคงของชาติ เพื่อรักษาสีทธิและอำนาจอธิปไตยทางทะเล รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และภารกิจอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะวิกฤติ ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวความคิดหลักการความ รู้รู้เท่าทันสถานการณ์ (MDA) และที่เกี่ยวข้องกับกองทัพเรือมากที่สุด คือ การประสานความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลของอาเซียนในอนาคต

๒. บทบาทด้านรักษากฎหมาย และช่วยเหลือ/เตือนภัยจากภัยพิบัติทางทะเลในประเทศ

ในฐานะที่กองทัพเรือ มีศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เป็นเครื่องมืองานด้านการข่าวกรองทางทะเล จึงควรดำเนินบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยข่าวกรองทางทะเลและรวบรวมข้อมูลการกระทำผิดต่าง ๆ ในทะเล รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในภาพรวม เพื่อให้สามารถเห็นเป็นภาพเดียวกันตามหลักการ และกลไกความ รู้รู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) ทั้งนี้ข้อมูลบางอย่างเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการรวบรวมและวิเคราะห์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและใช้ทรัพยากรด้านการข่าวของประเทศ ในการสนับสนุนปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล โดยเน้นการแจ้งเตือนก่อนที่การกระทำผิดจะเกิดขึ้นหรือภัยคุกคามเข้าสู่ประเทศไทย ตามขอบเขตของกฎหมายที่มอบอำนาจ

๓. บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างประเทศในภูมิภาค

งานด้านการข่าวกรองทางทะเล ควรปรับขยายบทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างประเทศ โดยริเริ่มและมีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร เพื่อสนับสนุนการป้องกันภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค เช่น การปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาการก่อการร้ายสากลทางทะเล เป็นต้น ทั้งนี้ล่าสุดได้มีกรอบความร่วมมือระหว่างกระทรวงกลาโหมของประเทศในอาเซียน ในการต่อต้านการก่อการร้าย ภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกลไกสำหรับการรวบรวม ดำเนินกรรวิธี และนำเสนอข่าวสารในระดับยุทธศาสตร์ โดยมีขอบเขตของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในด้านการก่อการร้าย (terrorism) ลัทธินิยมความรุนแรง (radicalism) และผู้ใช้ความรุนแรงสุดโต่ง (violent extremism) ในอนาคตกองทัพเรือต้องมีความร่วมมือระหว่างมิตรประเทศ ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศ ในเบื้องต้นควรส่งเสริมการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Enhance Maritime Domain Awareness) ด้วยการเพิ่มความร่วมมือในกลไกที่มีอยู่ รวมทั้งภัยคุกคามหลายอย่างมีความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศ หน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการและเป้าหมายต่อความร่วมมือ รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับประเทศต่างๆ ที่ชัดเจน

จากการวิเคราะห์บทบาทของงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ตามที่กล่าวมาในข้างต้น พบว่า งานด้านการข่าวกรองทางทะเลในส่วนของกองทัพเรือ จะมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งการรักษากฎหมาย การช่วยเหลือ/เตือนภัยภัยพิบัติทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล ก็เป็นอีกบทบาทที่สำคัญ ทั้งนี้ การทำงานด้านการข่าวในทุกๆ บทบาท ซึ่งสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ **ความมีเอกภาพและการบูรณาการข่าวสารร่วมกัน** ตามหลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle)

วิเคราะห์บทบาทและภารกิจของกองทัพเรือตามกรอบประชาคมอาเซียน

จากการตรวจสอบแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ตามกรอบประชาคมอาเซียน สามารถสรุปได้ว่า มีแผนงานหรืองานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความมั่นคงทางทะเล ซึ่งประเทศไทยโดยกองทัพเรือ มีส่วนเกี่ยวข้องใน ๓ ส่วนหลัก ได้แก่

๑. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ที่ได้กำหนดกิจกรรมความร่วมมือไว้ เช่น ความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย ฯลฯ) ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ โดยกองทัพเรือมีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุด คือ ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน

๒. กรอบเวทีการประชุมหารือเรื่องความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน (ASEAN Maritime Forum : AMF) ซึ่งเป็นกิจกรรมภายใต้แผนงานของ APSC Blueprint ที่ส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องความปลอดภัยในการเดินเรือและความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค การส่งเสริมความร่วมมือด้านความปลอดภัยในการใช้ประโยชน์จากทะเล การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล โดยดำเนินการผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างความร่วมมือด้านเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ของแต่ละประเทศ เพื่อร่วมสังเกตการณ์ปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นต้น

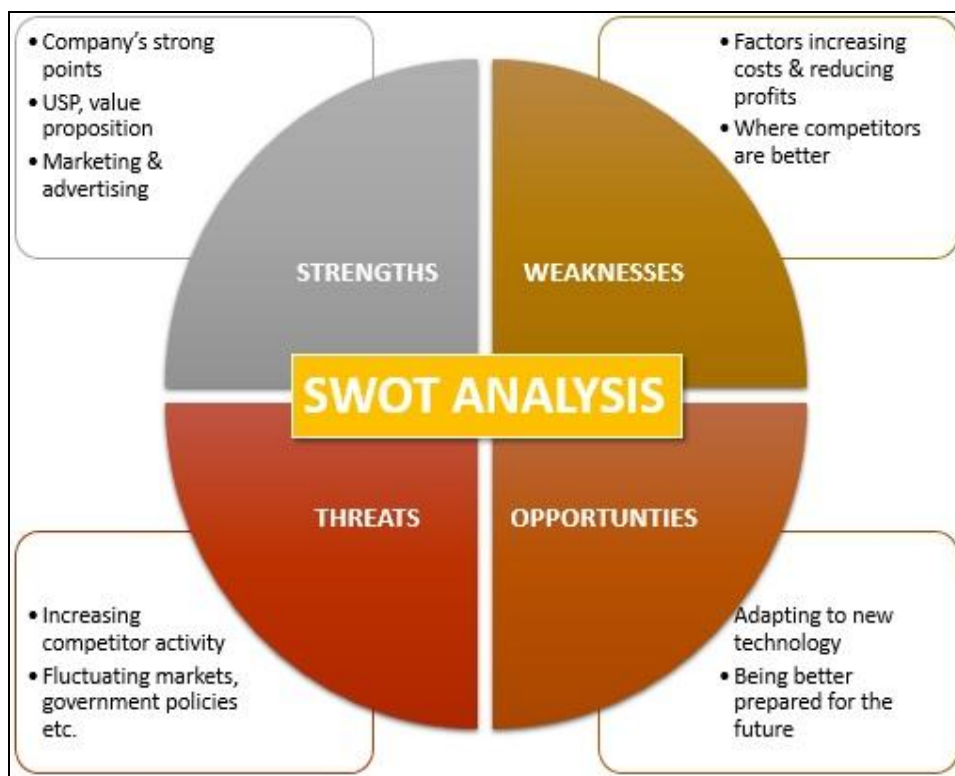
๓. กรอบตามข้อตกลงเวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) กับการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) อีก ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย และสหรัฐฯ ที่มีความร่วมมือ ๕ ด้าน คือ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ความมั่นคงทางทะเล การแพทย์ทหาร **การต่อต้านการก่อการร้าย** และการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่การเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ได้มีการสร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ ของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะกิจกรรมความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล ที่มีประเด็นรายละเอียดการดำเนินการเป็นจำนวนมาก ทั้งในกรอบของ APSC Blueprint เวทีการประชุม AMF และข้อตกลงตามกรอบ ADMM กับ ADMM Plus นั้น ตามแนวทางหรือกิจกรรมความร่วมมือตามกรอบประชาคมอาเซียนดังกล่าว ส่งผลให้กองทัพเรือต้องมีบทบาทและภารกิจหน้าที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และหากเปรียบเทียบกับหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลอื่นๆ แล้ว สามารถกล่าวได้ว่ากองทัพเรือจะเป็นเจ้าภาพหลัก ในการดำเนินงานในด้านความมั่นคงทางทะเล

การวิเคราะห์หน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์บทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเลนั้น จำเป็นต้องนำปัจจัยแวดล้อมของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลและหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเลต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓ มาทำการศึกษา เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล ซึ่งจะเห็นว่าทั้งในส่วนสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment Analysis) ที่ศึกษาภาพเป็นจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis) ในการระบุสถานการณ์ที่เป็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ที่ส่งผลกระทบต่อการบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเล นับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดแนวทางหลักการและกลไก ในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเล ซึ่งสามารถวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลและหน่วยงานด้านการข่าวกรองต่างๆ ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ - ๒ SWOT ANALYSIS

ที่มา : ผู้วิจัย. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <https://www.mbaskool.com/business-concepts/marketing-and-strategy-terms/2353-swot-analysis.html>, 2561.

ประเด็นจุดแข็ง (Strength : S)

๑. ประเทศไทยมีหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้อง ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รับผิดชอบด้านการปฏิบัติการทางทหาร (Military Role) ด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือ (Constabulary Role) และด้านการสนับสนุนกิจการระหว่างประเทศ (Diplomatic Role) จำนวน ๑๖ กระทรวง มีองค์ความรู้ด้านการบริหารและจัดการด้านความมั่นคงทางทะเล

๒. โครงสร้างการปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านงานความมั่นคงทางทะเล ๑๘ หน่วยงาน ในการปฏิบัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓. กระทรวงกลาโหมมีโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบควบคุมบังคับบัญชาและโครงข่ายทางการสื่อสารโทรคมนาคมทางทหาร ที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่อ่าวไทยตอนบนอ่าวไทยตอนล่าง และทะเลอันดามันที่มีประสิทธิภาพ

๔. มีชุมชนพื้นที่ชายฝั่งและเกาะแก่งที่หน่วยงานภาครัฐ จัดตั้งเป็นอาสาสมัครในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ทสปช.) กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ชายฝั่ง ๒๓ จังหวัด

ประเด็นจุดอ่อน (Weakness : W)

๑. ขาดหน่วยงานเจ้าภาพทำหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีอำนาจตามกฎหมาย ในการสั่งการและบูรณาการความร่วมมือ ขาดหลักปฏิบัติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงทางทะเลมีภารกิจซ้ำซ้อน ขาดกลไกด้านการสร้างความตระหนักรู้ต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล (Collaborative tools) ที่ยังเป็นการดำเนินการในลักษณะต่างหน่วย ต่างแยกดำเนินการ

๓. ขาดการบูรณาการฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน (Maritime Information Standard) และข่าวสารที่จำเป็นต่อการรักษาผลประโยชน์ต่อชาติทางทะเล ในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ละหน่วยงาน เช่น ข้อมูลทะเบียนเรือ คนประจำเรือ สินค้าที่อยู่ในระวางเรือ อาชญากรรมบัตร และการผ่านเข้าเมืองของผู้ที่โดยสารมากับเรือสินค้า เรือโดยสารระหว่างประเทศ และเรือท่องเที่ยวส่วนตัว เป็นช่องทางที่กลุ่มผู้กระทำผิดสามารถแสวงหาใช้เป็นเส้นทางผ่านเข้า-ออกประเทศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยง่าย

๔. โครงสร้างฐานข้อมูลสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและติดตามสถานการณ์ทางทะเลไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะในการติดตามภาพสถานการณ์รวมทางทะเล ปัจจุบันมีขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ไม่มีระบบคัดกรองการเคลื่อนที่ของเรือสินค้า เรือประมง และเรืออื่นๆ ที่ดำเนินกิจกรรมทางทะเลสำหรับใช้ประโยชน์ให้หน่วยงานด้านความมั่นคงที่สามารถบังคับใช้กฎหมายปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ระบบตรวจการณ์ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งและท่าเรือไม่ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการและไม่มีกรเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายครอบคลุมต่อการปฏิบัติการกิจการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ประเด็นโอกาส (Opportunities : O)

๑. ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นแรงผลักดันให้หน่วยงานความมั่นคงทางทะเลต้องปรับตัวรองรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และภัยที่มีลักษณะข้ามชาติ (Transnational Crimes) จึงจำเป็นต้องมีระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ

๒. หน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลต่างๆ ของมิตรประเทศ และ ในภูมิภาคมีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างกลไกความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (MDA) และการให้ความช่วยเหลือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการติดตามสถานการณ์ระหว่างกัน ทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีระหว่างภูมิภาค โดยจัดทำเป็นกรอบความร่วมมือต่างๆ ซึ่งเป็นข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบความร่วมมือโครงการ **Our Eyes Initiative** เพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน

๓. หน่วยงานในกระทรวงกลาโหม รัฐวิสาหกิจและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางทะเล มีการจัดหาเทคโนโลยีเครือข่ายด้านการตรวจการณ์ ระบบติดตามตำบลเรืออัตโนมัติ และระบบติดตามสถานการณ์ทางทะเลสำหรับการติดตามตำบลที่ของเรือ และการรักษาความปลอดภัยท่าเรือ ซึ่งเป็นโครงสร้างข้อมูลมาตรฐานที่ง่ายต่อการเชื่อมโยงและขยายเครือข่ายระหว่างกันมากขึ้น

๔. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีคำสั่งให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing : IUU Fishing) ซึ่งในคำสั่งดังกล่าวได้มอบให้กองทัพเรือ และศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) เป็นหน่วยงานหลักของ ศปมผ. โดยให้ ควบคุม สั่งการ กำกับดูแล และประสานการปฏิบัติการทั้งปวงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม นับเป็นโอกาสที่ทำให้มีการเก็บรวบรวมและบูรณาการข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทะเล เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน

ประเด็นข้อจำกัด (Threats : S)

๑. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านรักษาความมั่นคงทางทะเล มีงบประมาณอันจำกัดและทรัพยากรด้านการตรวจการณ์ สำหรับใช้ในงานด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่ต้องดำเนินการ

๒. ภารกิจของหน่วยงานต่างๆ มีความซ้ำซ้อน และขาดการบูรณาการงานด้านการข่าวกรอง ทำให้ขาดประสิทธิภาพ การนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถดำเนินการด้านป้องกันปรามและการสกัดกั้นทางทะเลได้

๓. กลไกการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างหน่วยงานที่ปฏิบัติการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ขาดภาพสถานการณ์และข้อมูลข่าวสารที่มีความเกี่ยวเนื่องระหว่างกิจกรรมที่กระทำผิดบนบกในประเทศต่อเนื่องไปยังมิติทางทะเล รวมถึงการดำเนินกิจกรรมทางทะเลที่เป็นกระทำผิดในลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายทางทะเลที่มีการดำเนินการต่อเนื่อง

จากอาณาเขตของรัฐชายฝั่งหนึ่งมาถึงอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยหรือการกระทำผิดจากอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยและข้ามไปยังอาณาเขตทางทะเลของประเทศอื่นๆ

๔. หน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้อง ยังขาดการให้ความสำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานและการลดอุปสรรควัฒนธรรมการปิดกั้นข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทำให้เกิดช่องว่างของข่าวสารและส่งผลกระทบต่อการใช้กฎหมาย เช่น กิจกรรมการค้ามนุษย์จากทางบก โดยใช้ทะเลเป็นเส้นทางเดินเข้าสู่ประเทศปลายทาง เป็นต้น

วิเคราะห์หน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ

ตามที่ได้วิจัยได้ทำการศึกษาหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน คือ ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐฯ ซึ่งผู้วิจัยจะนำหน่วยงานดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ ตรวจสอบองค์ประกอบต่างๆ ที่สามารถขับเคลื่อนและผลักดันการบูรณาการด้านการข่าวกรอง ในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงทางทะเลจนประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลต่อไป

เป็นที่ทราบดีว่า ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่เล็กที่สุดในอาเซียนแต่ก็เป็นประเทศพัฒนาแล้วประเทศเดียวในอาเซียนเช่นเดียวกัน รายได้หลักของประเทศก็คือการเป็นเมืองท่าหลักเป็นศูนย์กลางในการขนส่งสินค้าทางทะเล เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดนี้จะเห็นว่า สิงคโปร์ได้เล็งเห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวโน้มของภัยคุกคามที่ไม่ใช่ภัยคุกคามด้านการทหาร (Traditional Threat) หรือที่เรียกว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threat) เช่น การกระทำอันเป็นโจรสลัด การปล้นเรือในทะเล การลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย การลักลอบขนยาเสพติด และภัยคุกคามอื่นๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล และต่อจุดแข็งของประเทศ นั่นก็คือ ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงจากการที่เป็น HUB ในการขนส่งสินค้าทางทะเลและจากการที่สิงคโปร์เป็นประเทศเล็กมีพลเมืองน้อย กำลังทางทหารน้อยที่สุดในอาเซียน ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมจะเห็นได้ว่า สิงคโปร์ไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยลำพังเพียงประเทศเดียวเท่านั้น สิงคโปร์จึงได้ยกประเด็นดังกล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหรือภัยคุกคามที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นภัยคุกคามของเฉพาะประเทศสิงคโปร์เท่านั้น แต่เป็นภัยคุกคามร่วมกันของประเทศในภูมิภาค (Mutual Threat) รวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในภูมิภาคนี้ แต่มีการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ช่องแคบมะละกาและช่องแคบสิงคโปร์ด้วยเช่นกัน จึงได้ใช้ประเด็นนี้เป็นการร้องขอความร่วมมือจากทุกประเทศที่มีผลประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว (Stakeholders) ให้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหามาจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐฯ ซึ่งเป็นพันธมิตรหลักและมีผลประโยชน์กับสิงคโปร์เป็นมูลค่ามหาศาล สิงคโปร์จึงมีแนวความคิดจัดตั้งศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารขึ้น โดยให้กองทัพเรือสิงคโปร์เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เรียกว่า ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) โดยการสนับสนุนของสหรัฐฯ และนำศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐฯ (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) มาเป็นต้นแบบ ซึ่งจะเห็นว่า สิงคโปร์ได้ใช้จุดแข็งของประเทศตนเอง คือการมีระบบการเงินที่ดีและระบบเศรษฐกิจที่มี

ศักยภาพที่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ไม่ว่าจะ เป็นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ การจัดหาซอฟต์แวร์ต่างๆ ของระบบบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ให้แก่นายทหารจาก ประเทศต่างๆ ที่มาร่วมปฏิบัติงานกับศูนย์ฯ

จากที่ได้กล่าวไปแล้วเบื้องต้นถึงความเป็นมาและความมีวิสัยทัศน์ของประเทศสิงคโปร์ ในความคิดริเริ่มก่อตั้งศูนย์ฯ โดยเพียงแค่ตนเองใช้เงินในการจัดหาอุปกรณ์ ติดตั้งระบบต่างๆ ในการ ดำเนินการและใช้การนำเสนอความคิดให้กับประเทศอื่นๆ ให้เห็นว่าเป็นภัยคุกคามร่วมกันของทุกชาติ จะเห็นได้ว่า เพียงแค่ความคิดเริ่มต้นก็สามารถเห็นได้ถึงความสำเร็จของเป้าหมายที่อยู่ไม่ไกล เพียงแค่ ดำเนินการให้เป็นระบบเท่านั้น จากการศึกษาศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือ สิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐ ซึ่งมีโครงสร้างและระบบการ ปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน จึงสามารถวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของหน่วยงานทั้ง ๒ หน่วย ได้ดังนี้

๑. ทรัพยากรบุคคล (Man) ผู้บริหารมีประสบการณ์มีความรอบรู้ มีความเชี่ยวชาญ ในการบริหารจัดการ ความซื่อสัตย์และมีความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีความเข้าใจในปัญหาของ ภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ซึ่งหัวหน้าศูนย์ฯ นั้น จะต้องเป็นผู้ที่กองทัพสิงคโปร์ไว้วางใจที่จะสามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะคัดเลือกจากประวัติการศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประวัติการทำงาน ประสบการณ์ รวมทั้งอัยาศัย เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงานในศูนย์ฯ เพราะต้องทำงานร่วมกับนายทหารจากหลายประเทศ ซึ่งมีความคิดและวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกัน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการ ให้ไปร่วมประชุม สัมมนาต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะ วิสัยทัศน์ และความรู้ให้เจ้าหน้าที่สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. งบประมาณ (Money) มีงบประมาณในการดำเนินงานสูง เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถ ดำเนินการปรับปรุงในเรื่ององค์วัตถุได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งดูแลในเรื่องสวัสดิการของกำลังพล

๓. เครื่องมือ (Materials) มีการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงและ ทันสมัย รวมทั้งอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่ผลิตจากบริษัทในประเทศ จึงได้รับการ สนับสนุนดูแลเป็นอย่างดีและสามารถทำการซ่อมบำรุงได้อย่างต่อเนื่อง

๔. การจัดการ (Management) โครงสร้างของศูนย์ฯ มีการแบ่งส่วนงานต่างๆ ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งในส่วนของสายการบังคับบัญชามีเอกภาพ ซึ่งศูนย์ฯ ได้ จัดรูปแบบการบังคับบัญชาที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาด้านความมั่นคงทางทะเลได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สามารถรายงานผู้บังคับบัญชาในการสั่งใช้กำลังได้โดยตรง เมื่อเกิดเหตุสถานการณ์ ฉุกเฉินที่ต้องการใช้กำลังทางทหารในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถลดเวลาทางธุรการ ลงได้

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การที่ศูนย์ IFC ของสิงคโปร์ และ GMSA ของสหรัฐฯ ประสบความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นมาจาก การจัดโครงสร้างที่ดี เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำบุคลากรที่มีความรู้และเข้าใจปัญหาภัยคุกคามที่เกิดขึ้นมาแก้ไขได้อย่างตรงจุด อีกทั้ง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและให้งบประมาณในการดำเนินการอย่างเหมาะสม

กำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

ตามที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ด้านการข่าวกรองทางทะเล บทบาท และภารกิจของกองทัพเรือตามกรอบประชาคมอาเซียนจุดเด่นจุดด้อยของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทย และปัจจัยความสำเร็จของหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ มาแล้วนั้น สามารถนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ได้เป็น ๒ ระดับ คือ ระดับยุทธศาสตร์ และ ระดับปฏิบัติการ

แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับยุทธศาสตร์

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานองค์กรพลเรือน และเอกชนในการพัฒนาเป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการทางทะเลที่ดี (Ocean Good Governance) รวมทั้งการมีกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลที่สามารถสนับสนุนการใช้อำนาจในการกำกับกรดำเนินกิจกรรมทางทะเล ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด ประกอบด้วยการมีหน่วยงานเจ้าภาพทำหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลและทำหน้าที่เป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลในประเทศและระหว่างประเทศ การบูรณาการเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ที่ดำเนินกิจกรรมทางทะเล (Maritime communities) โดยโครงสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารดังกล่าว มีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลในประเทศ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจสามารถจำแนกเป้าที่ต้องสงสัยและสมควรได้รับการติดตาม (Vessel of Interests) ออกจากเป้าที่มีพฤติกรรมการใช้เส้นทางคมนาคมหรือดำเนินกิจกรรมทางทะเลตามปกติ (White Shipping) สามารถสนับสนุนขั้นตอน การตรวจการณ์ พิสูจน์ทราบ และการตัดสินใจของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติและความมั่นคงทางทะเลได้ตั้งแต่ระยะไกล

กลยุทธ์หลัก

๑. การพัฒนาโครงสร้างหน่วยงานเจ้าภาพในการติดตามสถานการณ์ทางทะเล

๑.๑ การปฏิรูปโครงสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ให้มีเจ้าภาพรับผิดชอบสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล ด้วยการบูรณาการข้อมูลข่าวสารในภาพรวม ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลมอบให้ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ทำหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางทะเลในทุกๆ ด้านระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคงทางทะเล เพื่อให้มีการปฏิบัติที่เป็นเอกภาพและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ภายใน ศรชล. มีความซ้ำซ้อนและขาดการบูรณาการรวมถึงขอบเขตอำนาจตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานยังเป็นอุปสรรค ส่งผลต่อกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น ตามที่ ศรชล. มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงทางทะเลในหลากหลายมิติต่างๆ อยู่แล้ว **จึงสามารถ**

พัฒนาเป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งเป็น เจ้าภาพในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานให้รองรับกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนรองรับภัยคุกคามต่างๆ ได้

๑.๒ สำหรับปัญหาและข้อจำกัด ในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จำเป็นต้องมีหน่วยข่าวกรองทางทะเลของประเทศ โดยใช้แนวทางของหน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของประเทศสิงคโปร์ และศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐฯ โดยมีแนวคิดให้กองทัพเรือ จัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ภายใต้กรอบของ ศรชล. เป็นศูนย์กลางรับผิดชอบในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลด้านการข่าวกรองทางทะเลของไทย ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานภายในประเทศและระหว่าง ประเทศ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในแนวทางการสร้างความร่วมมือในระดับปฏิบัติการ

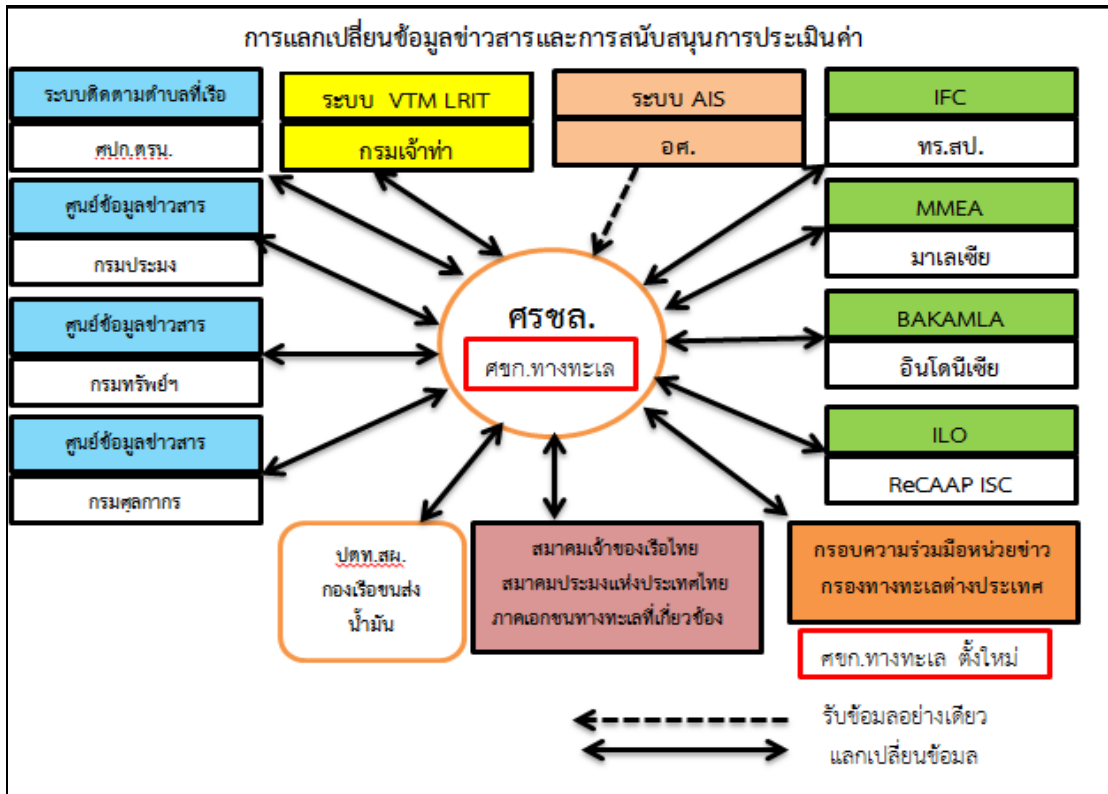
๒. การพัฒนากลไกการรับรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเลระหว่างหน่วยงานด้าน ความมั่นคงทางทะเล (Internal agencies MDA capacity building)

๒.๑ การสร้างเครือข่ายที่สามารถบูรณาการเครือข่ายข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ทั้งหมด ให้เป็นเครื่องมือที่หน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล สามารถใช้ร่วมกันและใช้ในการวิเคราะห์ผ่าน ภาพสถานการณ์รวมทางทะเล (Common Operational Picture : COP) ที่แสดงผลใกล้เคียงกับ สภาพความเป็นจริง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลและนำไปวิเคราะห์และกระจาย ข่าวสาร สนับสนุนการตัดสินใจในการปฏิบัติการกิจบังคับใช้กฎหมายหรือสนับสนุนการปฏิบัติการ ทางทหารในรูปแบบของสงครามเครือข่ายเป็นศูนย์กลางที่มีประสิทธิภาพ

๒.๒ การบูรณาการและสนธิทรัพยากรด้านการตรวจการณ์ทางทะเลระหว่าง หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงทางทะเล รัฐวิสาหกิจ เอกชนและประชาชน ให้สามารถ แสดงภาพและติดตามสถานการณ์ทางทะเลได้ครอบคลุมรองรับต่อสถานการณ์และภัยคุกคามด้านต่างๆ ได้แก่ การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ การทำประมงผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ การลักลอบลำเลียงอาวุธสงคราม การค้ายาเสพติด สินค้าหนีภาษี การก่อการร้ายทางทะเล และภัย อื่นๆ

๒.๓ การบูรณาการและสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานด้านความ มั่นคงทางทะเลในประเทศ รวมทั้งการจัดตั้งกลไกประสานงานและช่องทางการติดต่อสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพและทันเวลา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

แผนภาพที่ ๔ - ๓ การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเล

๒.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนหมู่บ้านชายแดนชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งต่างๆ ให้มีเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย

๒.๕ การพัฒนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกลไกความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเลจากหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล เพื่อเป็นบุคลากรสนับสนุนกลไกในคณะผู้เชี่ยวชาญตามสาขาปฏิบัติงาน (Subject Matter Expert committees)

๓. การพัฒนากลไกความร่วมมือหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงานในต่างประเทศ (Strategic partner co-operative arrangement)

๓.๑ การขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลกับต่างประเทศๆ ของหุ้นส่วนด้านความมั่นคง (Strategic Partnership) โดยเฉพาะการสร้างเสริมความแข็งแกร่งของความร่วมมือภายใต้ความเป็นประชาคมอาเซียน ให้ส่งเสริมความมั่นคงทางทะเล ที่มีกระทรวงกลาโหมของแต่ละประเทศในอาเซียนเป็นตัวขับเคลื่อนหลักตามโครงการ Our Eyes Initiative สนับสนุนการดำเนินการบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศและการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding : MOU) ให้เป็นรูปธรรม

๓.๒ การใช้กลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลของไทย เสริมสร้างความรู้ไว้นือเชื่อใจและแสวงหาความร่วมมือกับประชาคมโลก ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่

แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับปฏิบัติการ

แนวคิดการจัดโครงสร้างของหน่วยข่าวกรองทางทะเลของประเทศไทย

จากปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเล โดยมีแนวความคิดให้กองทัพเรือ จัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ปฏิบัติงานภายใต้กรอบของ ศรชล. เป็นศูนย์กลางรับผิดชอบในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการข่าวกรองทางทะเลและการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของไทย ร่วมกับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของ ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (IFC) และ ศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (GMSA) ของสหรัฐฯ มาเป็นแนวทาง จึงสามารถกำหนดภารกิจและโครงสร้างของศูนย์ข่าวกรองทางทะเล ได้ดังนี้

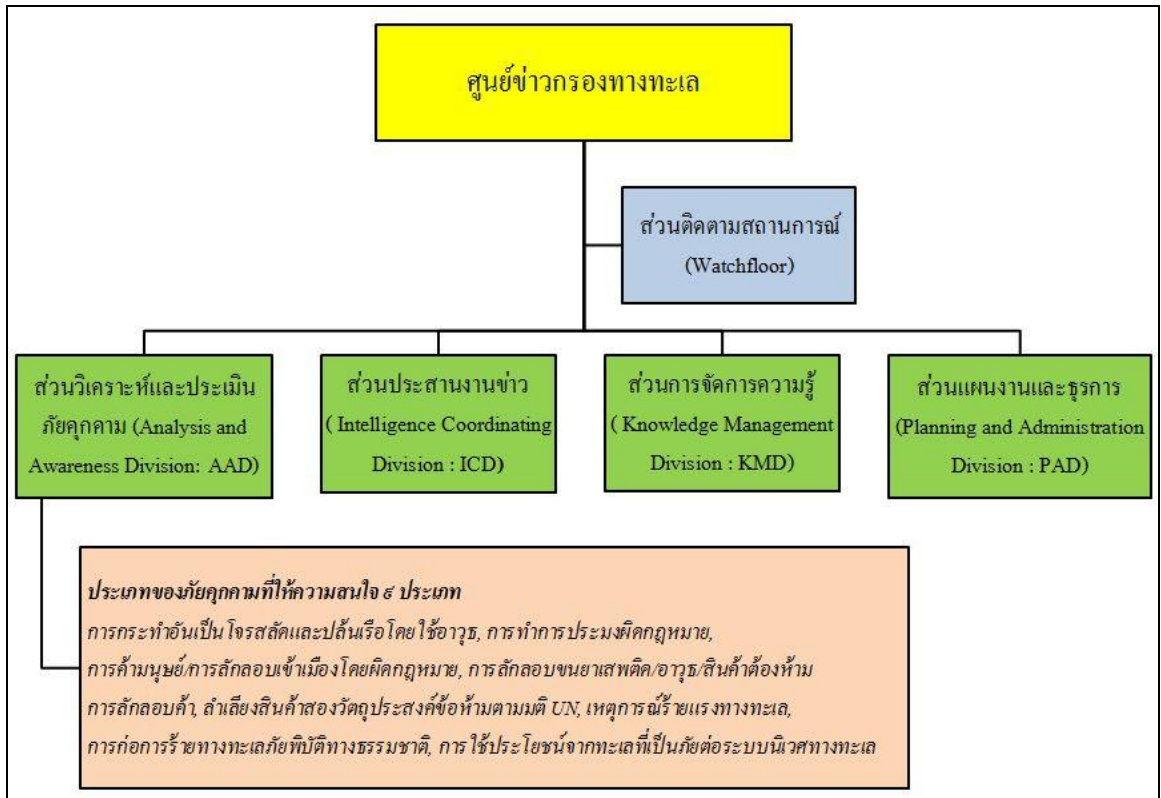
ภารกิจของศูนย์ข่าวกรองทางทะเล

๑. บูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านข่าวกรองทางทะเล เพื่อสนับสนุนให้กับหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของภาครัฐและเอกชน
๒. ติดตามภาพสถานการณ์ทางทะเลในพื้นที่สนใจ ผ่านเครือข่ายสารสนเทศตลอด ๒๔ ชั่วโมง
๓. วิเคราะห์และประเมินภัยคุกคาม และชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคต โดยการรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับเรือพาณิชย์และเรือประมง จากเครือข่ายเรือในทะเล หน่วยงานภาครัฐ แหล่งข่าวเปิด องค์กรกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ และแหล่งข่าวในเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลตามกรอบความร่วมมือต่างๆ
๔. ประสานงานเพื่อเป็นเครือข่ายในการแจ้งข้อมูลต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการเดินเรือ ความมั่นคงทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล รวมทั้งการเสริมสร้างกลไกความร่วมมือ และการเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานต่างๆ
๕. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ ด้านความมั่นคงทางทะเลและเผยแพร่ในกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ ทั้งของภาครัฐ และเอกชน

โครงสร้างของศูนย์ข่าวกรองทางทะเล

จากภารกิจที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถนำมาจัดทำร่างของโครงสร้างของศูนย์ข่าวกรองทางทะเลได้ ซึ่งประกอบด้วย ๕ ส่วนหลัก ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ - ๔ โครงสร้างของศูนย์ข่าวกรองทางทะเล

๑. ส่วนติดตามสถานการณ์ (Watch floor) ทำหน้าที่ในการดูแลระบบของศูนย์ฯ ทั้งหมดในการรับ-ส่ง แลกเปลี่ยนข้อมูลของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งติดตามเหตุการณ์ในรอบวันตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อรายงานให้กับส่วนอื่นๆ ทราบ ในส่วนนี้จะใช้กำลังพลจากหน่วยงานความมั่นคงทางทะเล ได้แก่ กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๒. ส่วนวิเคราะห์และประเมินภัยคุกคาม (Analysis and Awareness Division : AAD) ทำหน้าที่วิเคราะห์ภัยคุกคามในพื้นที่ให้ความสนใจ (AOI) รวมทั้งการกำหนดสถานะเป็นเป้าที่ต้องติดตามในระบบ (Contact of Interest : COI) ซึ่งภัยคุกคามที่ทางศูนย์ฯ ให้ความสนใจประกอบด้วย การทำผิดกฎหมายในทะเลของไทย เช่น การทำประมงผิดกฎหมาย รวมถึงภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ในภูมิภาค เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผล อีกทั้งปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในพื้นที่สนใจให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งจัดทำเอกสารการวิเคราะห์ภัยคุกคามที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล และจัดทำฐานข้อมูลในเวลาเกิดเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อทำการเผยแพร่เป็นกรณีศึกษาของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลต่อไป ในส่วนนี้จะใช้กำลังพลจากหน่วยงานความมั่นคงทางทะเล ได้แก่ กองทัพเรือ กองบังคับการตำรวจน้ำ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า กรมประมง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งอาจมีหน่วยงานอื่นเข้ามาปฏิบัติงานหรือเป็นที่ปรึกษาในกรณีที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในสถานการณ์ต่างๆ

๓. ส่วนประสานงานข่าว (Intelligence Coordinating Division : ICD) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อประสานงานระหว่างศูนย์ฯ กับผู้ประกอบการเดินเรือ สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งกับกิจกรรมทางทะเล และหน่วยราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ประสานงานเพื่อเป็นเครือข่ายในการแจ้งข้อมูลต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการเดินเรือ และความมั่นคงทางทะเล โดยอาศัยความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ NGO สมาคม และหน่วยงานด้านการศึกษาวิจัยต่างๆ ในการเข้าถึงประชาคมธุรกิจเดินเรือ รวมถึงมีการจัดเวทีการประชุมหรือสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ สอบถามถึงปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น และภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจและความมั่นคงทางทะเล เพื่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์ปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคต่อไป รวมทั้งยังทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ร่วมกับส่วนวิเคราะห์และประเมินภัยคุกคามอีกด้วย ในส่วนนี้จะใช้กำลังพลจากหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทยหรือร่วมกับพนักงานราชการที่กำหนดไว้ในอัตราของศูนย์ฯ

๔. ส่วนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Division : KMD) ทำหน้าที่เก็บรวบรวม และกระจายข้อมูลที่เป็นความรู้ภายในศูนย์ฯ ซึ่งจะมีการประชุมหารือ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและกระบวนการในการดำเนินการของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในส่วนนี้จะใช้กำลังพลจากหน่วยงานราชการ หรือพนักงานราชการที่กำหนดไว้ในอัตราของศูนย์ฯ

๕. ส่วนแผนงานและธุรการ (Planning and Administration Division : PAD) ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับนโยบาย แผน โครงการต่างๆ การพัฒนาบุคลากร การบริหารบุคลากร และควบคุมดูแลในเรื่องงบประมาณ ในการเสริมสร้างหน่วยงานด้านการข่าว ตามนโยบายของศูนย์ฯ รวมทั้งยังมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ การรับส่ง จำแนกหนังสือราชการ จัดทำหนังสือสั่งการ หนังสือโต้ตอบ การตรวจแก้ไขเก็บรักษา แจกจ่าย และทำลายเอกสาร ตลอดจนการไปรษณีย์ รวมทั้งรับผิดชอบระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในส่วนนี้จะใช้กำลังพลจากหน่วยงานราชการ หรือพนักงานราชการที่กำหนดไว้ในอัตราของศูนย์ฯ

ประเภทของภัยคุกคามที่ศูนย์ข่าวกรองทางทะเลให้ความสนใจ

จากการประเมินสภาวะแวดล้อมทางทะเล สามารถนำมาสรุปเป็นประเภทของภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางทะเลทั้ง ๙ ด้าน ดังนี้

๑. การกระทำอันเป็นโจรสลัดและปล้นเรือโดยใช้อาวุธ
๒. การทำการประมงผิดกฎหมาย
๓. การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
๔. การลักลอบขนยาเสพติด อาวุธ สินค้าต้องห้าม
๕. การลักลอบค้า ลำเลียงสินค้าสองวัตถุประสงค์ข้อห้ามตามมติของ

องค์การสหประชาชาติ

๖. เหตุการณ์ร้ายแรงทางทะเล

๗. การก่อการร้ายทางทะเล

๘. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๙. การใช้ประโยชน์จากทะเลที่เป็นภัยต่อระบบนิเวศทางทะเล

สรุป

จากการศึกษาในบทที่ ๔ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อที่ ๓ คือ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อตอบสนองการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล

ผลการศึกษาตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ สรุปได้ว่า การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเลจากข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบพิจารณา ด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร (Internal Environment Analysis) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย ซึ่งมีประเด็นจุดแข็ง (Strengths) ในด้านการมีโครงสร้างรองรับงานด้านความมั่นคงทางทะเลที่หลากหลายและโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถใช้สนับสนุน การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเล แต่ยังมีจุดอ่อน (Weakness) ในด้านการขาดหน่วยงานเจ้าภาพในการบูรณาการความร่วมมือและขาดกลไกด้านข่าวสารในการสร้างความตระหนักรู้สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล และการบูรณาการทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนงานด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล พบว่าปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่และภัยก่อการร้ายมีโอกาสเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ในด้านเสาหลักของความมั่นคง ซึ่งมีกระทรวงกลาโหมของประเทศในอาเซียน เป็นหลักในการดำเนินการ โดยได้มีการร่วมมือกันขับเคลื่อนการต่อต้านการก่อการร้าย ภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative สำหรับการขับเคลื่อนการแสวงหาความร่วมมือในการเชื่อมโยงบูรณาการเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล ถือเป็นโอกาส (Opportunities) แต่ยังคงมีอุปสรรค (Threats) จากประเด็นข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรและความซับซ้อนของภารกิจ รวมถึงการมีช่องว่างการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างขาดการบูรณาการงานด้านข่าวกรองขาดความเชื่อมโยงของภาพสถานการณ์ ดังนั้น ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการข่าวกรองต้องมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเล โดยมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักทำหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งกองทัพเรือควรเป็นหน่วยเจ้าภาพหลักและจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐฯ มาเป็นแนวทาง ในการจัดโครงสร้างและการปฏิบัติงาน ซึ่งศูนย์ฯ จะต้องมีการบูรณาการและทรัพยากรด้านการตรวจการณ์ทางทะเลระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชนให้ครอบคลุมรองรับสถานการณ์และภัยคุกคามที่ดำเนินกิจกรรมทางทะเล อีกทั้งการดำเนินกลยุทธ์ด้านการพัฒนาโลกความร่วมมือหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงานต่างประเทศ เพื่อขยายเครือข่าย

ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลกับมิตรประเทศ ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยใช้ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารฯ ดังกล่าวเป็นกลไกการเสริมสร้างความไว้วางใจและแสวงหาความร่วมมือกับประชาคมโลกในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต่อไป

ตามสภาวะแวดล้อมโลกและสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยจะเป็นลักษณะของปัญหาข้ามชาติ ซึ่งเป็นการยากที่ประเทศไทยจะสามารถแก้ไขปัญหาโดยลำพัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายในประเทศ และภายนอกประเทศ ซึ่งจะต้องมีการประสานงานด้านการข่าวร่วมกันอย่างใกล้ชิด แต่ในปัจจุบันระบบงานด้านข่าวกรองทางทะเลของไทย ยังขาดผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบูรณาการด้านข้อมูลข่าวสาร ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ และความมั่นคงทางทะเลตลอดจนการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในภูมิภาค ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากผลการศึกษาของการวิจัยครั้งนี้ จึงสามารถกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานองค์กรพลเรือน และเอกชนในการพัฒนาเป็นเครื่องมือของรัฐ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการทางทะเลที่ดี (Ocean Good Governance) รวมทั้งการมีกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเลที่สามารถสนับสนุนการใช้อำนาจในการกำกับก้าการดำเนินกิจกรรมทางทะเลที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ โดยการปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ ศรชล. พัฒนาเป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเป็นประชาคมอาเซียนของเสาหลักด้านความมั่นคงขับเคลื่อนการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับปฏิบัติการ โดยกองทัพเรือเป็นเจ้าภาพหลัก เพื่อเป็นหน่วยงานหลักจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ที่ปรับเพิ่มบทบาทเป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐฯ มาเป็นแนวทางในการจัดโครงสร้างและการปฏิบัติงาน เพื่อประสานความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรอง ในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๓ ข้อ คือ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศ ภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อศึกษากรอบความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเล ในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้อง ด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อตอบสนองการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล

จากการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ข้อดังกล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดข้อสรุปได้ดังนี้

๑. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษา ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓ โดยมีการศึกษาถึงสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค สถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศและในภูมิภาค และผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านความมั่นคงทางทะเล

สรุปได้ว่า จากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในห้วงเวลา ๑๐ ปีข้างหน้า แนวโน้มของภัยคุกคามตามแบบที่จะเป็นการใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ต่อกันมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จะมีความซับซ้อน รุนแรง และเป็นลักษณะของปัญหาข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้มีการเชื่อมโยงประเด็นยุทธศาสตร์ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ กับประเด็นยุทธศาสตร์ตามตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล บนพื้นฐานของการพัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศในทุกระดับ โดยเฉพาะภายใต้กรอบของประชาคมอาเซียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เนื่องจากประเทศไทยหรือองค์กรใด องค์กรหนึ่งของรัฐ ไม่อาจจัดการกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลแต่เพียงลำพังได้ ดังนั้น การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองระหว่างสมาชิกในอาเซียน จึงเป็นหลักการสำคัญในการดำเนินการภายใต้แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลอีกด้วย

ภัยจากการก่อการร้ายยังคงเป็นภัยคุกคามที่มีรูปแบบการก่อเหตุที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากภาวะเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ทำให้รูปแบบการก่อการร้ายและขบวนการของกลุ่มก่อการร้าย จะมีการเพิ่มจำนวนและมีการพัฒนาการก่อการร้าย โดยแนวโน้มการก่อการร้ายในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าจะทวีความรุนแรง มีความสลับซับซ้อนในกระบวนการและมีวิธีการก่อเหตุมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหวังในพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหนาแน่นของประชาชน และการใช้พื้นที่ของกลุ่มประเทศที่ ๓ เป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศต้นทาง สำหรับในภูมิภาคอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพความมั่นคงทางทะเล ทั้งในด้านสภาพภูมิศาสตร์ทางทะเลที่มีช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่มีความสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การมีอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุจูงใจก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงทางทะเล และภัยก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ในภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือเข้ามาช่วยจัดการปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนและร่วมมือป้องกันภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้น โดยอาศัยกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนในด้านของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC) เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามและความมั่นคงที่รูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง โดยมีกองทัพเรือ เป็นหน่วยงานหลักในการหาแนวทางสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

๒. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ มีรายละเอียดผลการศึกษา ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓ โดยมีการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทย บทบาท และหน้าที่ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Center : IFC) บทบาทและหน้าที่ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความมั่นคงทางทะเลของสหรัฐอเมริกา(Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ตลอดจนการศึกษาปัญหา ข้อจำกัดในการดำเนินการด้านการข่าวกรองทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศไทย

สรุปได้ว่า จากปัญหาการดำเนินงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบงานด้านการข่าวกรองทางทะเล การดำเนินนโยบายด้านการข่าวกรองที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ รวมถึงปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมภัยคุกคามและปัญหาในห้วง ๑๐ ปีข้างหน้า ได้แก่ สถานะแวดล้อมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) จึงเห็นได้ว่าปัญหาต่างๆ จะยังมีความซับซ้อนและทวีรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ตามสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานด้านการข่าวกรองทางทะเล จึงได้นำทฤษฎี และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรอบแนวความคิดความรู้เท่าทันสถานการณ์ทางทะเล (Maritime Domain Awareness : MDA) หลักการศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Principle) ตลอดจนการศึกษา ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสาร กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ที่มีศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) เนื่องจากมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีเครื่องมือที่ทันสมัยและมีระบบงานที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดหน่วยหนึ่งในเรื่องการปฏิบัติงานด้านข่าวสารทางทะเลมาร่วมพิจารณา รวมทั้งนำผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงทางทะเล และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลมาแล้ว ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการที่ประเทศไทยจะสามารถปฏิบัติการด้านการข่าวอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแจ้งเตือน และมีการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้ง จึงจำเป็นต้องอาศัยระบบงานด้านการข่าวกรองทางทะเล ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถป้องกันปัญหาหรือภัยคุกคามดังกล่าวที่จะเกิดได้

แต่การดำเนินงานด้านการข่าวกรองทางทะเลในอนาคต จะไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งอีกต่อไป แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกหน่วยงาน ในลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการ ได้แก่ การวางแผนการรวบรวมข่าว การแบ่งปันทรัพยากรที่ใช้ในการรวบรวมข่าว การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การร่วมกันดำเนินกรรมวิธี และการกระจายข่าวซึ่งกันและกัน จะสามารถทำให้การดำเนินงานด้านการข่าวกรองและการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศมีประสิทธิภาพมากกว่าในปัจจุบัน ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาคือข้อจำกัดต่างๆ ของระบบงานกรองข่าวทางทะเลต้องดำเนินการในภาพรวมทั้งระยะสั้นและระยะยาว สำหรับในการดำเนินการระยะสั้นควรดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการพัฒนาองค์บุคคล กล่าวคือผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่นั้นควรจะต้องมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน มีการแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจน เช่น ในส่วนของ Reginal Sence Making ในกรณีเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง กำลังพลในส่วนนี้จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัจจัยต่างๆ ที่มาเกื้อหนุน ทั้งนี้บุคลากรในกลุ่มนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในพื้นที่ เนื่องจากเป็นผู้ที่ติดตามสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา

ด้านการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการปฏิบัติงาน ควรมีการเพิ่มขีดความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความง่ายและสะดวก ในการรับและส่งข้อมูลระหว่างกัน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบข้อมูลด้วยความรวดเร็ว แม่นยำและถูกต้อง ซึ่งได้กำหนดเป็นการแจ้งเตือนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น (Incident Report /Incident Alert) และข้อมูลข่าวสาร (Maritime News) ที่เป็นข่าวสารเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ให้ความสนใจ (Area of Interest)

ด้านการพัฒนาการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ เนื่องจากปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับหน่วยงานภายในประเทศ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนความร่วมมือกับมิตรประเทศ อีกทั้งควรมีการจัดประชุมสัมมนา

ระหว่างผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อุปสรรค ข้อขัดข้อง ตลอดจนแนวโน้มของสถานการณ์ต่างๆ สำหรับการแลกเปลี่ยนกับหน่วยข่าวกรองต่างประเทศ ควรมีการดำเนินการให้มีความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลข่าวกรองที่ได้ มาวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง

๓. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ มีรายละเอียดการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ ๔ โดยมีการวิเคราะห์บทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเล วิเคราะห์บทบาทและภารกิจของกองทัพเรือตามกรอบประชาคมอาเซียน วิเคราะห์หน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของไทย และวิเคราะห์หน่วยงานด้านการข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศ

สรุปได้ว่า การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเลจากข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบพิจารณาด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร (Internal Environment Analysis) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลของไทย ซึ่งมีประเด็นจุดแข็ง (Strengths) ในด้านการมีโครงสร้างรองรับงานด้านความมั่นคงทางทะเลที่หลากหลายและโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้สนับสนุน การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเล แต่ยังมีจุดอ่อน (Weakness) ในด้านการขาดหน่วยงานเจ้าภาพในการบูรณาการความร่วมมือและขาดกลไกด้านข่าวสารในการสร้างความตระหนักรู้สถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเล และการบูรณาการทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสนับสนุนงานด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล พบว่าปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่และภัยก่อการร้ายมีโอกาสเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ในด้านเสาหลักของความมั่นคง ซึ่งมีกระทรวงกลาโหมของประเทศในอาเซียน เป็นหลักในการดำเนินการ โดยได้มีการร่วมมือกันขับเคลื่อนการต่อต้านการก่อการร้าย ภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative สำหรับการขับเคลื่อนการแสวงหาความร่วมมือในการเชื่อมโยงบูรณาการเครือข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล ถือเป็นโอกาส (Opportunities) แต่ยังคงมีอุปสรรค (Threats) จากประเด็นข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรและความซ้ำซ้อนของภารกิจ รวมถึงการมีช่องว่างการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างขาดการบูรณาการงานด้านข่าวกรอง ขาดความเชื่อมโยงของภาพสถานการณ์ ดังนั้น ในการดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการข่าวกรองต้องมีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สถานการณ์ทางทะเล โดยมีความจำเป็นต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักทำหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งกองทัพเรือควรเป็นหน่วยเจ้าภาพหลักและจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ครรชล. ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลกองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารความมั่นคงทาง

ทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐฯ มาเป็นแนวทาง ในการจัดโครงสร้าง และการปฏิบัติงาน ซึ่งศูนย์ฯ จะต้องมีการบูรณาการและทรัพยากรด้านการตรวจการณ์ทางทะเล ระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาชนให้ครอบคลุมรองรับสถานการณ์และภัยคุกคามที่ดำเนินกิจกรรมทางทะเล อีกทั้งการดำเนินกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทั่วโลกความร่วมมือหุ้นส่วน ยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงานต่างประเทศ เพื่อขยายเครือข่ายด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ติดตามสถานการณ์ทางทะเลกับมิตรประเทศ ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยใช้ศูนย์ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารฯ ดังกล่าวเป็นกลไกการเสริมสร้างความไว้วางใจและแสวงหาความร่วมมือกับประชาคมโลกในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ต่อไป

ตามสภาวะแวดล้อมโลกและสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยจะเป็นลักษณะของปัญหา ข้ามชาติ ซึ่งเป็นการยากที่ประเทศไทยจะสามารถแก้ไขปัญหาโดยลำพัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือ จากหน่วยงานภายในประเทศ และภายนอกประเทศ ซึ่งจะต้องมีการประสานงานด้านการเข้าร่วมกัน อย่างใกล้ชิด แต่ในปัจจุบันระบบงานด้านข่าวกรองทางทะเลของไทย ยังขาดผู้รับผิดชอบหลักในการ ดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อในการบูรณาการด้านข้อมูลข่าวสาร ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ และความมั่นคงทางทะเลตลอดจนการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในภูมิภาค ดังนั้น เพื่อเป็นการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว จากผลการศึกษาของการวิจัยครั้งนี้ จึงสามารถกำหนดแนวทางการสร้างความ ร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นหลัก ในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานองค์กรพลเรือน และเอกชนในการ พัฒนาเป็นเครื่องมือของรัฐ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการทางทะเลที่ดี (Ocean Good Governance) รวมทั้งการมีกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ ทางทะเลที่สามารถสนับสนุนการใช้อำนาจในการกำกับกิจกรรมทางทะเลที่เกี่ยวกับการ รักษาความมั่นคงทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ โดยการปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ ศรชล. พัฒนา เป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุม การปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความ ร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเป็นประชาคมอาเซียนของเสาหลักด้านความมั่นคง ชับเคลื่อนการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือ ด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับปฏิบัติการ โดยกองทัพเรือเป็น เจ้าภาพหลัก เพื่อเป็นหน่วยงานหลักจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงาน บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ที่ปรับเพิ่มบทบาท เป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของศูนย์บูรณาการข้อมูล ข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) และศูนย์แลกเปลี่ยน ข่าวสารความมั่นคงทางทะเล (Global Maritime Situation Awareness : GMSA) ของสหรัฐฯ มาเป็น แนวทางในการจัดโครงสร้างและการปฏิบัติงาน เพื่อประสานความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการ

ต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ รัฐบาลโดยกระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านความมั่นคง ในความเป็นประชาคมอาเซียนของเสาหลักด้านความมั่นคง โดยให้มีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อการร้าย ในเวทีการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา หรือ ASEAN Defense Ministers' Meeting Plus (ADMM Plus)

๑.๒ กระทรวงกลาโหม ควรขับเคลื่อนโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน ให้มีการทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายในทะเล ตามหลักการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐชายฝั่งในอาเซียน ตามข้อตกลงกระทรวงกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน

๑.๓ ควรให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเลในเชิงพื้นที่และเชิงบริหารจัดการในการเฝ้าระวัง เพื่อให้เกิดกลไกการรับรู้ข่าวสารทางทะเล (Enhance Maritime Domain Awareness) เนื่องจากรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถจัดการปัญหาได้โดยลำพัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือ การปฏิบัติการทางทะเลและการข่าวเป็นเครื่องมือผ่านกรอบแนวคิดของการปฏิบัติการร่วม

๑.๔ รัฐบาลควรปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้เป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้อง ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งจะทำให้สามารถบูรณาการด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ความมั่นคงทางทะเล ความปลอดภัยในการใช้ทะเล และรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕ รัฐบาลโดยกระทรวงกลาโหมและกองทัพเรือ ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งกองกำลังการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงแรกอาจปฏิบัติการกิจที่ไม่ใช่ด้านการทหาร เช่น การลาดตระเวนร่วมระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเลในอาเซียน หรือสนับสนุนภารกิจในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล โดยหน่วยนี้ถือเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือด้านความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน และจะเป็นเครื่องมือในการประสานความร่วมมือกับประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ กองทัพเรือ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวทางทะเลของประเทศ จึงควรจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ที่ได้ปรับบทบาทเป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของหน่วยข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศมาเป็นต้นแบบ

๒.๒ กองทัพเรือ ควรกำหนดแผนพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์ข่าวกรองทางทะเล ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือในปัจจุบัน ให้มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความมั่นคงทางทะเล ด้านการข่าวกรอง เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ทางทะเลของประเทศและภูมิภาค ตลอดจนเพื่อให้มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลได้

๒.๓ กองทัพเรือ ควรเพิ่มเติมเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเก็บรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีความง่าย สะดวก รวดเร็วในการปฏิบัติ สามารถใช้ฐานข้อมูลข่าวสารที่มีในการประเมินสถานการณ์ ตลอดจนภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

๒.๔ กองทัพเรือ ควรจัดให้มีการฝึกแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานทั้งภายใน และต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการข่าวกรองทางทะเล และเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความเข้าใจในธรรมชาติ และข้อจำกัดของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลภายในประเทศ และต่างประเทศ

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจขาดความเที่ยงตรง เนื่องจากมีความจำกัดด้านกรอบเวลา จึงสามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ควรทำการศึกษาการจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ภายหลังจากการปรับบทบาทให้เป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลแล้ว เพื่อให้สามารถบูรณาการด้านข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ภายใต้อุปการความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

๓.๒ ควรทำการศึกษาว่า การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนนั้น ควรที่มียุทธศาสตร์อะไรบ้าง และในระดับปฏิบัติการควรจะต้องมีเครื่องมือ หรือยุทธโศปกรณ์ และเทคโนโลยีอะไรบ้าง เพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในอาเซียนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ และวารสาร

กองบรรณาธิการ. “เส้นทาง...สู่ย่น้ำมันเถื่อน”, โพสต์ทูเดย์ ฉบับที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.
หน้า ๑๑.

กองบรรณาธิการ. “รวบน้ำมันเถื่อน ๓ ล้านลิตรใต้ปีกธุรกิจระดับชาติ”. โพสต์ทูเดย์,
ฉบับที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖. หน้า ๑๑.

ข่าวทหารเรือ, กรม. กองทัพเรือ. “MMEA”, ราชนาวิกสภา. เล่มที่ ๔๓๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.
หน้า ๒๖.

จุมพล สงวนสิน. “เกษตรฯ-แรงงาน เร่งแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย”. โพสต์ทูเดย์.
๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘. หน้า ๘.

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม. “แผ่นดินไหว”, สารระภัย. ปีที่ ๔ เล่มที่ ๗, มีนาคม ๒๕๖๑.
หน้า ๓๓.

วิญญู ไชยกิจ, เรือเอก. “Network Centric Warfare (NCW)”, นาวิกศาสตร์. ปีที่ ๘๙ เล่มที่ ๑๒,
ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙. หน้า ๑๖.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ, กรมยุทธศึกษาทหารเรือ. นาวิกศาสตร์. ปีที่ ๙๕ ฉบับที่ ๒,
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕. หน้า ๒๗.

อาเซียน, กรม, กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง
(ASEAN Political – Security Community (APSC) Blueprint). กรุงเทพมหานคร :
กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๓.

บรรยาย

พสุ เดชะรินทร์, คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. บรรยายเรื่อง “การวางแผนกลยุทธ์ด้วยวิธี
SWOT”. ณ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

บุษฎี สันติพิทักษ์, บรรยายเรื่อง “ความร่วมมือทางทะเลของประชาคมอาเซียน”.

ณ กระทรวงกลาโหม สำนักงานนโยบายและแผน, ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

“กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) Jakarta ASEAN Secretariat December 2011”. ๒๕๕๔.

การขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี, กรม. “รายงานการสำรวจสถิติการขนส่งสินค้าทางน้ำบริเวณเมือง
ท่าชายทะเล ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๖”. รายงานประจำปี ๒๕๕๖. ๒๕๕๗.

- ข้าวทหารเรือ, กรม, กองทัพเรือ. “คู่มือนายทหารการข่าว”. เอกสารอ้างอิงกองทัพเรือ (อทร.๒๐๐๒).
ข้าวทหารเรือ, ๒๕๔๖.
- ข้าวทหารเรือ, กรม, กองทัพเรือ. “ประมาณการข่าวกรองระยะกลาง (ห้วงเวลา พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๓)”, แผนยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๘ – พ.ศ.๒๕๖๓. ๒๕๕๘.
- ข้าวทหารเรือ, กรม, กองทัพเรือ. “สถานการณ์ก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน”. เอกสารประกอบการบรรยายสรุปสถานการณ์ด้านการข่าว สำหรับการประชุม นขต.ทร. ครั้งที่ ๑๒/๖๐. ๒๗ ธ.ค.๖๐.
- นโยบายและแผน, สำนัก, กองอาเซียน. “การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน”. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา. ๒ - ๔ มีนาคม ๒๕๕๔.
- “แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔)”. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ. ๒๕๕๘.
- ยุทธการทหารเรือ, กรม, กองทัพเรือ. บันทึกข้อความ ลับ ที่ กท ๐๕๐๕/๒๔๗ ลงวันที่ ๘ มิ.ย.๕๒ เรื่อง การประชุมหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่าง ทร. – ทร.สป.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “รายงานการประชุมแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔”. รายงานการประชุม. ๒๕๕๗.
- ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย. “ยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔”. เอกสารการประชุมหารือศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดในแม่น้ำโขง (ศปปข.). ๒๕๖๐.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- อุจจิน จงรักขอบ, นาวาเอก. “การก่อการร้ายกับความร่วมมือพหุภาคีด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.
- บุญเลิศ ศรีหะจันทร์, นาวาตรี. “การบูรณาการระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล ทร.”, เอกสารวิจัย รร.สธ.ทร. รุ่นที่ ๗๐, ๒๕๕๗.
- พลเดช เจริญพล, พลเรือตรี. “การบูรณาการข้อมูลข่าวสารและติดตามสถานการณ์ทางทะเล สำหรับการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์

- กฤษดา อักษรวงศ์, ผู้อำนวยการสำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มี.ค.๖๑.
- จตุพรชัย อยู่สำแดงกิจ, นักการข่าวชำนาญการ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
เรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และภัยคุกคามด้านความมั่นคงทางทะเล. ๑๖ มี.ค.๖๑
- ปณิธิ ทองเจือ, นาวาเอก. ผู้อำนวยการกองข่าว สำนักการข่าว กรมข่าวทหารเรือ กองทัพเรือ. สัมภาษณ์.
เรื่อง การพัฒนาการข่าวกรองทางทะเล เพื่อตอบสนองความมั่นคงของชาติทางทะเล.
๒๖ มี.ค.๖๑.

- ประยุทธ์ แก่นท้าว, นักการข่าวชำนาญการ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
เรื่อง วิวัฒนาการการก่อการร้ายสากล และการก่อการร้ายทางทะเล. ๑๖ มี.ค.๖๑
ผกาพรรณ ชินเทศ, นักการข่าวชำนาญการพิเศษ สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์.
๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑.
- พิบูลย์ พีรชัยเดโช, นาวาเอก. รองผู้อำนวยการสำนักการข่าว กรมข่าวทหารเรือ กองทัพเรือ. สัมภาษณ์.
เรื่อง ปัญหาภัยคุกคามจากนักรบต่างชาติกับการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
๒๖ มี.ค.๖๑.
- รักษ์ รักษ์บำรุง, นาวาโท. หัวหน้าแผนกการฝึกร่วมผสมกองการฝึก สำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการ
ทหารเรือ กองทัพเรือ. สัมภาษณ์. เรื่องการปฏิบัติงานที่ศูนย์ IFC. ๒๘ มี.ค.๖๑.
- ศิริพัฒน์ แพงพันธ์, นาวาเอก. รองผู้อำนวยการกองข่าว สำนักการข่าว กรมข่าวทหารเรือ กองทัพเรือ.
สัมภาษณ์. เรื่อง บทเรียนจากการปฏิบัติหน้าที่นายทหารประสานงานด้านการข่าว ณ
ราชอาณาจักรบาห์เรน. ๒๘ มี.ค.๖๑.
- สุนันทนา จันทรานา, หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การก่อการร้ายภายในประเทศ
สำนัก ๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. สัมภาษณ์. ๑๖ มี.ค.๖๑.

ภาษาต่างประเทศ

Non-Published Document

- ASEAN Secretariat. “Roadmap for an ASEAN Community 2009 – 2015”. Jakarta
December 2011.
- Asia-Pacific Economic Cooperation. “Assessment of Impacts of Illegal,
Unreported and Unregulated (IUU) Fishing in the Asia-Pacific”. 2018.
- Ekgarat, LCDR.Nakmee. “Information Fusion Center : Joining Instruction for International
Liaison Officer”. Unpublished Paper : Information Fusion Center, Singapore,
2009, p.4
- The Joint War Committee. List of areas at risk for hull, war, strikes, terrorism
and related perils. 20 June 2005

Books

- Information Fusion Centre. Guidance for International Liaison Officers. 2018.
- Till Geoffrey. Sir Julian Corbett and the Twenty-First Century : Ten Maritime
Commandments. London : Macmillan Press, 1999, p.287-300.

Beckman Robert C. CSCAP Singapore Director, Centre for International Law (CIL), National University of Singapore บรรยายในการประชุม “1st Meeting of CSCAP Study Group on Safety and Security of Offshore Oil and Gas Installations”. ณ เมือง ดานัง เวียดนาม. ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓.

Smith Lawrence and Uttley Matthew R. W., (eds.). The Changing of Maritime Power. London : Macmillan Press LTD. 1999.

กฎหมาย

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กรม. “น้ำมันรั่วไหลในทะเล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://marinegiscenter.dmcr.go.th/km/oilspill01/#.VOinzP-OdDY>. ๒๕๕๘.

รัฐบาลไทย. “ผลการประชุมคณะรัฐมนตรี ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/9422, 2561>

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนัก. “ความมั่นคงทางทะเล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=40977, ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

วิจัยและพัฒนาประมงทะเล, สำนักงาน. “ระบบฐานข้อมูลเรือประมงทะเลไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.platalay.com/boatsurvey2554/index.ph>. ๒๕๕๘.

Electronic Data Base

“UNCLOS Article76”. (Online) Available : https://www.bgr.bund.de/EN/Themen/Zusammenarbeit/TechnZusammenarb/UNCLOS/UNCLOS_Article76/UNCLOS_Article76_node_en.html, ๒๕๖๑.

Penjaga Kami, Nusantara Lauthan. “BAKAMLA” (Online). Available : https://www.bakamla.go.id/home/peraturan_bakamla_eng, 2018.

“SAFETY & REGULATION”. (Online). Available : <http://muse.jhu.edu> Piracy, Maritime Terrorism and Securing the Malacca Straits/. 2018.

ภาคผนวก

แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการข่าวกรองและความมั่นคงทางทะเล)

คำชี้แจง

แนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำวิจัย เรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ของ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐) ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับ ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาต่างๆ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณา การปรับปรุงงานบูรณาการด้านการข่าวกรอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านการก่อการร้ายและภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถือเป็นความลับจะไม่นำเสนอหรือเปิดเผยเป็นรายบุคคล โดยจะนำเสนอในภาพรวม เพื่อการสังเคราะห์สำหรับการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น ซึ่งมีแนวคำถามทั้งหมด ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค และ ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลกรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรอง

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ผู้วิจัยเข้าทำการ สัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

พลเรือโท

(สมประสงค์ นิลสมัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๑. ท่านมีความเห็นอย่างไรในฐานะที่เป็นหน่วยงานข่าวกรองด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ ท่านเห็นว่า ปัจจุบันสถานการณ์ก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียนเป็นอย่างไร และมีแนวโน้มรุนแรงมากน้อยเพียงใด

๒. ท่านมีความเห็นอย่างไรในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานด้านความมั่นคงไทย เห็นควรดำเนินการมาตรการอย่างไรในการต่อต้านการก่อการร้าย

๓. ท่านมีความเห็นอย่างไร เกี่ยวกับสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลในประเทศไทยและในภูมิภาคในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า

๔. ท่านมีความเห็นอย่างไรในปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวและการเชื่อมโยงของเครือข่ายกลุ่มก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรบ้าง

๕. ท่านมีความเห็นอย่างไรในปัจจุบันสภาพปัญหาภัยคุกคามจากนักรบต่างชาติกับการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน

๑. ท่านมีความเห็นอย่างไรว่าในปัจจุบันมีกลไกความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

๒. ท่านมีความเห็นอย่างไรว่าในปัจจุบันมีการเตือนภัยในด้านการก่อการร้ายสากล และการก่อการร้ายทางทะเล มากน้อยเพียงใด

๓. ท่านมีความเห็นอย่างไรว่าสมาชิกอาเซียนควรร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และความมั่นคงทางทะเล หรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรอง

๑. ท่านมีความเห็นอย่างไรว่าควรมีนโยบายการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายในภูมิภาคอย่างไร

๒. ท่านมีความเห็นความสำคัญและบทบาทงานด้านการข่าวกรองทางทะเลในอนาคตควรเป็นอย่างไร

๓. ท่านมีความเห็นอย่างไรของบทเรียนจากการที่ท่านได้ไปปฏิบัติหน้าที่นายทหารประสานงานด้านการข่าว ณ ราชาอาณาจักรบาห์เรน สามารถนำมาปรับใช้กับการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อรองรับการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคอย่างไร

๔. ท่านมีความเห็นอย่างไรว่าเหตุใดสาธารณรัฐสิงคโปร์ จึงจัดตั้งที่ศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Center : IFC) และมีภารกิจหน้าที่โครงสร้างการจัดหน่วยอย่างไร และที่สำคัญปัจจัยที่ทำให้ IFC ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีอะไรบ้าง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ

พลเรือโท สมประสงค์ นิลสมัย

วัน เดือน ปีเกิด

๒๗ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๕

การศึกษา

- วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)
- โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๐
- โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๗๗
- หลักสูตรเสนาธิการทหารเรือ (เสธ.ทร.) รุ่นที่ ๕๔
- หลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ (วทร.) รุ่นที่ ๓๗
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ (ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่)

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือและรักษาราชการผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทย ณ กรุงโรม
- เจ้ากรมการขนส่งทหารเรือ
- ผู้บัญชาการฐานทัพเรือกรุงเทพ
- เจ้ากรมข่าวทหารเรือ

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองเสนาธิการทหารเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้าน
การก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

ผู้วิจัย พลเรือโท สมประสงค์ นิลสมัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ตำแหน่ง รองเสนาธิการทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีทะเลที่สำคัญ คือ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) และทะเลจีนใต้ (South China Sea) โดยมีช่องแคบมะละกา (Strait of Malacca) เป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการคมนาคมทางทะเลและเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ช่องแคบมะละกาแล้ว ยังมีช่องแคบลอมบอก (Lombok Strait) และช่องแคบซุนดา (Sunda Strait) เมื่อรวมทั้ง ๓ ช่องทาง ทำให้ปัจจุบันมีการขนส่งสินค้ามากกว่า ๑ ใน ๓ ของการค้าทั่วโลก โดยในแต่ละปีมีเรือมากกว่า ๕๐,๐๐๐ ลำ ที่ใช้เส้นทางนี้เป็นทางผ่าน อีกทั้งช่องแคบดังกล่าวยังเป็นจุดที่เสี่ยงต่ออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะภัยก่อการร้ายและโจรสลัดที่แฝงตัวแสวงประโยชน์กับจำนวนเรือที่แล่นผ่านเข้า - ออก เป็นจำนวนมาก^๑ ซึ่งปัจจุบันมีการกวาดล้างกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ทำให้กลุ่มก่อการร้ายบางส่วนย้ายกลับถิ่นเดิม ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ส่งผลให้ภัยจากการก่อการร้ายมีโอกาสเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น ประกอบกับอาเซียนมีพื้นที่ทางทะเลเป็นลักษณะเปิดและขาดประสิทธิภาพในการควบคุมทางทะเล อีกทั้งยังเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศสหรัฐฯ และยุโรป ซึ่งเป็นศัตรูสำคัญของผู้ก่อการร้าย จึงเฝ้าระวังให้เกิด การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่ประเทศต่างๆ และองค์กรระหว่างประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมมือหรือแนวทางการสร้างความร่วมมือในการป้องกันปัญหาดังกล่าว สิ่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงและป้องกันภัยการก่อการร้ายทางทะเลนั้น ต้องมีการข่าวกรองที่ดี เพื่อเป็นการต่อต้านภัยคุกคามและการก่อการร้ายทางทะเล จึงเห็นสมควรกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ให้มีรูปแบบลักษณะและการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

^๑กรมข่าวทหารเรือ, กองทัพเรือ. “สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคอาเซียน”.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล และผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค โดยได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓

๒. เพื่อศึกษากรอบความร่วมมือด้านข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านก่อการร้ายทางทะเลของประเทศ และภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้อง ด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน โดยได้กล่าวไว้ในบทที่ ๓

๓. เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน เพื่อตอบสนองการปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ตลอดจนคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยได้จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ ๔

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา : จะศึกษาเรื่องสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลในอาเซียน ปัญหา ผลกระทบอันเกิดจากการก่อการร้าย การต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศต่างๆ ปัญหาการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้าย และแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

๒. ขอบเขตด้านประชากร : นอกเหนือจากการวิจัยเอกสาร ในการวิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศและภูมิภาคอาเซียน

๓. ขอบเขตด้านเวลา : ในการวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พ.ย.๖๐ – พ.ค.๖๑ รวมระยะเวลา ๗ เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมหนังสือ เอกสาร หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน โดยจะรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กองทัพเรือ ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพัฒนาการก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนที่จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล โดยจะเน้นไปที่ประเทศที่มีการเคลื่อนไหวและได้รับผลกระทบที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ตลอดจนศึกษาบทบาทของประเทศมหาอำนาจและประเทศนอกภูมิภาคที่สำคัญ อาทิ สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ว่ามีอิทธิพลต่อการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเกิดความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลได้หรือไม่

ผลการวิจัย

๑. สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและภูมิภาค และปัญหาการก่อการร้ายทางทะเลและผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

ผลการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในประเทศและในภูมิภาค ในห้วงเวลา ๑๐ ปีข้างหน้า ภัยคุกคามตามแบบที่ใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ต่อกันมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาความมั่นคงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จะมีความซับซ้อน รุนแรง และเป็นลักษณะของปัญหาข้ามชาติมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยมีประเด็นปัญหาความมั่นคงทางทะเลทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคอาเซียนที่ต้องให้ความสำคัญและต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ การอ้างสิทธิและแย่งชิงผลประโยชน์ในพื้นที่ทางทะเล ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ซึ่งเกิดจากการขาดความไว้วางใจของประเทศในภูมิภาคและส่งผลให้มีการเสริมกำลังทางเรือของแต่ละประเทศ และจากสภาพภูมิศาสตร์ทางทะเลของอาเซียนที่มีช่องแคบมะละกา เป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้โจรสลัดเข้าทำการปล้นเรือสินค้าในพื้นที่ที่ขาดการเฝ้าระวัง และประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคคือ ภัยการก่อการร้ายทางทะเล เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายได้ย้ายกลับถิ่นเดิมในภูมิภาคอาเซียนและได้พัฒนาขีดความสามารถให้เชื่อมโยงถึงกันได้ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีความยากในการป้องกัน ประกอบกับในภูมิภาคอาเซียนมีแหล่งเศรษฐกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องทางทะเลของประเทศสหรัฐฯ และยุโรปเป็นจำนวนมาก

๒. กรอบความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลของประเทศและภูมิภาคในปัจจุบัน และปัญหาข้อขัดข้องด้านความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า ตามที่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือ ASEAN 2015 ประกอบไปด้วย ๓ เสาหลัก ซึ่งหนึ่งในสามเสาหลัก คือ เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC) เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ จึงถือได้ว่า ในภูมิภาคอาเซียนได้กำหนดกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงขึ้นแล้ว ในส่วนของงานด้านการข่าวกรองทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนนั้น ประเทศในอาเซียนได้จัดตั้งหน่วยความมั่นคงทาง

ทะเลของตนเอง โดยใช้การบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเลภายในหน่วยงานของประเทศนั้นๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาความมั่นคงและรับมือกับภัยคุกคามต่างๆ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย มีหน่วยหน่วยบังคับใช้กฎหมายทางทะเล (Malaysian Maritime Enforcement Agency : MMEA) ประเทศอินโดนีเซีย มีหน่วยยามรักษาฝั่ง (BAKAMLA) สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีศูนย์บูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเล กองทัพเรือสิงคโปร์ (Information Fusion Centre : IFC) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) โดยมีกองทัพเรือเป็นหน่วยงานหลัก และร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ปัจจุบันหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของประเทศในอาเซียนมีรูปแบบการปฏิบัติงานที่เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีเจ้าภาพในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร จึงทำให้ขาดการประสานงานและการบูรณาการด้านการข่าวกรอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การรักษาความมั่นคง และการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ สำหรับ ศรชล. ซึ่งเป็นหน่วยงานของประเทศไทยเองก็ยังมีประสบปัญหาการขาดเจ้าภาพในการบูรณาการด้านการข่าวกรองของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของสายการบังคับบัญชา โครงสร้างการจัดหน่วย วัฒนธรรมองค์กร และปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ควรหาแนวทางการแก้ไข โดยอาศัยกรอบความร่วมมือของความเป็นประชาคมอาเซียนในการสร้างความร่วมมือทางด้านการข่าวกรองทางทะเลในภูมิภาคและเพิ่มบทบาทหน้าที่ของ ศรชล. ให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการบูรณาการด้านการข่าวกรองทางทะเลภายในประเทศ

๓. แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล สถานการณ์การก่อการร้ายทางทะเล และหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลในประเทศและในภูมิภาค โดยพิจารณาถึงประเด็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงพิจารณาได้ว่าอาเซียนยังขาดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลในภูมิภาค

ปัจจุบันประชาคมอาเซียนได้มีโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งเป็นเวทีความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายของกลาโหมอาเซียน จึงนับเป็นโอกาสในการแสวงหาความร่วมมือและกำหนดแนวทางในการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองทางทะเลในอาเซียนได้ อีกทั้งประเทศไทยเองก็ควรปรับเพิ่มบทบาทของ ศรชล. ให้เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่สามารถบังคับใช้กฎหมายและกำกับดูแลหน่วยงานที่ปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงสามารถกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียน ออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับนโยบาย เพื่อเป็นหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารกับต่างประเทศและระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานองค์กรพลเรือน และเอกชนในการพัฒนาเป็นเครื่องมือของรัฐ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการทางทะเลที่ดี (Ocean Good Governance) รวมทั้ง การมีกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ติดตามสถานการณ์ทางทะเลที่สามารถสนับสนุนการใช้อำนาจในการกำกับกำการดำเนินกิจกรรม

ทางทะเลที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงทางทะเลที่มีประสิทธิภาพ โดยการปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ ศรชล.พัฒนาเป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ให้มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้องในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้โครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒. การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในระดับปฏิบัติการ โดยกองทัพเรือเป็นเจ้าภาพหลัก เพื่อเป็นหน่วยงานหลักจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ที่ปรับเพิ่มบทบาทเป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อประสานความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ รัฐบาลโดยกระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านความมั่นคง ในความเป็นประชาคมอาเซียนของเสาหลักด้านความมั่นคง โดยให้มีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อการร้าย ในเวทีการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา หรือ ASEAN Defense Ministers' Meeting Plus (ADMM Plus)

๑.๒ กระทรวงกลาโหม ควรขับเคลื่อนโครงการ Our Eyes Initiative ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน ให้มีการทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายในทะเล ตามหลักการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐชายฝั่งในอาเซียน ตามข้อตกลงกระทรวงกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน

๑.๓ ควรให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเลในเชิงพื้นที่และเชิงบริหารจัดการในการเฝ้าระวัง เพื่อให้เกิดกลไกการรับรู้ข่าวสารทางทะเล (Enhance Maritime Domain Awareness) เนื่องจากรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถจัดการปัญหาได้โดยลำพัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือการปฏิบัติการทางทะเล และการข่าวเป็นเครื่องมือผ่านกรอบแนวความคิดของการปฏิบัติการร่วม

๑.๔ รัฐบาลควรปรับเพิ่มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้เป็น “ศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล” ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้อง ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งจะทำให้สามารถบูรณาการด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ความมั่นคงทางทะเล ความปลอดภัยในการใช้ทะเล และรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕ รัฐบาลโดยกระทรวงกลาโหมและกองทัพเรือ ควรผลักดันให้มีการจัดตั้ง กองกำลังการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเลอาเซียนอย่างเป็นทางการ โดยในช่วงแรกอาจปฏิบัติ ภารกิจที่ไม่ใช่ด้านการทหาร เช่น การลาดตระเวนร่วมระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทะเล ในอาเซียน หรือสนับสนุนภารกิจในการต่อต้านการก่อการร้ายทางทะเล โดยหน่วยนี้ถือเป็นสัญลักษณ์ ของความร่วมมือด้านความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน และจะเป็นเครื่องมือในการประสานความร่วมมือ กับประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ กองทัพเรือ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการข้อมูลข่าวทางทะเลของประเทศ จึงควรจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ที่ได้ปรับบทบาทเป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล โดยใช้ปัจจัยความสำเร็จของหน่วยข่าวกรองทางทะเลของต่างประเทศมาเป็น ต้นแบบ

๒.๒ กองทัพเรือ ควรกำหนดแผนพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์ข่าวกรอง ทางทะเล ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือในปัจจุบันให้มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความมั่นคงทาง ทะเลด้านการข่าวกรอง เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ทางทะเลของ ประเทศและภูมิภาค ตลอดจนเพื่อให้มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิด ความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลได้

๒.๓ กองทัพเรือ ควรเพิ่มเติมเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการเก็บรวบรวม และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ให้เหมาะสมกับสภาวะ แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีความง่าย สะดวก รวดเร็วในการปฏิบัติ สามารถใช้ฐานข้อมูล ข่าวสารที่มีในการประเมินสถานการณ์ ตลอดจนภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

๒.๔ กองทัพเรือ ควรจัดให้มีการฝึกแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานทั้ง ภายใน และต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการข่าวกรอง ทางทะเล และเป็นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจในธรรมชาติ และข้อจำกัดของหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลภายในประเทศและต่างประเทศ

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจขาดความเที่ยงตรง เนื่องจาก มีความจำกัดด้านกรอบเวลา จึงสามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ ควรทำการศึกษาการจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวกรองทางทะเล” ให้เป็นหน่วยงานที่ทำ หน้าที่เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการข้อมูลข่าวสารทางทะเลของไทย ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ศรชล. ภายหลังจากการปรับบทบาทให้เป็นศูนย์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลแล้ว เพื่อให้ สามารถบูรณาการด้านข่าวกรองในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ภายใต้อุปการความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

๓.๒ ควรทำการศึกษาว่า การสร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในการต่อต้าน การก่อการร้ายทางทะเลในอาเซียนนั้น ควรมีแนวทางดำเนินการในระดับนโยบายอะไรบ้าง และใน ระดับปฏิบัติการควรจะต้องมีเครื่องมือ หรือยุทธวิธีกรรม และเทคโนโลยีอะไรบ้าง เพื่อสนับสนุนการ สร้างความร่วมมือด้านการข่าวกรองในอาเซียนต่อไป